

Kasım 1981 - Kasım 1988
Döneminde

YÜKSEKÖĞRETİMDEKİ GELİŞMELER

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖNSÖZ	1
I. 1933 REFORMU VE SONRASI	3
1933-1946 Dönemi	3
1946-1981 Dönemi	5
Bölümün Özeti	12
II. 1981 REFORMU	13
Başlıca Hedefler	13
Yeni Düzenlemede Üniversite Yönetimi	13
Bölümün Özeti	16
III. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU DÖNEMİ	17
Yükseköğretim Kurumları	18
Yükseköğretim Kurumu Sayılarındaki Artışlar	18
Yükseköğretim Kurumlarının Dağılışı	19
Yükseköğretim Kurumlarında Çeşitlilik	20
Öğretim Elemanları	23
Öğretim Üyesi Yetiştirme Çalışmaları	23
Öğretim Elemanı Sayısındaki Artışlar	25
Öğretim Elemanlarının Dağılışı	31
Yükseköğrenim Öğrencileri	33
Yükseköğretime Öğrenci Alımı	33
Öğrenci Sayısındaki Artışlar	35
Yükseköğretim Düzeyinde Okullaşma	38
Öğrenci Başarısı	38
Yeni Düzenleme Öncesindeki Durum	40
Yeni Düzenleme Sonrasındaki Durum	40
Araştırma ve Yayın	41
Dokümantasyon ve Uluslararası Bilgi Tarama Merkezi	42
Araştırma Fonları	46
Araştırma ve Yayın Çalışmalarındaki Gelişmeler	46
Bölümün Özeti	52
IV. ÖZERKLİK VE ÖZGÜRLÜK	54
Yönetimde Özerklik	54
Eğitim-Öğretimde Özgürlük	56
Araştırma ve Yayında Özgürlük	62
Bölümün Özeti	62
V. BAZI YABANCI ÜLKELERDE ÜNİVERSİTE YÖNETİMİ	63
İngiltere	63
İsveç	65
Belçika	66
Fransa	66
İsviçre	68
Yunanistan	70
Federal Almanya	70
Amerika Birleşik Devletleri	72
Bölümün Özeti	72
VI. SONUÇ	73

ÖNSÖZ

Yükseköğretim kurumlarının 1981 öncesindeki durumları iç açıcı değildi. Zamanın gazetelerinde, Devlet İstatistik Enstitüsü verilerine göre, üniversiteye giren her 100 öğrenciden 17'sinin mezun olabildiği¹, üniversiteye kaydolan öğrencilerden yüzde 10'unun ilk sınıfta, yüzde 33'ünün ise üst sınıflarda okulu terk ettiği², üniversitelerin kapasitelerini kullanmadıkları³, öğretim üyesi dağılımında büyük dengesizlikler bulunduğu⁴, bir üniversitenin 7 öğretim üyesi ile açıldığı ve bunların da idarî görevlerde bulundukları⁵, üniversite sisteminin işlevini yapamaz duruma geldiği⁶, bir plâna ihtiyaç olduğu⁷, yükseköğretimin bir plân içinde ele alınarak geliştirilmesi gerektiği⁸ haber veya yorumları yer alıyordu.

Yükseköğretim Kanunu, işte böyle bir ortamda, 6 Kasım 1981 tarihinde Resmî Gazete'de yayımlandı. O günden bu yana 7 yıl geçti. Bu sürede, yeni yükseköğretim düzeninin neler getirdiği zaman zaman tartışma konusu oldu. Bu tartışmalar bugün de devam etmektedir.

Yeni yükseköğretim düzeni ile ilgili tartışmalarda çok değişik ve bazen de birbiriyle çelişen düşüncelerin ileri sürüldüğü görülmektedir. Bir uygulama ile ilgili olarak bu derecede farklı düşüncelerin ortaya çıkmış olması, sadece bakış açısı farklılıklarına bağlanamaz. Bu durum, büyük bir ihtimalle bu konuda bilgi eksikliğinin veya objektiflikten uzak değerlendirmelerin bir sonucudur.

Yükseköğretimde yapılan yeni düzenlemenin başlıca amacı, yükseköğretim çağında bulunan gençlerimizin eğitime tahsis edilen bütün kaynakların kullanımını koordine etmektir. Böyle bir koordinasyonla, kaynakların verimli bir şekilde kullanılması, etkili bir iş bölümü ve yardımlaşma, dublikasyonun önlenmesi, yükseköğretim hizmetlerinin yurt çapında dengeli dağılımının sağlanması,

¹ Günaydın, 14.9.1977, ² Politika, 6.8.1977, ³ Cumhuriyet, 27.6.1980, ⁴ Son Havadis, 21.6.1978,

⁵ Hürriyet, 7.12.1978, ⁶ Milliyet, 14.4.1981, ⁷ Millet, 13.7.1977, ⁸ Milliyet, 23.8.1980.

yükseköğretim yatırımlarının plânlanması vb. amaçlanmaktadır. Bu alanda etkili bir koordinasyonun, Yükseköğretim Kurulu gibi bir kuruluşun varlığına bağlı olduğu açıktır.

Yeni düzenleme ile ilgili uygulamalarında Yükseköğretim Kurulu, plânlayıcı, koordine edici, denetleyici ve destekleyici bir rol oynamaktadır. Kurul, hiçbir zaman tek tip üniversite yaratma yoluna gitmemekte; bu tür etkilerde bulunmaktan kaçınmaktadır. Üniversiteler, öğretim programlarının hazırlanması, uygulanması ve bilimsel araştırma konularında tam bir serbestliğe sahiptirler.

Bu kitabın temel amacı, yedi yıldır yürürlükte olan yükseköğretimdeki yeni düzenlemenin neler getirdiğine ışık tutacak bilgiler sunmaktır. Bu nedenle, kitapta öncelikle yükseköğretim çağındaki gençlerimizin eğitimi daha iyi bir hale getirmek için yapılan çalışmalar anlatılmakta; yükseköğretime öğrenci alımı, eğitim-öğretim ve araştırma faaliyetlerinin niteliğini artırma çalışmaları ve bu çalışmaların öğrenci başarısı, bilimsel araştırma ve yayın şeklinde ortaya çıkan ürünleri üzerinde durulmaktadır. Yeni düzenlemeler ve ürünleri ile ilgili bilgiler verilirken somut gerçeklere ve belgelere dayanılmaktadır.

Bu kitapta sunulan bilgilerin ışığında, yükseköğretimdeki yeni düzenleme ile ilgili tartışmaların daha yapıcı ve daha verimli bir hale geleceğine inanıyorum.

Ankara, 7 Kasım 1988

İhsan Koprancı

Yükseköğretim Kurulu Başkanı

Birinci Bölüm

1933 REFORMU VE SONRASI

Son yedi yılda yükseköğretim kurumlarımızın nereden nereye geldiğini görebilmek için, önceki yıllarda üniversitelerimizin durumunu gözden geçirmekte yarar vardır. Bilindiği gibi, 1933 yılında İstanbul Darülfünunu kaldırılmış, İstanbul Üniversitesi bir kanunla çağdaş bir düzene kavuşturulmuştur. 1946 yılında bu kanun yürürlükten kaldırılarak 4936 sayılı kanun, daha sonra da 115, 119 ve 1750 sayılı kanunlar çıkarılmıştır.

1933 - 1946 DÖNEMİ

Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin kabul ettiği 2252 sayılı kanun'la 31 Temmuz 1933 günü İstanbul Darülfünunu kaldırılmış ve yerine, 1 Ağustos 1933 tarihinden itibaren hizmete girmek üzere "İstanbul Üniversitesi" adı ile yeni bir yükseköğretim kurumu kurulmuştur.

Cumhuriyet döneminde birinci yükseköğretim reformu olarak adlandırabileceğimiz bu köklü değişikliği gerektiren başlıca sebepler, zamanın Millî Eğitim Bakanı Reşid Galip tarafından, özetle, Darülfünunun fakülte ve diğer birimleri arasında bilimsel işbirliğini sağlayacak koordinasyonun bulunmaması, öğretim üyelerinin üniversite dışındaki çalışmaları dolayısıyla eğitim ve öğretimle yeterince ilgilenememeleri ve kendilerini yalnız belirli saatlerdeki derslerden sorumlu sayarak bilimsel araştırmadan uzak kalmaları, bunun sonucu olarak da yayınların azlığı şeklinde belirtilmiştir. Darülfünun ve ona bağlı fakültelerdeki yönetimle ilgili makamlara seçimle gelindiğinden, öğretim üyeleri arasında ihtiras, sürtüşme ve anlaşmazlıkların doğmuş olması ve dışarıdan etkin bir denetimin bulunmaması da değişiklik ihtiyacını doğuran sebepler olarak gösterilmiştir. Darülfünundaki öğretim üyelerinin müstakbel çalışma arkadaşlarını seçme yetkisine sahip olmaları dolayısıyla, bu kurumların dışarıdan gelecek yeni kabiliyetlere büyük ölçüde

kapalı kalması da önemli bir etken olmuştur.⁽¹⁾ Üniversite reformu ile ilgili önerilerde bulunmak üzere Atatürk'ün direktifleriyle davet edilmiş olan İsviçreli uzman Profesör Malche, raporunda şöyle demektedir:

"Hiçbir mesele üniversitenin istikbali için profesörlerin seçimi ve atanması kadar önemli değildir. Halen tatbik edilen sisteme göre hocayı, alâkadar diğer hocalar bulmaktadırlar.Alâkadarlar fena hâkimlerdir. Onların görüşleri alınmalı, fakat karar başka makamlarca verilmelidir."⁽²⁾

İstanbul Üniversitesi yönetiminde köklü değişiklikler öngören kanun ve yönetmelikler 1 Ağustos 1933'ten itibaren yürürlüğe girmiş; üniversitenin idaresi rektöre verilmiştir. Bu kanun uyarınca rektör, Millî Eğitim Bakanı'nın önerisi üzerine Cumhurbaşkanı'nın onayı ile, dekanlar da rektörün önerisi üzerine Millî Eğitim Bakanı'ncâ atanmıştır. Rektör, üniversiteyi temsil etmek, üniversite teşkilâtını düzenlemek, akademik çalışmaları yürütmek ve denetlemek, üniversitenin bütün kurumlarla muhaberelerini yapmak, malî konularda ita âmiri olmak gibi yetkilerle donatılmıştır. Bu kanuna göre rektör, fakülte meclislerini ayrı ayrı veya bir arada toplantıya davet edebildiği gibi bunlara başkanlık da edebilmektedir.⁽³⁾

Yeni kanuna göre, bir profesörlük kadrosu boşaldığında, fakülte meclisi tarafından 2-3 aday gösterilmekte; rektör, adaylar hakkındaki görüşünü Millî Eğitim Bakanlığı'na bildirmekte; bakan da bunlardan birini tercih ederek atamaktadır. Bakan, adaylardan hiç birini uygun bulmadığı takdirde, yeni aday gösterilmesini isteyebilmektedir.⁽⁴⁾

Atatürk'ün gerçekleştirdiği inkılâpların önemli bir parçasını oluşturan ve 2252 sayılı kanunla öngörülen reformun amacı, yükseköğretim kurumlarındaki eğitim-öğretim ve araştırma çalışmalarının çağdaş Batı ülkelerindeki düzeye çıkarılması ve bu ülkelerde uygulanan üniversite yönetim düzeninin Türkiye'ye

(1) Hirsch, Ernst, *Dünya Üniversiteleri ve Türkiye'de Üniversitelerin Gelişmesi*, 1. Cilt, İstanbul, 1950, s. 310-319: *Hakimiyeti Millîye*'de 1.8.1933 tarihinde çıkan "Millî Eğitim Bakanı Reşid Galip'in Demeci".

(2) Malche, A. "İstanbul Üniversitesi Hakkında Rapor", Hirsch, E., a.g.e., s. 229-295.

(3) T.C. Resmi Gazete, 24 Ekim 1934, Sayı 2837.

(4) T.C. Resmi Gazete, 24 Ekim 1934, Sayı 2837.

getirilmesidir. Nitekim, 1933'ü izleyen onbeş yıl içerisinde bu alanlarda büyük başarılar sağlanmış; Türk yükseköğretimi bu yıllarda altın devrini yaşamıştır.

1946 - 1981 DÖNEMİ

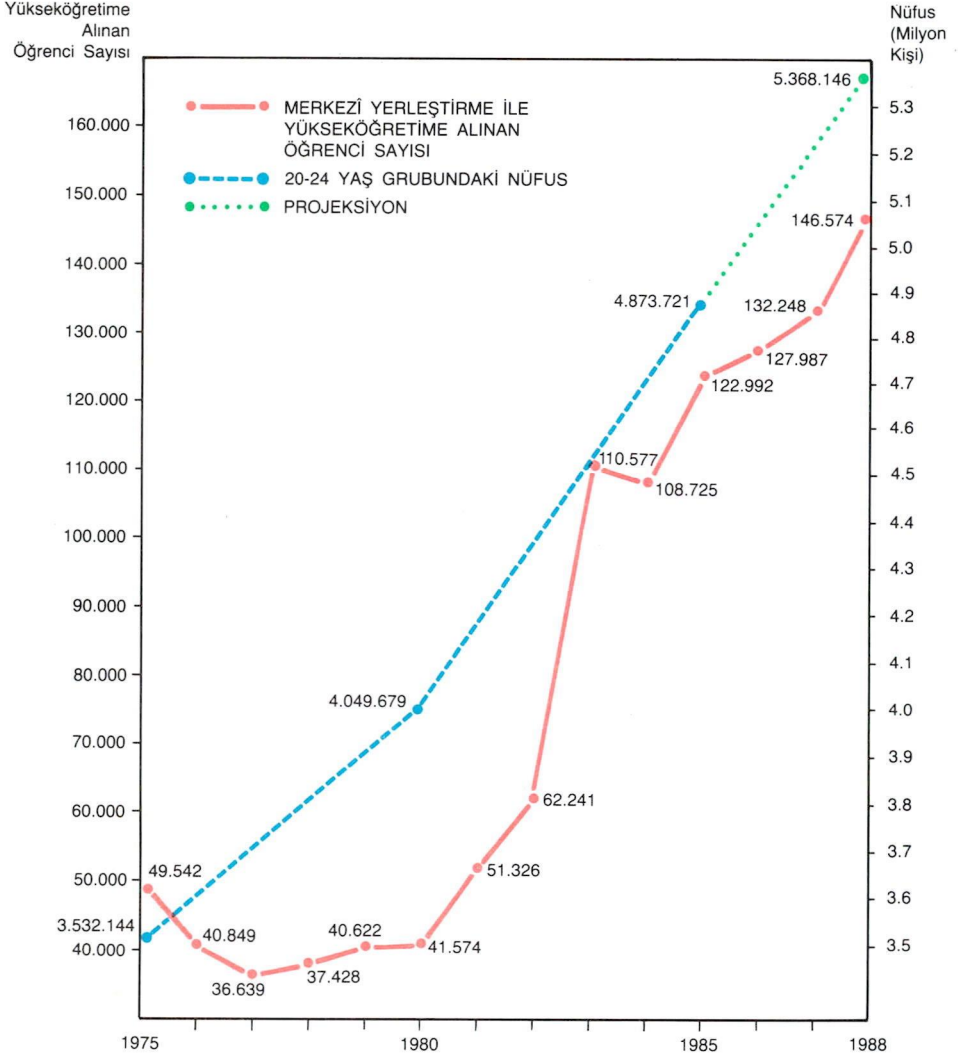
1946 yılında 4936, 1960 yılında da 115 ve 119 sayılı kanunlar yürürlüğe konularak üniversitelere özerklik getirilmesine çalışılmış; özerklik, 1961 Anayasası'nın 120'nci maddesi ile güvence altına alınmıştır. Ancak, bu güvence, üniversitelerden ziyade öğretim üyelerine bir nevi dokunulmazlık getirmiştir. Çağdaş anlamda üniversite özerkliğinin temel koşulları bu kitabın dördüncü bölümünde ele alınmaktadır.

1946 yılından itibaren yürürlüğe giren 4936 sayılı kanun hükümlerine göre, üniversiteler, "özerkliğin icabı olarak" kendi seçtikleri yöneticilerin denetimine bırakılmışlar; etkin bir denetimin dışında tutulmuşlardır. 1960 yılından sonra kurulan Devlet Plânlama Teşkilâtı, devletin tüm kurum ve kuruluşlarının çalışmaları ile ilgili olarak bir plân hazırlamış ve bu plân Türkiye Büyük Millet Meclisi'nce de kabul edilmiş olmasına rağmen, üniversiteler, bu plân ve programlara uymayı bile gerekli görmemişlerdir.

Üniversitelerin, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nce de kabul edilen plân ve programlara uymadıklarını gösteren somut bir örnek şudur: Türkiye'de 20-24 yaş grubunda okullaşma oranının düşük olduğu göz önünde tutularak Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Plânı'nda⁽¹⁾ okullaşma oranının, 1979-1980 ve onu izleyen dört öğretim yılı için, sırasıyla % 10,4; % 11,2; % 12,2; % 13,4 ve % 15,0 olması öngörülmüş; yükseköğretim çağındaki okullaşma oranının yükseltilmesi için, Devletçe gerekli çaba harcanarak 1971-1978 döneminde 11 yeni üniversite açılmıştır. Ülkedeki üniversite sayısı bu yolla 8'den 19'a çıkarılmıştır. Ancak, 1975 yılında yükseköğretimi 49 542 öğrenci alan üniversiteler, bu sayıyı plân hedefleri doğrultusunda artırmak yerine, beklenenin aksine bir tutuma girerek 1980 yılında üniversite senatolarının kararları ile 41 574'e düşürmüşlerdir. Halbuki, bu dönemde, 1975'te 3 532 144 olan yükseköğrenim çağındaki gençlerimizin sayısı 517 535 gencin daha eklenmesiyle 4 049 679'a yükselmiştir. Üniversitelerimizin yukarıda

(1) DPT Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Plânı 1979-1983; Yayın No. 1664, Ankara, Nisan 1979, Tablo: 262.

sözü edilen olumsuz tutumlarının bir sonucu olarak plânda öngörül-
müş olan hedefe erişilemediği gibi, **yükseköğretimdeki okullaşma**
oranı 1975-1976 öğretim yılında % 9,1 iken 1980-1981 öğretim
yılında bunun çok altına düşerek % 5,9'a inmiştir (Şekil 1).

Şekil 1

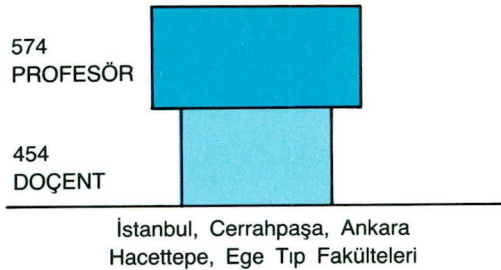
1975-1988 YILLARI ARASINDA 20-24 YAŞ GRUBUNDAKİ
NÜFUS VE YÜKSEKÖĞRETİM KURUMLARINA ALINAN
ÖĞRENCİ SAYILARI

(Devlet İstatistik Enstitüsü verileri.)

Yükseköğretim kurumlarında okullaşma oranı bazı yabancı ülkelerde ve bu arada Ürdün, Yunanistan, Filipinler ve bir kısım Lâtin Amerika ülkelerinde bile % 22'nin üzerindedir. Bu oran Batı Avrupa'da % 30'u, Japonya'da % 40'ı, Amerika Birleşik Devletleri'nde % 50'yi geçmiştir. Bu durum da göz önüne alındığında, etkin bir denetim dışında kalmış olan üniversitelerin yukarıda sözü edilen tutumunun ülkeye neye mal olduğu daha açık bir biçimde ortaya çıkmış olacaktır. Bu bilgiler, Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Plânı'nda öngörülen hedefin vazgeçilmez nitelikte olduğunu hiçbir tereddüde yer vermeyecek şekilde gözler önüne sermektedir.

Yukarıda sözü edilen duruma başka örnekler de verilebilir. Devlet Plânlama Teşkilâtı, tıp fakültelerinden yılda beşbin mezun verilmesi halinde bile, ancak 10 yıl sonra hekim ihtiyacının karşılanabileceğini açıklamış ve bu durumu, gereği için üniversitelere bildirmiştir. 1973 ve 1978 yılları arasında 8 yeni tıp fakültesi açılarak bu fakültelerin sayısı 5'ten 13'e çıkarıldığı halde, 1978 yılında tıp fakültelerine ancak 2 360 öğrenci alınabilmektedir. Daha sonraki yıllarda bu fakültelere alınan öğrenci sayısı zaman zaman bu miktarın da altına düşmüştür.

Üniversite özerkliğini, büyük ölçüde öğretim üyelerine bir nevi dokunulmazlık şeklinde görmenin sonucu olarak, öğretim üyeleri ve diğer öğretim elemanlarının büyük şehirler dışında kurulmuş üniversitelere dağılımında da büyük dengesizlikler olmuştur. Böyle bir anlayışa ek olarak, doçentlerin belli sürelerden sonra genellikle kendi üniversitelerinde profesör olmalarının verdiği rahatlık, büyük üniversitelerin bazı fakültelerindeki profesör sayısının doçent sayısının birbuçuk katına kadar çıkması gibi çok çarpıcı ve çarpıcı olduğu kadar da düşündürücü bir duruma yol açmıştır (Şekil 2).

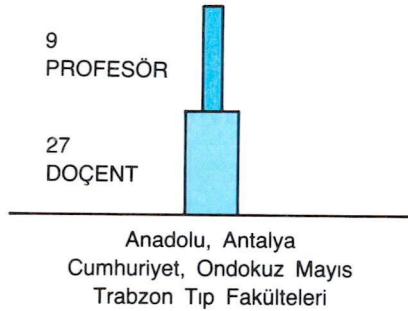

Şekil 2

**BAZI ESKİ TIP FAKÜLTELERİNDEKİ ÖĞRETİM ÜYELERİ
(1 KASIM 1981)**

İstanbul ve Ankara dışında kalan illerde, 1955 ve 1959 yılları arasında 3; 1973 yılında 3; 1974-1975 yıllarında 6 yeni üniversite açılmıştır. Buna rağmen, kuruluş yıllarından 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun yürürlüğe girdiği 1981 yılına kadar geçen altı ile yirmialtı yıl arasında değişen oldukça uzun süreler içinde, bu üniversitelerdeki öğretim üyesi sayısı ihtiyacı karşılayabilecek düzeye getirilememiş; eldeki sayılar ihtiyacın çok gerisinde kalmıştır. Meselâ 1975'te kurulan İnönü Üniversitesi'nde 1980 yılına kadar sadece bir tek öğretim üyesi vardı. Bu öğretim üyesi de orada geçici olarak görevlendirilmiş olan rektördü. Söz konusu dönemde bu üniversitedeki dersler, kentte bulunan bürokratlar ve misafir öğretim üyeleri tarafından verilmeye çalışılmıştı.

Yukarıda son olarak sözü edilen duruma başka bir açıdan bakıldığında, görülen şudur: Kasım 1981'de İstanbul, Ankara ve İzmir'deki 7 üniversitede 3156, bu illerdeki akademilerde 325 olmak üzere toplam 3481 öğretim üyesi bulunmaktadır. Bu iller dışında kurulmuş olan ve en az öğretim üyesi bulunan 9 üniversitedeki (Cumhuriyet, Erciyes, Fırat, İnönü, Ondokuz Mayıs, Selçuk üniversiteleri ile Akdeniz, Trakya ve Yüzüncü Yıl üniversitelerini oluşturan birimler) toplam öğretim üyesi sayısı ise sadece 85'tir. Sözü edilen dönemdeki öğretim üyesi dağılımı dengesizliği tıp fakültelerinde daha da fazladır. 1981 yılında büyük illerde bulunan 5 tıp fakültesinde (Cerrahpaşa, İstanbul, Ankara, Hacettepe, Ege tıp fakülteleri) 1028 öğretim üyesi bulunmasına karşılık, Anadolu, Antalya, Cumhuriyet, Ondokuz Mayıs ve Trabzon tıp fakültelerindeki eğitim-öğretim ve araştırma faaliyetleri sadece 36 öğretim üyesi ile yürütülmeye çalışılmıştır (Şekil 3).

Şekil 3

**BAZI YENİ TIP FAKÜLTELERİNDEKİ ÖĞRETİM ÜYELERİ
(1 KASIM 1981)**

Üniversitelerimizin 1946-1981 dönemindeki durumu ile ilgili dikkate değer bir konu da, bu yıllarda öğrenci başarısının çok düşük olmasıdır. Devlet İstatistik Enstitüsü verilerine göre, bu yıllarda üniversiteye giren her 1000 öğrenciden sadece 175'i mezun olabilmektedir.⁽¹⁾

1946-1981 döneminin sonlarında yürürlükte olan 1750 sayılı kanunun 41'inci maddesi, her yılın mayıs ayında, fakülte kurullarında kürsü faaliyetlerinin gözden geçirilmesi ve onaylanması hükmünü getirmiştir. Ancak, bu denetim mekanizması işlememiştir. Söz konusu hükmün yürürlükte olduğu uzun bir dönemde, üniversitelerde faaliyetlerin yeterli bulunmaması haline ender rastlanmaktadır. Ayrıca, bu sürede yetersiz bulunan çok az sayıdaki durumla ilgili olarak, yapılan itirazlar sonucunda, genellikle bunların da yeterli olduğu şeklinde kararlar verildiği görülmüştür. Bu dönemde, üstün bir feragatle çalışmış olan öğretim üyelerinin bulunduğunu inkâr etmek mümkün değildir. Bu gibi öğretim üyeleri sayesinde, bu dönemde de üniversiteler üstün kabiliyetli mezunlar vermiş ve bu çok değerli bilim adamlarının yetiştirdiği bazı araştırmacılar, seslerini bilim dünyasına duyurabilmişlerdir. Bu bilim adamları ve araştırmacıların başarılı hizmetleri, Türk yükseköğretim tarihinde yerini alacak ve her zaman şükranla anılacaktır. Ancak, sistemin bir bütün olarak etkinliğini ve çağdaşlığını yitirmiş olması, bu dönemdeki üniversite çalışmalarının beklenen ürünleri vermesini imkânsız hale getirmiştir. Bunu da böylece kabul etmek gerekir.

1946-1981 döneminin sonuna gelindiğinde, üniversitelerin etkinliğini yitirdiğini ve çağdaşlığın gerisinde kaldığını gösteren değişik kanıtlardan söz edilebilir. Bu durumun en güçlü göstergesi, uluslararası düzeydeki yayınlardır. 1979 yılında yayımlanan "International Directory of Scientists and Scholars" adlı yayına göre, uluslararası düzeyde yayın yapan Türk araştırmacıların sayısı sadece 315'tir.⁽²⁾ Bu sayının gelişmiş ülkelere göre son derece düşük olduğu açıktır.

1946-1981 yılları arasındaki 35 yıllık dönemde, üniversitelerimizdeki eğitim-öğretim ve bilimsel araştırma faaliyetlerinin isteni-

(1) "Devlet İstatistik Enstitüsü'nün 1978 Raporu", *Dünya Gazetesi*, 14 Eylül 1978; *Günaydın Gazetesi*, 14 Eylül 1978.

(2) *International Directory of Scientists and Scholars 1979*, Institute for Scientific Information Inc. Philadelphia, PA. USA.

len düzeye çıkamamış olmasının başlıca nedenini, plânlayıcı, koordinasyon sağlayıcı ve denetleyici nitelikte etkin bir organın bulunmamasında aramak gerekir. Gerçekten de bu dönemin sonlarına doğru yükseköğretimde bir plânlama ve denetim organına ihtiyaç duyulmuş ve 1973 yılında çıkarılan 1750 sayılı kanunda "Yükseköğretim Kurulu" (YÖK) adı ile bir organ yer almıştır. Ancak, bir üniversitenin müracaatı üzerine, kanunun bu kurulla ilgili maddesini, Anayasa Mahkemesi, Hükûmet kanadından gelen üyelerin üniversite kesiminden gelen üyelere daha fazla olması nedeniyle Anayasaya uygun bulmayarak iptal etmiştir.

1946-1981 Döneminde Bazı İstisnalar

1946-1981 döneminde, 4936, 115 ve 119 sayılı kanunlara tâbi olmadan özel kanunlarla kurulmuş olan bazı üniversitelerde, kısa sürede büyük başarılar kaydedilmiştir. Bunun en belirgin örneği **Orta Doğu Teknik Üniversitesi**'dir. 4 Haziran 1959 tarih ve 7307 sayılı kanunla Ankara'da kurulan ve Millî Eğitim Bakanı'nın teklifi üzerine Bakanlar Kurulu kararı ve Devlet Başkanı'nın tasdiki ile üç yıl için atanan 9 kişilik bir mütevelli heyet tarafından yönetilen bu üniversitede, rektör, meslektaşları tarafından değil, mütevelli heyet tarafından seçilmekteydi. Dekanlar ise rektörün teklifi üzerine mütevelli heyetçe atanmaktaydı.

Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nde, profesörler ve doçentler dışında, bugünkü yardımcı doçentlere benzeyen yardımcı profesörler de bulunmaktaydı. Bu üniversitede, akademik personele verilecek ünvanlar ve görevlendirmeler yönetmeliklerle düzenleniyor, bunların ücretleri mütevelli heyet tarafından tespit ediliyordu. Üniversitenin bütçesi, Millî Eğitim Bakanlığı bütçesi içinde yer alıyor ve üniversite, Muhasebe-i Umumiye, Artırma, Eksiltme ve İhale Kanunları hükümlerine ve Sayıştay vize ve kontrolüne tâbi olmuyordu. Üniversitenin kesin hesapları Türkiye Büyük Millet Meclisi Karma Komisyonu'nda inceleniyor ve mütevelli heyetin ibra edilip edilmemesi ile sonuçlanıyordu.

Mütevelli heyet sistemi ile yönetilen Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Türk yükseköğretimine büyük hizmetler yapmış, uluslararası düzeyde ün kazanmış bir üniversitemizdir. Maalesef 1970'li yıllarda mütevelli heyet sistemine karşı çıkan bazı öğretim üyeleri olmuştur. Bunlar üniversite yöneticilerinin diğer üniversite-

lerde olduğu gibi seçimle işbaşına gelmelerinin yararını savunmuşlardır. Daha sonra, 2547 sayılı kanunla bu üniversite de diğer üniversitelerle aynı statüye tâbi tutulmuş ve özelliğini büyük ölçüde yitirmiştir.

Türkiye'nin en eski yükseköğretim kurumlarından biri olan Robert Kolej, kuruluşundan itibaren müteveli heyetçe yönetilmiş, bu öğretim kurumunun taşınır ve taşınmaz malları 9 Eylül 1971 tarih ve 1487 sayılı kanunla kurulan **Boğaziçi Üniversitesi**'ne devredilmiştir. 1979 yılına kadar geçen sürede bu üniversitenin rektörü Millî Eğitim Bakanı tarafından atanmış, öğretim elemanları sözleşmeli olarak görevlendirilmiş, malî işlemleri ise büyük ölçüde Orta Doğu Teknik Üniversitesi'ne benzer bir biçimde düzenlenmiştir.

20 Mayıs 1955 tarih ve 6595 sayılı kanunla Trabzon'da kurulan **Karadeniz Teknik Üniversitesi** ile 7 Haziran 1957 tarih ve 6990 sayılı kanunla Erzurum'da kurulan **Atatürk Üniversitesi**'nde rektör, profesörler tarafından seçilmeyip Bakanlar Kurulu kararı ile, dekanlar ise rektörün göstereceği adaylar arasından Millî Eğitim Bakanı'nın onayı ile atanmaktaydı. 16 Şubat 1965 tarih ve 535 sayılı kanun ve bu kanunu değiştiren 22 Mayıs 1967 tarih ve 871 sayılı kanunla her iki üniversiteye de bazı malî kolaylıklar tanınmıştır. Bu sayede, özellikle Atatürk Üniversitesi'nde kısa sürede hızlı gelişmeler kaydedilmiştir. Bu yükseköğretim kurumlarının da 1750 sayılı kanun kapsamına alınmalarıyla 4936 sayılı kanunun ruhuna uygun bir "özerklik" tanınması sağlanmışsa da, bu tarihten sonra her iki üniversitenin de gelişmesinde tıkanma ve duraklamalar görülmeye başlamıştır.

Yukarıda sunulan örnekler, üniversitelerin müteveli heyet, Hükûmet veya 1981 yılında gerçekleştirilen reformda yer alan Yükseköğretim Kurulu gibi bir makama karşı sorumlu oldukları sürece, bu kurumlarda daha büyük başarılar sağlandığını göstermektedir. Atatürk'ün gerçekleştirdiği 1933 Reformunun temelini de bu ilke teşkil etmiştir.

Yükseköğretim sistemimizde, yukarıda sözü edilenlerden farklı bir örnek daha vardır. Bu da, **Hacettepe Üniversitesi**'dir. Hacettepe Üniversitesi, 8 Temmuz 1967 tarihli Resmî Gazetede yayımlanan 892 sayılı kanunla kurulmuştur. Bu tarihte Anayasa'nın 120'nci maddesinin dışına çıkma imkânı bulunmamakla birlikte 892 sayılı kanun, bu üniversiteye bazı ayrıcalıklar tanıyordu. Bu kanuna göre rektör, tüm öğretim üyeleri yerine senato tarafından, 2 yıl

yerine 5 yıl için seçiliyor ve görev süresi 8 yıla kadar uzatılabiliyordu. Rektör, üniversitenin ve üniversiteye bağlı tüm kuruluşların ita âmiri idi. Kanunla tam gün çalışma sisteminin getirilmiş ve diğer üniversitelere göre bazı malî kolaylıkların tanınmış olması nedeniyle, Hacettepe Üniversitesi, kısa sürede büyük atılımlar yapabilmiş ve önemli başarılar sağlayabilmiştir.

BÖLÜMÜN ÖZETİ

1933 yılında gerçekleştirilen üniversite reformu, Batı üniversitelerindeki yönetim ve eğitim-öğretim şeklini yurdumuza getirmiştir. 1946-1981 döneminde de yükseköğretim kurumlarımızda önemli gelişmeler kaydedildiği inkâr edilemez. Ancak, bu dönemde plânlama ve denetimdeki eksiklikler ile yükseköğretim kurumları arasında koordinasyon ve işbirliğinin yokluğu, bazı aksaklıklar doğurmuş; yükseköğretim kurumlarındaki gelişmenin beklenenin gerisinde kalmasına sebep olmuştur. Meselâ, yükseköğretim çağındaki öğrencilere hiç değilse nüfus artışına cevap verecek şekilde eğitim imkânı sağlanması gerekirken, 1975-1976 öğretim yılında % 9,1 olan okullaşma oranı beklenenin aksine, 1980-1981 öğretim yılında % 5,9'a düşmüştür.* Yükseköğretimde okullaşma oranının Türkiye'den daha az gelişmiş bazı ülkelerde bile % 20'nin üzerinde olduğu hatırlanırsa, bu düşüşün ne derecede önemli olduğu açıkça ortaya çıkar. Üniversitelere az öğrenci alınması başarıyı yükseltmemiş, aksine üniversiteye girenlerin ancak % 17,5'i mezun olmuş; % 10'u ilk sınıflardan, % 33'ü de üst sınıflardan okulu terketmiştir. Öğretim elemanlarının sayısı 1978-1979 öğretim yılında 20 244 iken, 4 yıl sonra, 1983-1984'te 20 333'te kalmıştır. Bu dönemde üniversitede araştırmalar beklenen düzeye çıkmamış; uluslararası düzeyde yayın yapanların sayısı da 300 dolayında kalmıştır. Yükseköğretimdeki gelişmelerin beklenen düzeye çıkmaması, 1970'li yıllarda yeni bir reform arayışına sebep olmuş, 1973 yılında kurulan birinci YÖK Anayasa Mahkemesi'nce iptâl edilmiştir. 1981 Reformu bu ihtiyacın ve arayışın bir sonucu olarak gerçekleştirilmiştir.

* 20-24 yaş nüfusu 4 049 679; yükseköğretimdeki öğrenci sayısı ise 237 369 (Devlet İstatistik Enstitüsü verileri).

İkinci Bölüm

1981 REFORMU

Ülkemizde yükseköğretime çağdaş bir düzen getirmek amacıyla çeşitli düzeylerde yapılan çalışmalar 6 Kasım 1981'de 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun yürürlüğe girmesini sağlamıştır. Uzunca bir zamandır ihtiyaç duyulan yükseköğretim reformu bu kanunla gerçekleştirilmiştir. Yükseköğretim düzeninde önemli bir reformla köklü değişiklikler getiren bu kanunda, aradan geçen yedi yıl içindeki uygulamalarda ortaya çıkan yeni ihtiyaçları karşılamak amacı ile bazı değişiklikler yapılmıştır.

Başlıca Hedefler

Yükseköğretimdeki yeni düzenlemelerin başlıca hedefleri şöylece özetlenebilir:

1. Yükseköğrenim çağında olan gençlere daha çok öğrenim imkânı sağlamak amacı ile yükseköğretim kurumlarının sayısını artırmak, bunları yurt sathına yaymak ve büyük ihtiyaç duyulan ara insan gücünü yetiştirmek üzere meslek yüksekokullarına öncelik vermek;

2. Yüksek nitelikte ve yeter sayıda öğretim elemanı yetiştirmek için tedbirler almak;

3. Eğitimin kalitesini yükseltmek, araştırmaları sayı ve nitelik yönünden geliştirmek için gerekli çalışmaları yapmak.

Aşağıda ve diğer bölümlerde, bu hedeflere yedi yılda ne ölçüde ulaşılabildiğini gösteren veriler üzerinde durulacaktır.

Yeni Düzenlemede Üniversite Yönetimi

2547 sayılı kanunla, başlıca görevleri yükseköğretimin plânlanması, koordinasyonu ve denetlenmesi olmak üzere "Yükseköğretim Kurulu" adı ile bir organ oluşturulmuştur. İngiltere, Amerika Birleşik Devletleri, Hindistan ve çoğulcu demokrasi ile yönetilen diğer bazı

lkelerde yöneticilerin seçimle değil, atama ile görevlendirildiği bilinmektedir. 2547 sayılı kanunda da rektörlerin, Yükseköğretim Kurulu'nun nerisi zerine Cumhurbaşkanınca atanması hükmü yer almaktadır.

Kanunda yapılan bir değişiklikle, 24 üyeden oluşan Yükseköğretim Genel Kurulu'nun yılda en az altı defa toplanması, bu kurulun görevlerinin bir kısmını kendi içinden seçilen dokuz kişilik bir Yürütme Kurulu'na devretmesi ve bu yolla çalışmaların kolaylaştırılması ve hızlandırılması sağlanmışır.

Bilindiği gibi, Yükseköğretim Kurulu yelerinin 7'sini niversitelerarası Kurul, niversitede görevli profesörler arasından seçmektedir. Bu profesörlerin görevlerinden ayrılmaları söz konusu değildir. Başka bir deyişle bu profesörler, üniversitedeki ğretim ve araştırma görevlerini yürütürken bir yandan da Yükseköğretim Kurulu'na aslı ye olarak katılmakta ve üniversitelerin sorunlarını dile getirebilmektedirler. Bu yeler üniversitelerin gelişmesi ve sorunları hakkında ilk elden bilgi sahibi olduklarından, onların nerileri çok yararlı olmaktadır.

Yükseköğretim Kurulu'nun 7 yesi Cumhurbaşkanı tarafından seçilmektedir. Bu yeler seçilirken rektörlük ve ğretim üyeliğinde başarılı hizmetler yapmış olan profesörlere öncelik verilmektedir.

Yükseköğretim Kurulu'nun 10 yesi Yürütme Organınca seçilmektedir. Hkmete, temayüz etmiş üst düzeydeki devlet görevlilerinden seçilen üyelerin aslı görevlerinden ayrılmadan Yükseköğretim Kurulu'nda bulunmaları, Kurulun Hkmet ile daha yakın ilişki içinde olmasını sağlamaktadır.

Yükseköğretim Kurulu'na çeşitli organlarca seçilen üyelerin tamamı, Cumhurbaşkanı tarafından atanmaktadır.

Bugünkü Yükseköğretim Kurulu'nun 24 üyesinden 13' profesör, biri doçent'i'tir. Dokuz kişilik Yürütme Kurulu'nun 6 yesi profesörlerden oluşmaktadır.

Yükseköğretim Kanunu ile üniversitelere verilmiş bulunan idarî ve akademik görev ve yetkiler özetle şöyledir:

1. Üniversite senatoları, niversite ve niversitenin birimleri ile ilgili yönetmelikleri hazırlama ve rektörün onayından sonra yayımlanmak üzere doğrudan Resmî Gazete'ye gönderme yetkisi-

ne sahiptir.⁽¹⁾ Ayrıca, her üniversite, kendi eğitim-öğretim programını düzenlemekte serbesttir.⁽²⁾ İşte bunun sonucu olarak, aynı alanda öğretim yapan yükseköğretim kurumlarının uyguladıkları eğitim-öğretim programları bile birbirlerine göre farklılıklar gösterebilmektedir. **Üniversitelerin tek tip öğretim programına yöneltilmeleri ve neticede tek tip üniversite mezunu yetiştirmeleri gibi bir durum asla söz konusu değildir.** Bu kitabın dördüncü bölümünde bu konu ile ilgili ayrıntılı bilgilere yer verilmektedir.

Yeni düzenlemeye göre, çeşitli üniversitelerin benzer fakülteleri, ilgili alanlardaki öğretim üyelerinden eğitim konseyleri oluşturarak öğretim programlarındaki bazı ortak konuların neler olacağına kendileri karar vermektedirler. Programlardaki asgari müşterekler öğrencilerin kurumlar arasındaki yatay geçişlerini kolaylaştırmak içindir. Her üniversitenin kendi ders programlarını bizzat düzenlemesi ve uygulaması, YÖK sisteminin başlıca ilkelerinden biridir.

2. Öğrencilerle ilgili konularda karar mercii üniversitelerdir. Üniversitelerin önerisi üzerine ilgili eğitim programlarına öğrenci alınması, ülkenin insan gücü plânlaması açısından Yükseköğretim Kurulu'nun yetkisine verilmiştir.

3. Üniversitenin her düzeydeki personelinin ve bu arada öğretim elemanlarının seçilme ve atanmalarında üniversite dışı makamlar ve YÖK'ün hiçbir yetkisi yoktur. Eskiden profesör atanması ile ilgili bütün işlemler üniversite içinde yapıldığı halde atama ancak üçlü kararname ile kesinleşiyordu. Yabancı öğretim üyelerinin sözleşmeleri Bakanlar Kurulu'nca karara bağlanırdı. 2547 sayılı kanun ise profesörlerin seçimini tamamen üniversitelere bırakmıştır. Yükseköğretim Kurulu, profesörlüğe seçilen kişilerin durumlarını kanuna uygunluğu yönünden inceleyerek atamayı yapmaktadır. Kurulun bunun dışında herhangi bir yetkisi yoktur. Üniversitelerce önerilen yabancı öğretim üyeleri ile emekli öğretim üyelerinin sözleşmeleri Yükseköğretim Kurulu'nca onaylanmaktadır.

4. Üniversiteler, araştırma ile ilgili konularda tam bir serbestliğe sahiptir. Araştırma yapma özgürlüğü ve araştırma sonuçlarının açıklanması yalnız kanun ile değil, Anayasa hükmü ile de teminat

(1) **Yükseköğretim Kanunu**, No. 2547 (6.11.1981), m.14 b(3).

(2) **Yükseköğretim Kanunu**, No. 2547 (6.11.1981), m.14 b(4).

altına alınmıştır; üniversitelerde öğretim üyeleri, yardımcıları ve öğrenciler, serbestçe her türlü araştırma ve yayında bulunabilirler.⁽¹⁾ 2547 sayılı kanuna göre de yükseköğretimin temel amacı, hür ve bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip insanların yetiştirilmesidir. Geçen yedi yıllık dönemde üniversite-deki çalışmalarda araştırma özgürlüğünü kısıtlayıcı en küçük bir müdahale olmamıştır.

5. Üniversiteler, devlet bütçesinden sağlanan ödenekler dışında, döner sermayeler ve fonlar kurma yetkisine sahiptirler ve bağış kabul edebilirler. Üniversitelere yapılan nakdî bağışlar, mükellef kişiler ve kurumlarca masraf kaydedilebilir. Bu imkân, bağış için yeni kanunla getirilen önemli bir teşvik unsurudur.

6. 1982 Anayasası ve 2547 sayılı kanun hükümlerine göre, vakıfların yükseköğretim kurumları kurmaları mümkün olmuştur. Bu kurumlar kazanç amacı güdemezler ve eğitim-öğretim düzeylerinin en az devlet üniversitelerindeki gibi olması zorunludur. Bu düzeyi tutturamayan vakıf üniversiteleri, kurdukları kurumların bir devlet üniversitesine bağlanmasını peşinen kabul ederler. Anayasa ve kanunun bu hükümleri, devlet bütçesine yük olmadan yükseköğretim gençliğine daha çok hizmet verme imkânını sağlamaktadır.

BÖLÜMÜN ÖZETİ

1981 Reformunun amacı, yükseköğretimi yaygınlaştırmak; yükseköğretim kurumlarımızdaki eğitimin kalitesini yükseltmek; yükseköğretimde araştırmayı teşvik etmek ve bunların sağlanması için üniversitelerimizi çağdaş bir yönetime kavuşturmaktır.

Yeni düzenlemede, Türk üniversiteleri yönetiminde ve akademik konularda merkezî bir kurumdan direktif almamakta; kararlarını kendileri vermektedirler. Yükseköğretim Kurulu, sadece, önceki yıllarda eksikliği duyulan plânlama, koordinasyon ve denetimde yetkilidir.

(1) T.C. Anayasası (1982), m.26; m. 130.

YÜKSEKÖĞRETİM KURULU DÖNEMİ

6 Kasım 1981 tarihinde yürürlüğe giren 2547 sayılı kanunla getirilen yeni düzenlemenin sonuçlarını ortaya koymak için, yükseköğretim düzeyinde yaratılan eğitim ve araştırma imkânları ile bu imkânların sağladığı katkılara bakmak gerekir.

Yükseköğretimdeki yeni düzenleme ile yaratılan eğitim imkânları, önce yükseköğretim kurumlarındaki artış, bu kurumların yurt çapındaki dağılışı ve bu kurumlarda ihtiyaca göre oluşan çeşitlilik açılarından ele alınabilir. Yükseköğretimdeki fizikî kapasite artışı bu şekilde ortaya konduktan sonra, bu kapasiteyi işler hale getirecek temel öge durumundaki öğretim elemanları konusu incelenebilir. Öğretim elemanlarının yetiştirilmesi, istihdamı ve bu elemanların yurt çapındaki dağılışı ile ilgili veriler ortaya konabilir. Yaratılan eğitim imkânları konusunda ayrıca bu imkânların kullanılmasına ışık tutmak üzere yükseköğrenim öğrencileri üzerinde durulabilir. Yükseköğretime öğrenci alımı, yükseköğrenim öğrencilerinin sayısında görülen artışlar ve bunların değişik bir görünümü olarak yükseköğretim düzeyindeki okullaşma ile ilgili duruma bakılabilir.

Yükseköğretimin başlıca ürünü, şüphesiz öğrenci başarısı ve bilimsel-teknolojik alanlardaki bilgi üretimidir. Buna araştırma ve yayın da denebilir. Yükseköğretimde her çaba bu ürünler içindir. Yeni düzenlemeyle yaratılan imkânların ana hedefi de işte bunlardır. Amaç, yükseköğretimdeki öğrenci başarısını artırmak, bilimsel araştırma ve yayın çalışmalarına hız kazandırmaktır.

Yukarıda sözü edilen nedenlerle kitabın bu bölümünde, önce yükseköğretimdeki yeni düzenleme ile yaratılan eğitim imkânları üzerinde durulmaktadır. Bu imkânlar, sırasıyla yükseköğretim kurumları, öğretim elemanları ve yükseköğrenim öğrencileri alt başlıkları altında ortaya konmaktadır. Daha sonra yeni düzenlemenin ürünlerine dönülmekte ve gelişmelerin bu yönüne ilişkin gösterge ve kanıtlar, öğrenci başarısı, araştırma ve yayın alt başlıkları altında sunulmaktadır.

YÜKSEKÖĞRETİM KURUMLARI

Yeni düzenleme ile yükseköğretim kurumlarında sağlanan gelişmeler, yükseköğretim kurumu sayılarındaki artışlara, bu kurumların yurt çapındaki dağılışına ve bu kurumlarda ihtiyaca bağlı olarak ortaya çıkan çeşitlenmeye bakılarak incelenebilir.

Yükseköğretim Kurumu Sayılarındaki Artışlar

20 Temmuz 1982 tarihinde yükseköğretim kurumlarımız, 1981 Reformu çerçevesinde yeniden teşkilâtlanmıştır. O güne kadar üniversitelerin dışında kalmış olan akademiler ile çeşitli bakanlıkların bünyesindeki yükseköğretim kurumlarından bir kısmı mevcut üniversitelere bağlanmış, bir kısmı da bağımsız üniversiteler haline getirilmiştir. Bu düzenleme ile Türk eğitim sistemi içindeki üniversite-akademi ikiliği ortadan kaldırılmış; bakanlıklara bağlı yüksekokullar üniversitelerin çatısı altında toplanmıştır. Böylece, yükseköğretim kurumları arasındaki koordinasyon eksiklikleri, gereksiz sürtüşmeler vb. önlenmiştir. Yeni teşkilâtlanma sırasında, eğitim-öğretim ve araştırmaya ağırlık veren fakülteler yanında, daha çok bir mesleğe yönelik eleman yetiştirme ve beceri kazandırma amacını güden yüksekokullar da açılmıştır. Ayrıca, araştırma yanında yüksek lisans ve doktora programları da düzenlemek üzere çeşitli enstitüler kurulmuştur.

Ülkemizdeki yükseköğretim kurumlarının bir çatı altında toplanmış olması, yükseköğretim faaliyetlerinin toplumumuzun ihtiyaçlarına ve kalkınma plânlarının hedeflerine uygun olarak yürütülmesini kolaylaştırmıştır. Eskiden dağınık bir biçimde ve birbirinden kopuk olarak faaliyet gösteren yükseköğretim kurumlarının ellerindeki imkânlar birleştirilerek, Türk yükseköğretimi daha sağlam bir yapıya ve daha verimli bir işleyişe kavuşturulmuştur.

Yükseköğretimdeki yeni düzenleme ile 1981-1982 öğretim yılında 19 olan üniversite sayısı, 1988-1989 öğretim yılında 29'a, fakülte sayısı 183'ten 210'a, yüksekokul sayısı 126'dan 174'e, yüksek lisans ve doktora eğitiminden sorumlu enstitü sayısı da bu yedi yılda 2'den 110'a yükselmiştir. 1982 öncesi dönemde yüksek lisans ve doktora eğitimi yapmayan enstitüler, yeni düzenleme ile araştırma ve uygulama merkezlerine dönüştürülmüş; bunların sayıları da artmıştır. Bugün çeşitli üniversitelerimizdeki araştırma ve uygulama merkezlerinin sayısı 170'e ulaşmıştır.

Yükseköğretim Kurumlarının Dağılışı

Anayasamız, yurdumuzun her köşesindeki vatandaşlarımızın, eğitim-öğretim imkânlarından eşit haklarla yararlandırılmalarını emretmiştir. Cumhuriyetimizin kuruluşundan 1980 yılına kadar geçen sürede, eğitim kurumlarının yurt çapında dengeli dağılımının sağlanması konusunda, ilk ve ortaöğretim kademelerinde önemli gelişmeler kaydedilmiştir. Yükseköğretim kademesinde ise, bu yönde yeterli sayılabilecek bir ilerleme sağlanamamıştır.

1950 yılına kadarki durum incelendiğinde, ülkemizde sadece İstanbul, İstanbul Teknik ve Ankara Üniversitelerinin bulunduğu görülür. 1950-1960 yılları arasında üniversite sayısı 7'ye yükselmiş olmasına rağmen, yeni kurulan üniversitelerden sadece ikisi (Atatürk ve Karadeniz Teknik Üniversiteleri) Ankara, İstanbul ve İzmir illeri dışındadır. 1971-1980 döneminde bu üç büyük ilimiz dışında 10 yeni üniversite daha açılmıştır. Ancak, bu üniversiteler 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun yürürlüğe konduğu 1981 yılı sonuna kadar önemli bir gelişme gösterememişlerdir. Öğretim üyesi sayısı ve eğitim-öğretim faaliyetleri bakımından istenilen düzeye ulaşamamış olan bu üniversitelerimiz, gençlerimize yeterli bir hizmet sunamamışlardır.

Yükseköğretim Kurulu'nun plânlı çalışmaları sonunda, bugün, 67 il ve 22 ilçemizde en az bir yükseköğretim kurumu kurulmuş bulunmaktadır (Şekil 4).

Şekil 4

YÜKSEKÖĞRETİM KURUMLARININ YURT ÇAPINDA DAĞILIŞI

Yükseköğretim Kurumlarında Çeşitlilik

Yeni düzenleme ile bir yandan yükseköğretim kurumlarının sayıları artırılıp bir yandan da bu kurumların bütün yurda yayılması sağlanırken, bir noktanın daha gözden kaçırılmamasına çalışılmıştır. Bu nokta, yükseköğretim kurumlarının ülkenin ihtiyaçlarını en iyi karşılayacak şekilde çeşitlendirilmesidir.

Yeni düzenleme ile yükseköğretim kurumlarında ihtiyaca göre oluşan çeşitliliğe değişik örnekler verilebilir. Burada, bunlardan sadece ikisi üzerinde durulmaktadır. Bunlardan biri, ülkemizde büyük bir ihtiyaç haline gelen ara insan gücünü yetiştirme amacını güden meslek yüksekokulları, ikincisi de eğitimlerini bulundukları yerde veya yapmakta oldukları işe devam ederken sürdürmek isteyenlerin bu ihtiyaçlarını karşılama amacını güden merkezî açıköğretim programlarıdır.

1. Meslek Yüksekokulları: Yeni düzenleme ile üniversitelerde kapasite artırılırken ihtiyaç duyulmakta olan alanlara ağırlık verilmiştir. Bunun bir sonucu olarak, ara insan gücü yetiştiren meslek yüksekokullarına öncelik tanınmış ve bu okullarda sayı ve nitelikçe hızlı bir gelişme gerçekleştirilmiştir.

Ortaöğretim kurumlarından mezun olanların daha büyük bir kısmının yükseköğretime devam edebilmeleri için fakültelerdeki kapasitenin istenilen hızla artırılması zordur. Öte yandan, ekonominin insan gücü ihtiyacı düşünüldüğünde, fakültelerden çok, ara insan gücü yetiştiren yüksekokullardaki gelişmelerin hızlandırılmasına ihtiyaç olduğu ortaya çıkmaktadır. Meselâ, Türkiye'deki sanayi sektörünün her yıl 12 000 civarında yeni teknikere ihtiyacı olduğu anlaşılmaktadır. Bu durum, diğer ülkelerde olduğu gibi, ülkemizde de ara insan gücü yetiştiren meslek yüksekokullarının geliştirilmesi gerektiğini göstermektedir. Bu nedenle, yeni düzenleme ile diğer alanlar yanında bu alanda da önemli kapasite artırımları gerçekleştirilmeye çalışılmıştır. 1983-1984 öğretim yılında 54 olan meslek yüksekokulu sayısı 1988-1989 öğretim yılında 96'ya, bu okullardaki program sayısı ise 229'dan 474'e çıkarılmıştır.

Meslek yüksekokullarındaki öğrenci sayısı, yukarıda sözü edilen gelişmelerle 19 682'den 39 027'ye çıkmıştır. Bir mesleğe yönelik öğretim yapan diğer yüksekokullar da dikkate alındığında, bu kurumlardaki toplam öğrenci sayısı 1987-1988 öğretim yılında 59 195'tir.

Yeni düzenlemede, meslek yüksekokullarındaki tesis ve donatım ile bu okullarda uygulanmakta olan öğretim programlarının geliştirilmesine özel bir önem verilmiştir. Bu amaçla, Dünya Bankası'ndan 32,4 milyon dolarlık kredi alınarak 8 meslek yüksek okulunda elektrik, kontrol ve enstrümantasyon, endüstriyel elektronik, haberleşme, makine, havalandırma ve soğutma, döküm, tarım makineleri, inşaat, petrol, petrokimya ve bilgisayar programcılığı dallarında eğitim programları geliştirilerek, bu programları ileri ülkelerdeki uygulamalara paralel hale getirilmiş; 172 öğretim elemanının yurt dışında eğitim ve öğretimi sağlanmıştır. Ayrıca, Yükseköğretim Kurulu'nda üst düzeyde bir Üniversite-Sanayi İlişkileri Koordinasyon Kurulu kurulmuş ve bu yolla sanayi ile yakın bir işbirliği başlatılmıştır. Bu kurulun da yardımı ile yeni programlar, ilgili sektör yetkilileri ile görüşülerek tespit edilmiştir. Meslek yüksekokullarında uygulanmakta olan programlarda öğretimin bir kısmı okulda, diğer kısmı ise öğrencilerin, iş yerlerinde fiilen çalışmaları suretiyle gerçekleştirilmektedir.

Meslek yüksekokullarında yeni düzenlemenin yaygınlaştırılması için Dünya Bankası ile sürdürülen görüşmeler olumlu bir şekilde sonuçlandırılmıştır. Hazırlanan ikinci projede, 8 meslek yüksek okulunda başlatılmış olan 12 programın 20 meslek yüksek okuluna yayılması ve tıp cihazları bakım ve onarımı, bilgisayar bakım ve onarımı, kimya teknolojisi, gıda teknolojisi, tekstil teknolojisi, turizm, ticaret, maliye, idare gibi alanlarda yeni programların açılması öngörülmüştür.

Bu gelişmeler sağlanırken teknik eğitim fakülteleri ile meslekî eğitim fakültelerinin teknik öğretmen yetiştirme kapasitelerinin artırılması ve bu okullardan daha nitelikli öğretmenler yetiştirilmesi için gerekli tedbirlerin alınması da unutulmamıştır. Bu okullardaki programların ve eğitim-öğretim yöntemlerinin özellikle Millî Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı'nın istek ve ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde düzenlenerek geliştirilmesi çalışmaları sürdürülmektedir.

2. Merkezi Açıköğretim Programları: Yeni düzenleme ile örgün yükseköğretimdeki gelişmelerin yanısıra, açıköğretimde de önemli gelişmeler sağlanmaya çalışılmıştır. Bulundukları yerden veya çalışmakta oldukları işten ayrılamamaları yüzünden örgün yükseköğretimde yaratılan kapasitelerden yararlanamayan gençlerimizin ihtiyaçlarını karşılamak üzere, 1982-1983 öğretim yılından

itibaren Merkezî Açıköğretim Programları başlatılmış; üniversiteler açıköğretim uygulamaları düzenlemeye yetkili kılınmıştır.

Anadolu Üniversitesi'nce yürütülmekte olan Merkezî Açıköğretim Programlarında, uzaktan eğitim yöntemleriyle iktisat ve iş idaresi alanlarında lisans düzeyinde eğitim yapılmaktadır.

Merkezî Açıköğretim Programlarında, ders kitapları fasiküller halinde öğrencilere posta ile ulaştırılmakta ve dersler televizyondan, bazı hallerde hem radyo hem de televizyondan yayımlanmaktadır. Ayrıca, Anadolu Üniversitesi'nce görevlendirilmiş olan öğretim elemanları, hemen hemen bütün örgün yükseköğretim kurumlarında, hafta sonları ve diğer günlerin akşam saatlerinde açıköğretim öğrencilerine ders konuları ile ilgili akademik danışmanlık yapmakta; yüz yüze eğitim-öğretim hizmetleri sunmaktadırlar.

İktisat ve iş idaresi alanlarında uygulanmakta olan Merkezî Açıköğretim Programlarının ilk mezunları üzerinde yapılan incelemeler, ilk defa YÖK tarafından başlatılan bu programların beklediği gibi bir hizmet vermekte olduğunu göstermektedir. Bu programların, ülkemizde özellikle Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde bulunan, kırsal kesimlerde oturan; evli ve çocuklu olan, mekân ve imkân darlığı çeken, bir işte çalışmak zorunda bulunan, alt uçtaki gelir dilimlerinde yer alan ve daha ileri yaşlarda bulunan vatandaşlarımız için etkili ve verimli bir yükseköğrenim fırsatı, bir umut ve çıkış kapısı olduğu ortaya çıkmaktadır.⁽¹⁾

Ülkemizdeki ilköğretim öğretmenlerinin eğitim düzeylerinin yükseltilmesinde de açıköğretim programlarından yararlanılmaktadır. Daha önceki yıllarda, lise düzeyinde öğrenim veren ilköğretim okullarından mezun olmuş bulunan ilköğretim öğretmenleri Eğitim Önlisans Programına alınmaktadırlar. Anadolu Üniversitesi'nin Açıköğretim Fakültesi'nce yürütülen bu programa 1986-1987 öğretim yılında katılan ilk gruptaki öğretmenlerden 36 802'si bu programı başarı ile tamamlayarak diplomalarını almıştır. 1987-1988 öğretim yılında bu programa 92 375 öğretmen devam etmiştir.

1987-1988 öğretim yılında, Batı Avrupa ülkelerinde çalışmakta veya bu ülkelerde oturmakta olan gençlerimizin yükseköğrenim

(1) The Open Education Faculty of Anadolu University, July 1988, Anadolu Üniversitesi Basımevi, Eskişehir, s. 43-44.

ihtiyaçlarının açıköğretim yöntemiyle karşılanması amacıyla Anadolu Üniversitesi'nde Batı Avrupa Projesi adı altında bir uygulama başlatılmıştır. Bu proje, genişleyerek sürmektedir.

ÖĞRETİM ELEMANLARI

Yükseköğretimdeki yeni düzenlemede, eğitim-öğretimin kalitesini yükseltmenin ve araştırma-yayın çalışmalarını hızlandırmanın temel şartı sayılan nitelikli öğretim üyesi yetiştirme, öğretim elemanlarının sayısını artırma ve bunların yükseköğretim kurumlarına dengeli dağılımını sağlama konularına özel bir önem verilmiştir. Bu konuda alınan tedbirlerin sonucu olarak önemli ilerlemeler kaydedilmiştir. Aşağıda bunlarla ilgili bazı objektif kanıtlara yer verilmektedir.

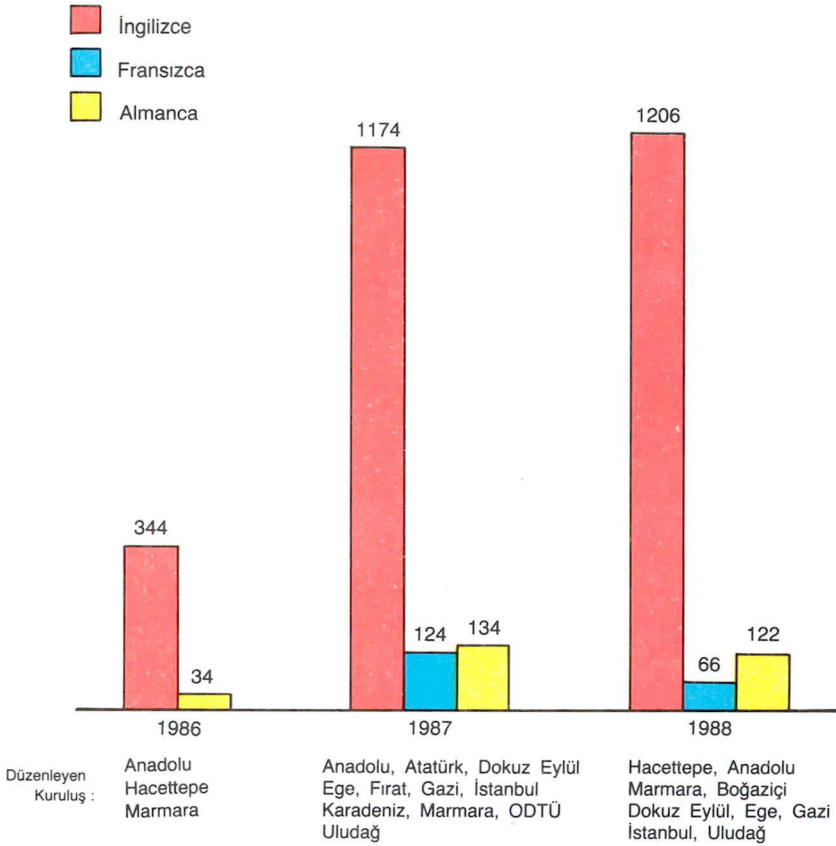
Öğretim Üyesi Yetiştirme Çalışmaları

Yeni düzenlemede, yükseköğretimdeki eğitim-öğretimin kalitesinin yükseltilmesinde ana ögenin öğretim üyesi olduğu düşünceyle hareket edilmektedir. Bu düşünceyle, öğretim üyesi sayısını artırmak ve daha iyi yetişmiş öğretim üyelerine sahip olmak için çaba harcanmaktadır. Öğretim üyesi yetiştirme konusunda, özellikle yeni kurulan yükseköğretim kurumlarının ihtiyaçlarının karşılanmasına çalışılmaktadır. Bilindiği gibi 1416 sayılı kanuna göre her yıl öğretim üyesi yetiştirmek üzere, yurt dışına 200 dolayında resmî burslu öğrenci gönderilmektedir. 2547 sayılı kanun yürürlüğe girmeden önce üniversite imkânları ile yurt dışına gönderilen genç elemanların sayısının son derece sınırlı olduğu hatırlardadır. Bu durumun düzeltilmesi için 1986 yılında 2547 sayılı kanuna 260 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile eklenen bir hüküm uyarınca, araştırma görevlilerinin yüksek lisans, doktora ve uzmanlık çalışmaları için yurt dışına gönderilmelerine başlanmıştır. Bütün masrafları kendi üniversitelerince karşılanmak üzere, 1987 yılında 157, 1988 yılında ise 345 araştırma görevlisi bu amaçla seçilmiş; başta Amerika Birleşik Devletleri ve İngiltere'dekiler olmak üzere tanınmış üniversiteler bu adayları yüksek lisans ve doktora programlarına almayı kabul etmişler ve adaylar bu üniversitelerdeki öğrenim ve araştırmalarına başlamışlardır. Daha büyük sayıda araştırma görevlisinin gönderilmesi amacıyla adayların yabancı dil bilgilerinin artırılması için çalışmalar sürdürülmektedir (Şekil 5). 2547 sayılı kanunla gerçekleştirilen üniversite reformundan sonra,

üniversitelerimiz mezunlarının yüksek niteliğini göz önünde tutan yabancı üniversitelerin, bunları yüksek lisans ve doktora çalışmalarına almakta tereddüt etmemeleri memnuniyet verici bir durumdur.

1981 öncesi, üniversiteler ve akademilerde asistan sayısı 6 000'i geçmezken, bugün öğretim üyelerinin kaynağını teşkil eden araştırma görevlisi sayısı 12 000'i aşmaktadır. Bu sayının artırılması için çalışmalar sürdürülmektedir.

Başka ülkelerin üniversitelerinde, öğretim yükünün bir bölümü yardımcı doçentler ve öğretim görevlilerinin üzerindedir. Bu üniversitelerde, doktorasını tamamlamış olan elemanların, "assistant professor", "senior lecturer" veya "maître de conférence" gibi unvanlarla ders verdikleri görülmektedir. Amerika Birleşik Devlet-

Şekil 5

YABANCI DİL KURSLARINA KATILAN ÖĞRETİM ELEMANLARI

leri ve İngiltere'de, yetenekli genç araştırmacılar doktoradan sonra herhangi bir sınava girmeden doçent olarak bile atanabilmektedirler. Bu ülkelerin üniversitelerinde, öğretim yükünün önemli bir bölümünü bu genç öğretim üyeleri taşımaktadır.

Söz konusu ülkelerde, bir profesöre 120 ile 150 arasında öğrenci düşerken, bu miktarın öğretim elemanı başına 14-15 dolayına inmesi, sözü edilen genç elemanların öğretime katkılarının büyüklüğünü göstermektedir (Tablo 1).

Tablo 1

**BAZI YABANCI ÜLKELERDE (1984) VE TÜRKİYE'DE
(1988) ÖĞRENCİ-ÖĞRETİM ELEMANI ORANI⁽¹⁾**

Üniversite Adı (Ülkesi)	Öğretim Elemanı Başına Öğrenci Sayısı	Profesör + Doçent Başına Öğrenci Sayısı
Barselona Üniversitesi (İspanya)	20	137
René Descartes Üniversitesi (Fransa)	18	170
Manchester Üniversitesi (İngiltere)	13	143
Helsinki Üniversitesi (Finlandiya)	11	116
Viyana Üniversitesi (Avusturya)	8	108
TÜRKİYE (Genel)	13.6	120*

* Bu sayı hesaplanırken yarı zamanlı olan öğretim üyelerinin ikisi bir öğretim üyesi gibi kabul edilmiştir.

Yükseköğretimde yeni düzenlemeden önceki dönemde, doktorasını tamamlamış veya tıpta uzmanlık yetkisi kazanmış bir kişi, ders verebilmek için 6-7 yıl gibi uzun bir süre bekliyordu. Çünkü, üniversitede ders verebilmek için doçentlik sınavlarını tamamlamış olmak gerekiyordu. 2547 sayılı kanunun getirdiği bir hükümle, doktorasını tamamlamış, tıpta uzmanlık yetkisi kazanmış veya sanatta yeterlik almış olanlardan, araştırmalarında yeterliğini kanıtlamış kişilerin, yardımcı doçent olarak öğretim üyeliğine atanmaları mümkün kılınmıştır. Bu ihtiyaca 6 Kasım 1981 öncesinde de basında yer verilmiş, doktora yapmış asistanların öğretim üyesi sayılmaması kınanmıştır.⁽²⁾

Öğretim Elemanı Sayısındaki Artışlar

Yükseköğretimdeki son düzenleme öncesinde özellikle yeni kurulan üniversitelerde önemli ölçüde öğretim elemanı eksikliği

(1) Yabancı ülkelerle ilgili bilgiler, UNESCO Statistical Yearbook 1987, pp. 247-278'den alınmıştır.

(2) Kongar Emre, Milliyet Gazetesi, 14 Nisan 1981.

olduğuna; büyük üniversitelerde de akademik hiyerarşinin çarpık bir görünüm aldığına, sözgelişi profesör sayısının doçent sayısını geçtiğine temas edilmiş ve bunlara örnekler verilmiştir.

Önceki bölümde açıklandığı gibi, yükseköğretimdeki yeni düzenleme ile öğretim üyesi yetiştirme çalışmalarına hız verilmiştir. Bu yolla, bir yandan ihtiyaçların karşılanması, öte yandan da bozulan akademik hiyerarşinin düzeltilmesine çalışılmıştır.

1974-1975 öğretim yılından bugüne kadar yükseköğretim kurumlarımızdaki öğretim elemanı sayıları Tablo 2'de verilmiştir.

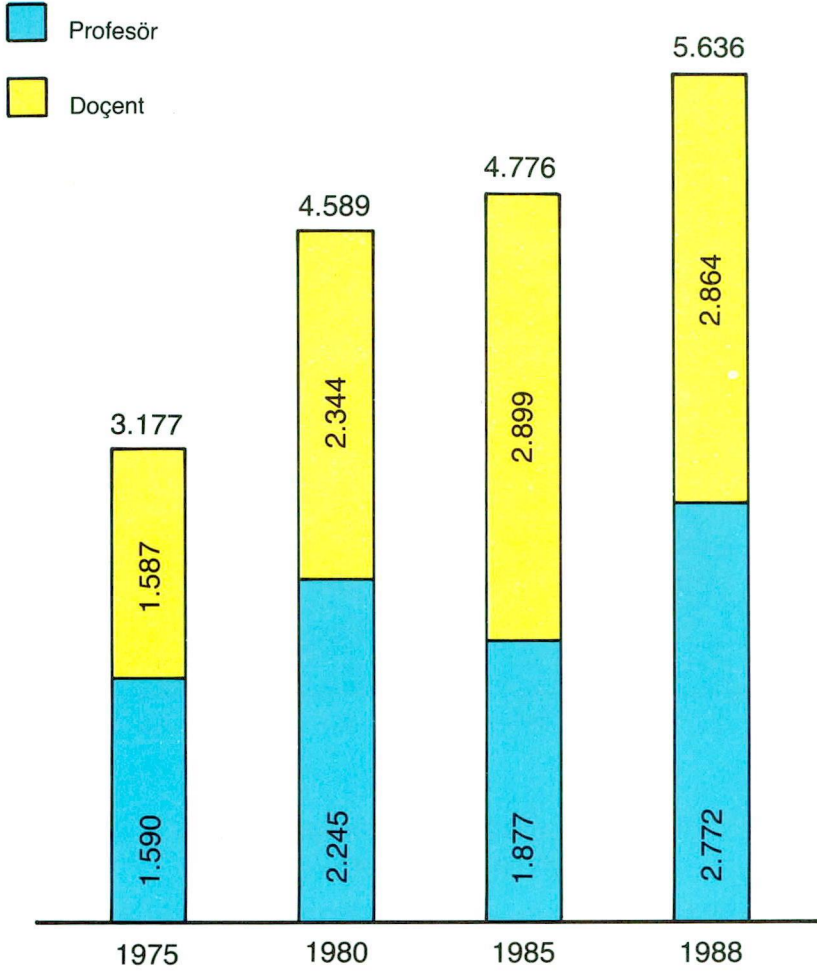
Tablo 2
**YÜKSEKÖĞRETİM KURUMLARINDA YILLARA GÖRE
ÖĞRETİM ELEMANLARI**

Öğretim Yılı	Profesör	Doçent	Y. Doç.*	Öğr. Gör., Ok. ve Öğr. Yrd.	TOPLAM
1974-1975	1.477	1.239	—	9.938	12.654
1975-1976	1.590	1.587	—	11.268	14.445
1976-1977	1.910	1.474	—	12.546	15.930
1977-1978	1.953	1.612	—	13.900	17.465
1978-1979	2.130	1.917	—	16.197	20.244
1979-1980	2.182	2.018	291	16.208	20.699
1980-1981	2.245	2.344	316	16.012	20.917
1981-1982	2.274	2.737	338	16.874	22.223
1982-1983	2.080	2.647	2.230	14.857	21.814
1983-1984	1.823	2.596	2.407	13.507	20.333
1984-1985	1.891	2.792	2.503	14.763	21.949
1985-1986	1.877	2.899	2.484	15.708	22.968
1986-1987	1.911	3.142	2.714	16.615	24.382
1987-1988	2.015	3.421	3.495	18.265	27.196
3.11.1988	2.772	2.864	3.469	19.009	28.114

* 1979-1980 ve 1980-1981 yıllarındaki sayılar ODTÜ Yardımcı Profesörlerini göstermektedir.

Kaynak: Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü, Milli Eğitim İstatistikleri: Yükseköğretim, 1974-1978, 1978-1979, 1979-1980, 1980-1981, 1981-1982, 1982-1983; Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi, 1983-1984, 1984-1985, 1985-1986, 1986-1987, 1987-1988, Öğretim Yılı Yükseköğretim İstatistikleri.

Bu tabloda verilen öğretim elemanları ile ilgili sayılar değişik açılardan incelenebilir. Tablodaki profesör ve doçent sayıları, özellikle 1985-1988 yılları arasında önemli bir artış olduğunu göstermektedir (Şekil 6). Tabloda görüldüğü üzere, 1980 yılında doçent sayısı 2344 iken 1988 yılında 2864'e; profesör sayısı 2245 iken 1988 yılında 2772'ye ulaşmıştır. Bu sayıya kendi

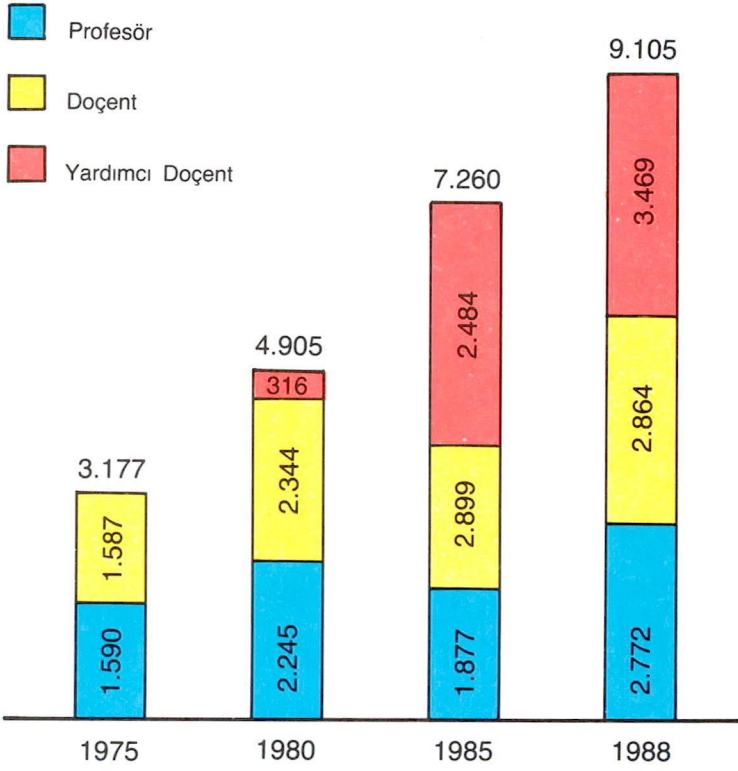

Şekil 6

YÜKSEKÖĞRETİM KURUMLARINDA PROFESÖR VE DOÇENT SAYILARI

kadrosunda profesörlüğe yükseltilen 884 öğretim üyesi dahil değildir.

Tablo 2'de verilen profesör, doçent ve yardımcı doçent sayıları birlikte ele alındığında, 1980-1988 yılları arasında üniversitelerimizde öğretim üyeleri sayısında 1980'deki sayısına oranla önemli artışlar olmuştur (Şekil 7).

Şekil 7

YÜKSEKÖĞRETİM KURUMLARINDA ÖĞRETİM ÜYESİ SAYILARI

Yükseköğretim kurumlarından kendi istekleri ile ayrılmış olan 48 profesör, 8 doçent, 7 yardımcı doçent, 10 öğretim görevlisi ve okutman ile 14 öğretim yardımcısı, Yükseköğretim Kurulu'nun kararı ile yükseköğretim kurumlarında yeniden görev almışlardır.

Burada, 1402 sayılı Kanunla üniversitelerimizdeki görevlerine son verilenler ile ilgili durumun açıklanması yararlı olacaktır:

1402 sayılı Kanunla üniversitelerimizdeki görevlerine son verilen öğretim üyesi sayısı, yardımcı doçentler dahil 67'dir. Bunlardan 10'u görevlerine iade edilmiştir. Biri yaş haddinden, 19'u kendi istekleri ile olmak üzere 20'si emekli olmuştur. İki'si de vefat etmiştir. Emekliye ayrılanlar dahil, 54 öğretim üyesinin üniversitelere dönmeleri Yükseköğretim Kurulu'nca yararlı görülmekte ve bu konudaki girişimler desteklenmektedir.

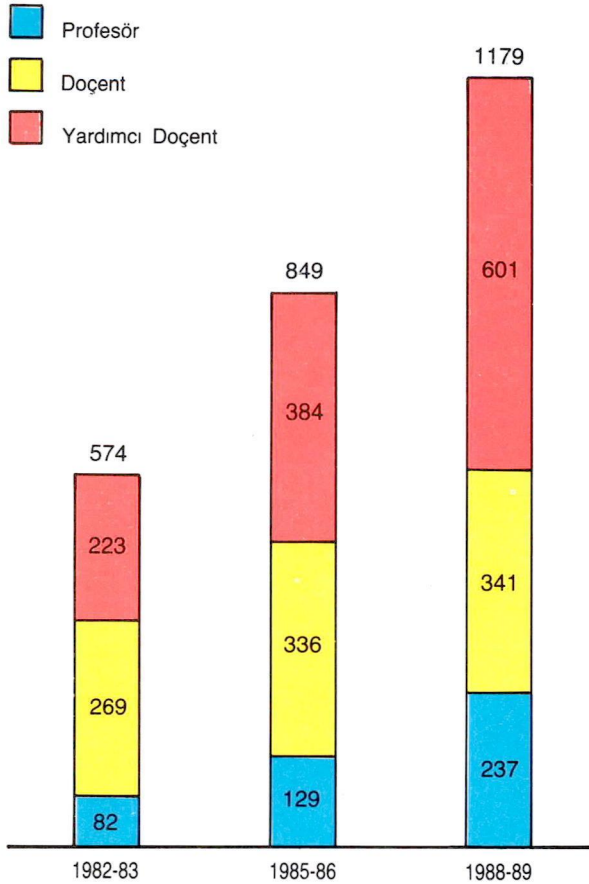
Tablo 3

ÜNİVERSİTELERDEKİ ÖĞRETİM ELEMANLARI

ÜNİVERSİTE	Kuruluş Yılı	1975-1978 ÖĞRETİM YILI					1980-1981 ÖĞRETİM YILI					1985-1986 ÖĞRETİM YILI					31.11.1988 TARİHİNDE									
		Prof.	Doç.	Y.Doç.	Öğ.G.	Uzm.	Prof.	Doç.	Y.Doç.	Öğ.G.	Uzm.	Prof.	Doç.	Y.Doç.	Öğ.G.	Uzm.	Prof.	Doç.	Y.Doç.	Öğ.G.	Uzm.	TOP.				
1. İstanbul Üniversitesi	(1933)	423	330	-	62	989	1804	591	423	-	71	1338	2483	409	431	270	206	1157	2473	652	283	282	281	1066	2574	
2. İstanbul Teknik Üniversitesi	(1944)	174	91	-	69	390	724	217	147	-	34	514	912	161	161	150	333	540	1345	155	202	197	352	648	1554	
3. Ankara Üniversitesi	(1946)	368	283	-	112	997	1760	427	368	-	173	1342	2310	296	317	153	187	1048	2001	377	285	292	342	1255	2551	
4. Karadeniz Teknik Üniversitesi	(1955)	39	36	-	46	183	304	16	59	-	18	182	285	24	84	57	163	246	576	42	88	94	183	346	754	
5. Ege Üniversitesi	(1955)	158	113	-	59	724	1054	246	269	-	94	1244	1853	145	214	195	143	701	1338	197	204	184	268	852	1645	
6. Atatürk Üniversitesi	(1957)	40	66	-	29	475	610	47	118	-	70	477	712	39	139	95	205	383	861	49	117	137	245	595	1053	
7. Orta Doğu Teknik Üniversitesi	(1959)	29	319	-	211	243	802	52	149	316	241	390	1148	59	176	206	369	599	1408	63	215	187	310	716	1491	
8. Hacettepe Üniversitesi	(1967)	101	72	-	705	685	1563	165	183	-	324	819	1491	171	269	183	588	1090	2301	261	222	258	559	1054	2392	
9. Boğaziçi Üniversitesi	(1971)	19	27	-	54	58	158	41	49	-	131	8	229	38	68	61	163	153	483	73	57	82	198	201	611	
10. Dicle Üniversitesi	(1973)	12	19	-	44	148	223	14	23	-	49	233	319	14	34	47	110	244	449	19	33	72	150	362	638	
11. Anadolu Üniversitesi	(1973)	-	-	-	-	-	-	6	10	-	39	64	119	38	97	88	286	286	795	77	84	175	245	420	1001	
12. Çukurova Üniversitesi	(1973)	25	26	-	14	169	234	43	61	-	50	339	493	50	99	78	183	295	705	69	102	115	198	384	868	
13. Cumhuriyet Üniversitesi	(1974)	-	-	-	-	-	-	-	1	2	-	21	88	113	9	32	56	92	211	400	15	32	61	131	248	487
14. İnönü Üniversitesi	(1975)	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	2	21	24	10	8	19	37	52	126	12	15	27	70	99	223
15. Fırat Üniversitesi	(1975)	5	2	-	13	30	50	6	9	-	30	103	148	11	32	41	101	125	310	23	38	100	112	223	496	
16. Ondokuz Mayıs Üniversitesi	(1975)	-	-	-	-	-	-	3	13	-	18	61	95	21	61	46	194	144	466	31	54	66	176	222	549	
17. Selçuk Üniversitesi	(1975)	-	-	-	-	-	-	6	3	-	16	53	78	27	67	78	305	234	709	61	71	107	334	358	931	
18. Uludağ Üniversitesi	(1976)	7	17	-	1	59	84	35	40	-	21	191	287	57	101	71	229	332	790	90	87	100	262	386	925	
19. Erciyes Üniversitesi	(1979)	-	-	-	-	-	-	5	19	-	34	123	181	13	39	58	83	196	389	18	47	65	113	231	474	
20. Akdeniz Üniversitesi	(1982)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	28	35	52	235	158	506	31	41	72	218	173	535
21. Düzce Eylül Üniversitesi	(1982)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	54	98	117	320	224	813	81	121	154	462	416	1234
22. Gaz Üniversitesi	(1982)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	55	104	141	682	448	1430	115	101	227	716	1836	
23. Marmara Üniversitesi	(1982)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	49	75	101	384	331	940	103	136	154	438	387	1218
24. Mimar Sinan Üniversitesi	(1982)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	40	23	32	136	103	334	62	61	73	82	127	405
25. Trakya Üniversitesi	(1982)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	21	26	27	69	90	233	28	29	44	156	180	437
26. Yüzüncü Yıl Üniversitesi	(1982)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	35	107	59	187	263	651	38	119	96	168	333	754
27. Yüzüncü Yıl Üniversitesi	(1982)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	2	5	23	38	76	12	-	19	35	101	167
28. Bilkent Üniversitesi	(1985)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	12	10	17	60	62	181
29. Gaziantep Üniversitesi	(1987)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	9	14	78	25	132
Akademikler		158	139	-	281	540	1118	14	52	-	228	428	722	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akademiklere Bağlı Fakülteler		-	-	-	-	-	-	277	305	-	510	1130	2222	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Yüksekokullar		32	47	-	687	3043	3809	32	42	-	964	2885	4033	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
YATKUR		-	-	-	-	-	148	148	-	-	-	660	660	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
TOPLAM		1590	1587	-	2387	8881	14445	2245	2344	316	3138	12874	20917	1877	2639	2484	5937	9711	22968	2772	2864	3469	6912	12097	28114	

Üniversitelerimizin her birindeki öğretim elemanı sayıları 1975-1976, 1980-1981, 1985-1986 öğretim yılları ve 3.11.1988 tarihine göre Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3'teki öğretim elemanı sayıları değişik açılardan ele alınabilir. Ancak, burada bir noktaya temas etmekle yetinilecektir. Bu önemli nokta şöyledir: 1982-1983 öğretim yılında çok az öğretim üyesi bulunduğu görülen yedi üniversitedeki (Anadolu, Cumhuriyet, Erciyes, Fırat, İnönü, Ondokuz Mayıs ve Selçuk üniversiteleri) öğretim elemanları birlikte ele alındığında, bu kurumlarda görevli öğretim elemanı sayısının 1982-1983 öğretim yılı sonrasında hızla arttığı görülmektedir (Şekil 8).

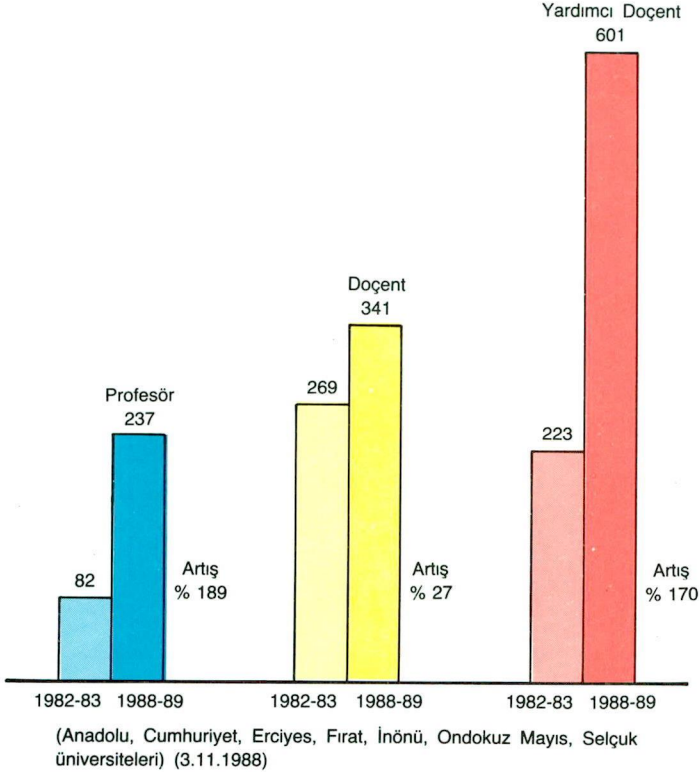

Şekil 8
1982-1983 ÖĞRETİM YILINDA
EN AZ ÖĞRETİM ÜYESİ BULUNAN
7 ÜNİVERSİTEDE ÖĞRETİM ÜYELERİ

Öğretim Elemanlarının Dağılışı

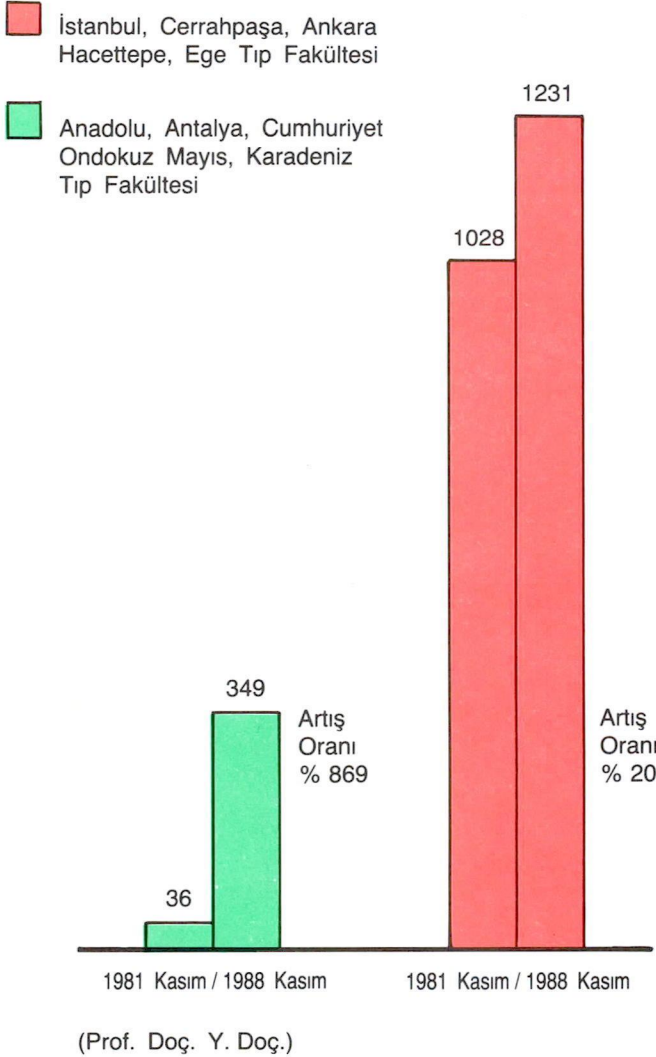
Öğretim elemanlarının üniversitelere dağılışı daha önce Tablo 3'te verilmiştir. Üniversitelerimizin durumları ve bu kurumlarda yıllar boyunca gerçekleşen gelişmelerin ayrıntıları bu tabloda görülebilir. Aşağıda, üniversitelerimizin durumlarını tek tek ele almak yerine, bunlar arasında bazı karşılaştırmalar yapılmaktadır.

1982-1983 öğretim yılında çok az öğretim üyesi bulunan yedi üniversitemizdeki öğretim elemanı sayısında daha sonraki yıllarda görülen gelişmeler Şekil 8'de belirtilmişti. 1982-1983 ve 1988-1989 öğretim yıllarında bu üniversitelerde bulunan profesör, doçent ve yardımcı doçent sayıları karşılaştırıldığında, aradan geçen yedi yıl zarfında bu üniversitelerin profesör sayılarında % 189'luk bir artış olduğu görülmektedir. Bu artış doçent sayılarında % 27, yardımcı doçent sayılarında % 170'tir (Şekil 9).

Şekil 9
1982-1983 ÖĞRETİM YILINDA
EN AZ ÖĞRETİM ÜYESİ BULUNAN 7 ÜNİVERSİTEDE
ÖĞRETİM ÜYESİ SAYILARINDAKİ GELİŞME

Yukarıdakine benzer bir karşılaştırma, eski tıp fakülteleri ile yeni kurulmuş tıp fakülteleri arasında yapılabilir. Böyle bir karşılaştırma yapıldığında, son yedi yıllık sürede eski yıllarda kurulmuş olan tıp fakültelerimizde profesör, doçent ve yardımcı doçent sayısında % 20'lik bir artış olurken, yeni tıp fakültelerimizdeki profesör, doçent ve yardımcı doçent sayısında **dokuz katına yakın** (% 869'luk) bir artış olduğu görülmektedir (Şekil 10).

Şekil 10

BAZI TIP FAKÜLTELERİNDE ÖĞRETİM ÜYESİ SAYILARINDAKİ ARTIŞ ORANI

Yükseköğretimdeki yeni düzenleme ile öğretim elemanlarının dağılışında meydana gelen değişiklikleri ortaya koymak için, yukarıdaki karşılaştırmalara ek olarak, İstanbul, Ankara ve İzmir'de bulunan üniversiteler diğerleriyle karşılaştırılabilir. Böyle bir karşılaştırma yapıldığında, 1980-1981 öğretim yılında yükseköğretim kurumlarımızdaki profesörlerin sadece % 10'u Ankara, İstanbul ve İzmir dışındaki üniversitelerde iken, bu payın 1988-1989 yılında % 21'e çıktığı görülmektedir. Bu sürede, üç büyük şehir dışındaki doçentlerin oranı da % 18'den % 30'a çıkmış bulunmaktadır (Tablo 4).

YÜKSEKÖĞRENİM ÖĞRENCİLERİ

Yükseköğretimdeki yeni düzenlemenin başlıca hedefi, daha önce de belirtildiği gibi, yükseköğrenim gençliğine sunulan eğitimin kalitesini artırmak ve bu hizmeti daha geniş bir kitleye ulaştırmaktır. Yükseköğretim kurumlarının sayı ve çeşidini artırma, bu kurumlara daha çok ve daha nitelikli öğretim elemanları bulma çabaları, öncelikle bu hedef doğrultusundaki gelişmeleri hızlandırmak içindir.

Yükseköğrenim öğrencileri ile ilgili gelişmeleri ortaya koyabilmek için yükseköğretime öğrenci alımı, yükseköğretim kurumlarında bulunan öğrenci sayılarındaki artışlar ve yükseköğretim düzeyinde okullaşma üzerinde durulabilir. Aşağıda, bu konulardaki objektif veriler ele alınmaktadır.

Yükseköğretime Öğrenci Alımı

Yükseköğretim kurumlarına her yıl alınan öğrenci sayıları daha önce Şekil 1'de verilmiştir. Yükseköğretim çağı nüfusu 1975-1988 yılları arasında sürekli olarak hızlı bir artış gösterirken, bu sürenin ilk yıllarında yükseköğretime alınan öğrenci sayısının artma yerine düştüğüne daha önce temas edilmiştir. 1977'de en düşük düzeye inen öğrenci alımının 1982 yılına kadar önemli bir artış göstermediği; yükseköğretime alınan öğrenci sayısında ancak yükseköğretimdeki yeni düzenlemeden sonra büyük artışlar sağlanabildiği Şekil 1'de açıkça görülmektedir. Yine Şekil 1'deki bilgilerden, yükseköğretime alınan öğrenci sayısının 1983'te önceki yılın iki katına yükseldiği ve daha sonraki yıllarda da kararlı bir artışla yeni kayıt sayısının 1988'de 150.000'e yaklaştığı anlaşılmaktadır.

Tablo 4
ÜNİVERSİTELERDEKİ ÖĞRETİM ÜYESİ SAYILARI
(Yerleşim Yerinin Büyüklüğüne Göre)

ÜNİVERSİTE	1980-1981						1985-1986						3.11.1988					
	Üniv. Sayısı	Prof.	Doç.	Y.Doç.	Top.	Üniv. Sayısı	Prof.	Doç.	Y.Doç.	Top.	Üniv. Sayısı	Prof.	Doç.	Y.Doç.	Top.			
İstanbul-Ankara ve İzmir*	Sayı Oran	7	1739 % 90	1598 % 82	316	3643 % 87	12	1511 % 81	2043 % 70	1668 % 67	5222 % 72	12	2177 % 79	2006 % 70	2184 % 63	6367 % 70		
Diğer İller	Sayı Oran	12	183 % 10	357 % 18	-	540 % 13	15	366 % 19	856 % 30	816 % 33	2038 % 28	16	583 % 21	848 % 30	1268 % 37	2699 % 30		
TOPLAM		19	1922	1945	316	4183	27	1877	2899	2484	7260	28	2760	2854	3452	9066		

* 1982 öncesi mevcut akademikerler ile Bilkent Üniversitesi öğretim üyeleri bu sayılara dahil değildir.

Not: Mevcut öğrencilerin % 62'si 3 büyük ildeki, % 38'i diğer illerdeki yükseköğretim kurumlarındadır.

Kısaca özetlemek gerekirse, yükseköğretime alınan öğrenci sayısı, ancak yeni düzenleme döneminde çağ nüfusundaki artışı yakalayabilmiş ve bir dereceye kadar onun üzerine de çıkabilmiştir.

Öğrenci Sayısındaki Artışlar

Yükseköğretim kurumlarına öğrenci alımındaki değişmelerin bir sonucu olarak, bu kurumlardaki öğrenci sayısı da değişmektedir. Yıllara göre yükseköğretim kurumlarındaki öğrenci sayıları Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5
**YÜKSEKÖĞRETİM KURUMLARINDA YILLARA
GÖRE ÖĞRENCİ SAYILARI**

Öğretim Yılı	Örgün Eğitim	Yaygın Eğitim	Açıköğretim	Toplam
1974-1975	217.246	45.056	—	262.302
1975-1976	232.090	89.478	—	321.568
1976-1977	271.561	72.744	—	344.305
1977-1978	299.555	46.921	—	346.476
1978-1979	313.517	19.795	—	333.312
1979-1980	260.363	9.915	—	270.278
1980-1981	227.627	9.742	—	237.369
1981-1982	226.637	13.766	—	240.403
1982-1983	252.068	—	29.471	281.539
1983-1984	281.703	—	40.617	322.320
1984-1985	332.729	—	65.456	398.185
1985-1986	350.744	—	98.670	449.414
1986-1987	357.796	—	123.804	481.600
1987-1988	362.042	—	133.139	495.181
3.11.1988 Tarihinde	393.508	—	160.000	553.508

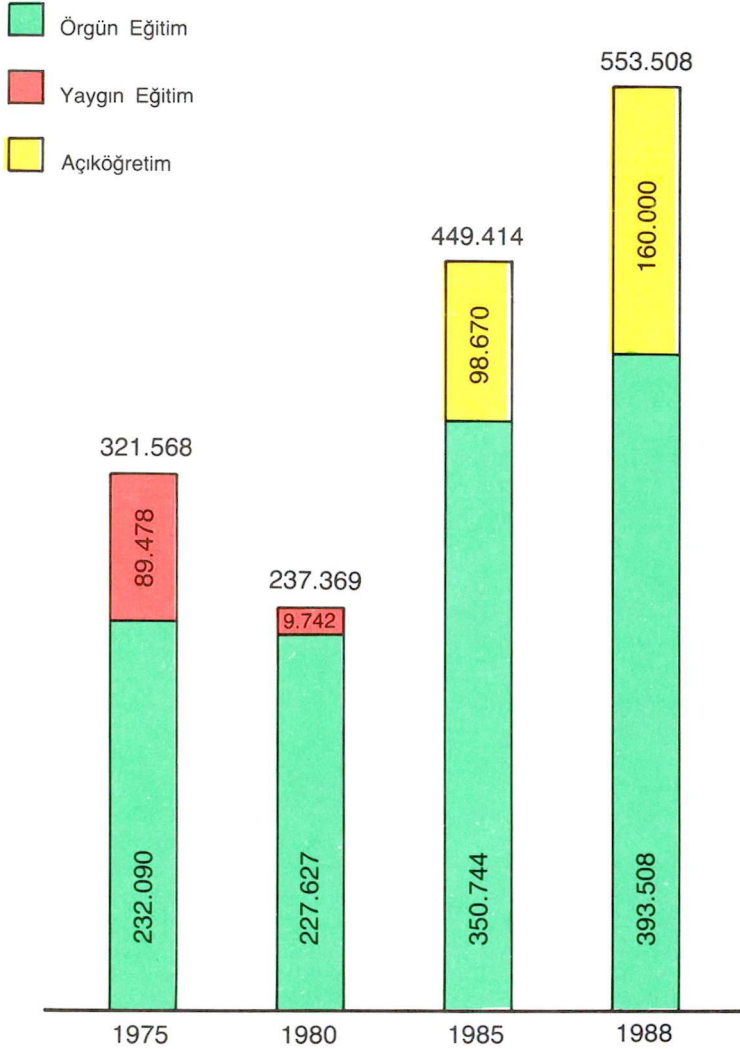
* 1982 yılına kadar verilen sayılara, akademilerle çeşitli bakanlıklara bağlı yükseköğretim kurumlarındaki öğrenciler de dahildir.

Kaynak: Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü, Milli Eğitim İstatistikleri: Yükseköğretim, 1974-1978, 1978-1979, 1979-1980, 1980-1981, 1981-1982, 1982-1983; Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi, 1983-1984, 1984-1985, 1985-1986, 1986-1987, 1987-1988 öğretim yılı Yükseköğretim İstatistikleri.

Bu tabloda verilen bilgiler, öğrenci alımına bağlı olarak, 1975 yılından 1980 yılına gelinirken yükseköğretimdeki öğrenci sayısının azaldığını; 1980-1981 öğretim yılında en düşük düzeye indiğini ve

ancak yeni düzenlemeden sonra önemli artışlar gösterdiğini ortaya koymaktadır. Öğrenci sayısındaki bu gelişmeler Şekil 11'de açıkça görülmektedir.

1980-1988 yılları arasında, üniversitelerimizdeki öğrenci sayılarını Tablo 6'da verilmiştir. Bu tablodaki bilgiler, yeni düzenleme sonrasında bütün üniversitelerdeki öğrenci sayılarında önemli artışlar olduğunu göstermektedir.

Şekil 11

YÜKSEKÖĞRETİM KURUMLARINDA ÖĞRENCİ SAYILARI

Tablo 6
ÜNİVERSİTELERDEKİ ÖĞRENCİ SAYILARI

ÜNİVERSİTE	Kuruluş Yılı	1980-1981	1981-1982	1982-1983	1983-1984	1984-1985	1985-1986	1986-1987	1987-1988	3.11.1988*
1. İstanbul Üniversitesi	(1933)	31.002	30.778	30.255	34.069	38.312	37.439	38.454	35.651	39.873
2. İstanbul Teknik Üniversitesi	(1944)	9.526	10.382	13.412	13.990	16.456	17.278	16.900	16.471	15.426
3. Ankara Üniversitesi	(1946)	19.539	17.425	23.967	26.379	31.016	32.205	30.818	30.115	36.903
4. Karadeniz Teknik Üniversitesi	(1955)	2.558	2.330	5.703	6.946	8.564	8.921	9.636	10.164	12.497
5. Ege Üniversitesi	(1955)	15.015	15.754	10.068	11.516	13.313	14.400	15.251	15.742	17.379
6. Atatürk Üniversitesi	(1957)	9.992	9.285	11.013	13.955	13.955	14.628	15.002	15.011	16.785
7. Orta Doğu Teknik Üniversitesi	(1959)	11.711	11.467	12.413	13.365	14.879	15.838	17.238	15.068	15.690
8. Hacettepe Üniversitesi	(1967)	9.830	8.764	13.360	15.388	19.058	21.589	22.237	21.582	22.500
9. Boğaziçi Üniversitesi	(1971)	2.530	2.262	3.309	3.499	4.258	5.022	5.775	6.516	6.940
10. Dicle Üniversitesi	(1973)	1.364	1.454	4.649	5.374	6.153	6.917	7.127	7.383	7.916
11. Anadolu Üniversitesi	(1973)	331	235	7.020	7.933	11.044	12.200	13.181	13.859	16.110
12. Çukurova Üniversitesi	(1973)	1.488	1.902	6.745	7.702	10.736	10.726	11.135	11.650	12.015
13. Cumhuriyet Üniversitesi	(1974)	304	147	1.510	2.253	3.140	3.832	4.152	4.526	5.388
14. İnönü Üniversitesi	(1975)	356	441	1.011	1.153	1.588	1.671	1.918	2.496	3.315
15. Fırat Üniversitesi	(1975)	970	1.044	2.304	3.100	4.038	4.608	5.043	5.329	5.789
16. Ondokuz Mayıs Üniversitesi	(1975)	409	468	3.708	5.109	6.702	7.124	7.548	7.563	6.920
17. Selçuk Üniversitesi	(1975)	1.460	1.692	7.783	9.610	11.956	12.702	13.057	13.904	15.440
18. Uludağ Üniversitesi	(1975)	1.911	2.177	8.884	11.000	14.490	15.989	16.623	17.255	18.225
19. Erciyes Üniversitesi	(1978)	392	522	2.724	3.398	4.161	4.802	5.282	5.698	6.566
20. Akdeniz Üniversitesi	(1982)	-	-	2.642	4.617	5.267	6.146	6.610	7.199	8.260
21. Dokuz Eylül Üniversitesi	(1982)	-	-	20.669	23.435	24.877	23.137	22.099	21.580	21.961
22. Gazı Üniversitesi	(1982)	-	-	34.025	30.145	32.330	34.210	31.309	30.018	28.763
23. Marmara Üniversitesi	(1982)	-	-	11.830	13.718	15.891	15.640	15.725	16.441	18.064
24. Mimar Sinan Üniversitesi	(1982)	-	-	2.705	2.064	2.332	2.529	2.680	2.911	2.961
25. Trakya Üniversitesi	(1982)	-	-	3.241	4.739	6.131	7.398	8.496	9.133	10.927
26. Yıldız Üniversitesi	(1982)	-	-	7.560	9.418	10.913	12.336	12.422	12.988	14.573
27. Yüzüncü Yıl Üniversitesi	(1982)	-	-	473	770	1.169	1.457	1.652	1.879	2.310
28. Bilkent Üniversitesi	(1986)	-	-	-	-	-	-	471	1.300	3.194
29. Gaziantep Üniversitesi	(1987)	-	-	-	-	-	-	-	2.560	1.803
Akademiler		9.561	9.472	-	-	-	-	-	-	-
Akademilere Bağlı Fakülteler		48.960	42.894	-	-	-	-	-	-	-
Yüksekokullar		52.419	59.035	813	-	-	-	-	-	-
YAYKUR		29.471	13.766	29.471	-	-	-	-	-	-
Orgün Eğitim Toplamı		227.627	228.637	252.068	281.703	332.729	350.744	357.841	361.962	394.493
Yaygın Eğitim/Açıköğretim		9.742	13.766	29.471	40.617	65.456	98.670	123.804	133.139	160.000
GENEL TOPLAM		237.369	240.403	281.539	322.320	398.185	449.414	481.645	495.101	554.493

* Bu bilgiler üniversitelerden telefonla elde edilmiştir.

Yükseköğretim Düzeyinde Okullaşma

Daha önce Şekil 1'de de ifade edildiği gibi, ülkemizde 20-24 yaş nüfusu sürekli olarak yüksek bir hızla artmaktadır. Buna karşılık YAYKUR gibi yaygın öğretim kurumlarındaki öğrenciler de hesaba katılsa bile, 1975'ten 1980 yılına kadar geçen sürede, yükseköğretimdeki öğrenci sayısı artma yerine, beklenenin aksine düşme göstermiştir. Bunun bir sonucu olarak da 1975'te % 9,1 olan yükseköğretimdeki okullaşma, 1980'de % 5,9'a düşmüş bulunuyordu. Yükseköğretimdeki yeni düzenleme sonrasında bu oran artmaya başlamış ve çağ nüfusundaki hızlı artışa rağmen 1985'te % 9,2'ye, 1988'de ise % 10,3'e ulaşmıştır (Tablo 7).

Tablo 7'deki bilgiler, yükseköğretimde yeni düzenleme sonrasında etkili çabalarla okullaşma açısından çağ nüfusundaki artışa erişilebildiğini; son yıllarda, çağ nüfusu artışının üzerine çıkılarak okullaşmada yıllardır ilk kez gerçek bir artış sağlanabildiğini göstermektedir. Bu durum, Yükseköğretim Kurulu dönemindeki çalışmalarda elde edilen başarının tek başına en güçlü kanıt niteliğindedir.

Yükseköğretim kurumlarının kontenjanları yükseltilerek fazla öğrenci alındığı, zaman zaman ileri sürülmektedir. Türkiye'de okullaşma oranının diğer ülkelerle karşılaştırıldığında oldukça düşük olduğu gerçeğine daha önce temas edilmişti. Yükseköğretim Kurulu kontenjanları artırarak fazla öğrenci almakla düşük olan bu oranı, kaliteyi muhafaza etmek suretiyle, kalkınma plânında öngörülmüş olan düzeye çıkarmayı amaçlamıştır.

ÖĞRENCİ BAŞARISI

Yükseköğretimdeki yeni düzenlemenin temel amacının, yükseköğrenim çağında bulunan gençlerimize daha kaliteli bir eğitim-öğretim hizmeti sunmak olduğu bir kere daha hatırlanırsa, böyle bir hizmetin sunulabilmiş olup olmadığının güçlü kanıtlarından birinin öğrenci başarısı olacağı ortaya çıkar. Önceki bölümde, yükseköğretimdeki yeni düzenlemenin ve plânlı çalışmaların bir sonucu olarak, yükseköğretim imkânlarından yararlanan öğrenci sayısında önemli artışların gerçekleştirildiği belirtilmişti. Bu bölümde ise artan sayıdaki yükseköğretim öğrencilerinin başarısı ele alınmaktadır. Eğer sayıdaki artışa ek olarak başarı da yüksek tutulabilmişse, bu durum, yapılan çalışmaların hedefine eriştiğini gösteren çok güçlü bir kanıt olacaktır.

Tablo 7
YÜKSEKÖĞRETİMDE OKULLAŞMA

	1975 - 1976	1980 - 1981	1985 - 1986	1988 - 1989
NÜFUS: (20 - 24 Yaşlar)	3.532.144	4.049.679	4.873.721	5.368.146*
YÜKSEKÖĞRENİM				
ÖĞRENCİLERİ				
Örgün Öğretim Kurumları	232.090	227.627	350.744	393.508
Açıköğretim kurumları	89.478	9.742	98.670	160.000
TOPLAM	321.568	237.369	449.414	553.508
OKULLAŞMA				
ORANLARI				
(Örgün Öğrenci Top.) / (20-24 Yaş)	% 6,6	% 5,6	% 7,2	% 7,3
(Örgün + Yaygın Öğrenci Top.) / (20-24 Yaş)	% 9,1	% 5,9	% 9,2	% 10,3

* Tahmini sayı.
(Devlet İstatistik Enstitüsü verileri.)

Yeni Düzenleme Öncesindeki Durum

Yükseköğretimdeki yeni düzenlemeden önce, üniversitelerimizde öğrenci başarısının önemli ölçüde düşük olduğunu gösteren kanıtlar vardır. Bu dönemde, düzenli eğitim-öğretim faaliyetinin bile yürütülemediği hatırlanırsa, böyle bir sonuç beklenmedik bir durum da değildir. O günlerin gazetelerinden bazı alıntılar, sözü edilen dönemlerdeki şartları hatırlamaya yeter. Meselâ iki gazetede, Devlet İstatistik Enstitüsü verilerine dayanılarak, üniversiteye giren her 1000 öğrenciden 175'inin mezun olabildiği haberi yer almıştır.⁽¹⁾ Başka bir gazetede, üniversiteye kaydolan öğrencilerden % 10'unun ilk sınıflardan, % 33'ünün de üst sınıflardan okulu terk ettiği; normal sürede mezun olan öğrencilerin İstanbul Üniversitesi'nde % 21 olduğu, bu oranın İstanbul Teknik Üniversitesi'nde % 14'e kadar düştüğü; Ankara Üniversitesi'nde % 34'e, Boğaziçi Üniversitesi'nde ise % 56'ya kadar çıkabildiği belirtilmektedir.⁽²⁾

Yukarıdaki örnekler, yükseköğretimdeki yeni düzenleme öncesinde, üniversitelerde öğrenci başarısının ne kadar düşük olduğunu göstermektedir.

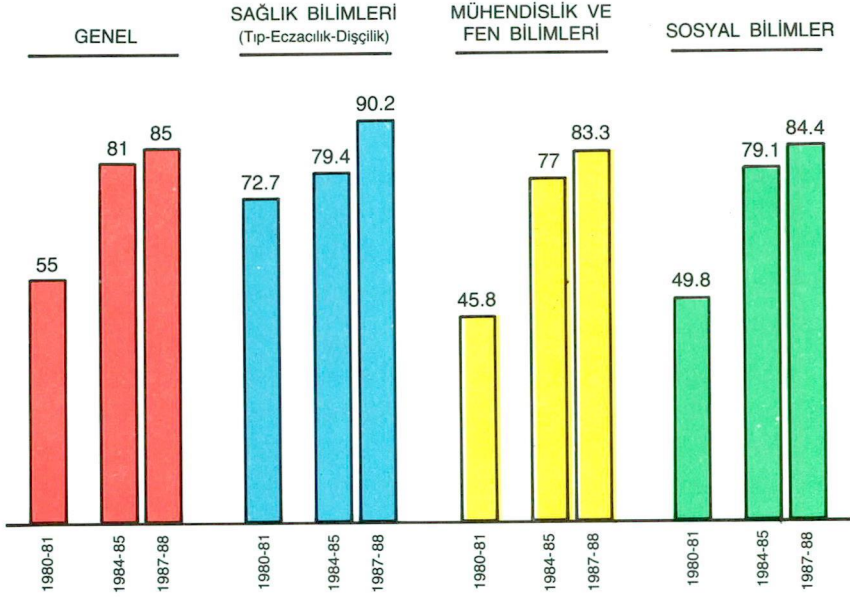
Yeni Düzenleme Sonrasındaki Durum

Yükseköğretimdeki yeni düzenlemede, eğitim imkânlarını ve kaliteyi artırıcı tedbirler alınmıştır. Öğretim üyelerinin tam gün çalışmaları teşvik edilmiş; Batı üniversitelerinde olduğu gibi haftada belli bir ders yükü zorunlu tutulmuştur. Ara sınavları gibi, öğrenmeyi artırıcı tedbirler alınmıştır. Öğretim elemanlarının sayı, nitelik ve dağılımındaki gelişmelerin de etkisiyle, yükseköğretim kurumlarındaki öğrenci başarısında önemli yükselmeler olmuştur (Şekil 12).

Yükseköğretim Kurulu döneminde, yükseköğretim kurumlarındaki eğitim-öğretim hizmetlerinin niteliğini yükseltmek için öğretim üyesi yetiştirme, öğretim elemanlarının dengeli dağılımını sağlama, yükseköğretim kurumlarında uygulanan programları daha nitelikli ve çağdaş hale getirme konularındaki plânlı çabalar sonuç verdikçe, başarı oranlarının daha da yükselmesi beklenebilir.

(1) Dünya Gazetesi, 14.9.1978; Günaydın Gazetesi, 14.9.1978.

(2) Politika Gazetesi, 6.8.1977.

Not : Bu sayılar Örgün Yükseköğretim Kurumlarındaki başarıyı göstermektedir.

Kaynak : 1980-81 verileri Devlet Planlama Teşkilatı Yayın No: DPT: 2026/SPB-389. Sonraki yıllarla ilgili veriler, Üniversitelerin yıllık raporlarından alınmıştır.

Şekil 12

ÜNİVERSİTELERDE BAŞARI ORANLARI

ARAŞTIRMA VE YAYIN

Yükseköğretimin, gençlerimizin eğitimi yanında ikinci temel amacı, bilimsel araştırmalarla bilim ve teknoloji alanlarında bilinenlere katkılarda bulunmak ve bu katkılarını yayın yoluyla ilgililere duyurmaktır. Bilimsel ve teknolojik bilgi üretme çalışmalarına kısaca araştırma ve yayın da denebilir. Yükseköğretimde yeni düzenleme öncesindeki dönemde, üniversitelerimiz bu konuda beklenen ölçüde üretken olamamışlardır.

Üniversitelerde araştırmaların beklenen sayı ve düzeyde olmamasının nedenleri incelendiğinde, araştırmacıların ilgi duydukları alanlarda önceki bilgi birikimini veren kaynaklara ulaşamadıkları, çok defa araştırmalarının gerektirdiği malî desteğe sahip olmadıkları ve bunların da araştırmaları engelleyici etkilerde bulunduğu anlaşılmıştır. Ayrıca, 2547 sayılı kanundan önce, akademik yükseltmelerde yayınların her zaman orijinal olmasına ve bilinenlere önemli bir katkı niteliği taşımasına Batı üniversitelerinde olduğu ölçüde önem verilmediği; bu durumun da yeterince

nitelikli araştırma yapılamamasında bir etken olduğu sonucuna varılmıştır.

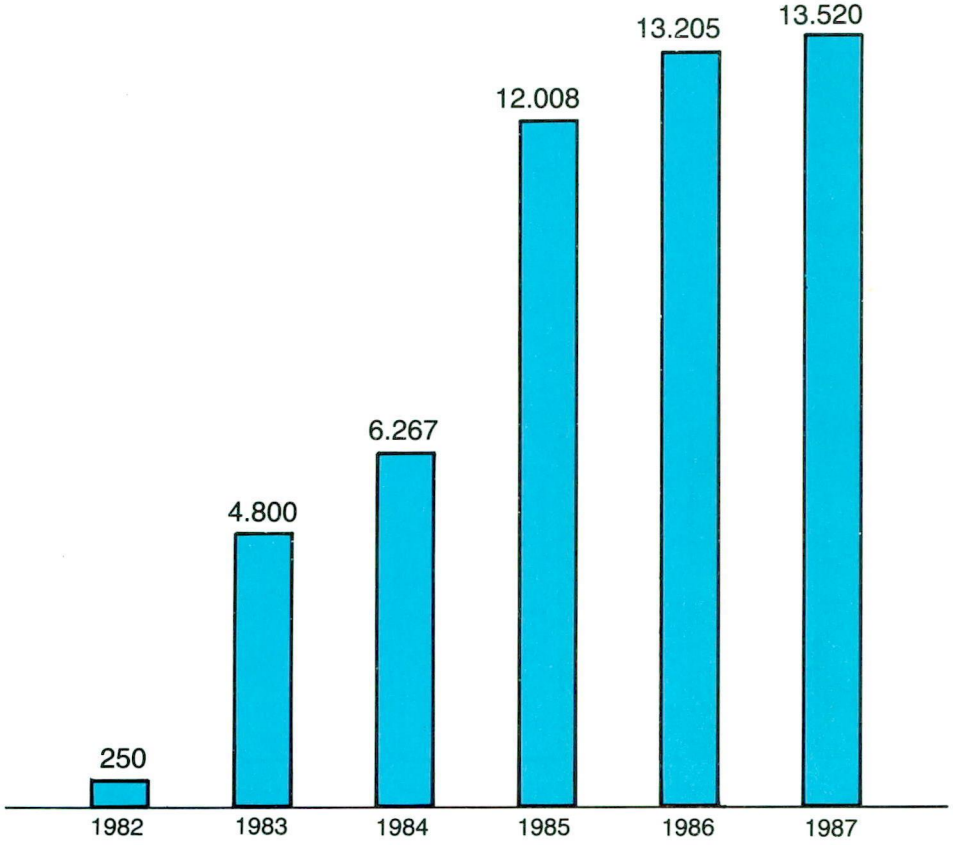
Yükseköğretim Kurulu döneminde alınan bir kararla, her yıl çeşitli alanlarda yapılmış olan yayınlarla, tanınmış bilim dergilerinde yayımlanmış veya yayımlanmak üzere kabul edilmiş çalışmaların, o bilim dalındaki öğretim üyeleri sayısına bölünmesi ve bu yolla en başarılı olduğu ortaya çıkan üniversitelerin ödüllendirilmesi yolu benimsenmiştir. Bu kararın bilimsel çalışmaları hızlandırmada etkili olması beklenmektedir.

2547 sayılı kanunda, akademik yükseltmelerde bilimsel yayınlara önem verilmiş; adayların yükseltmelerine ilişkin kararlarda yalnız kendi üniversitelerinden değil, başka üniversitelerden seçilen bilim adamlarının görüşlerinin de dikkate alınması esası getirilmiştir.

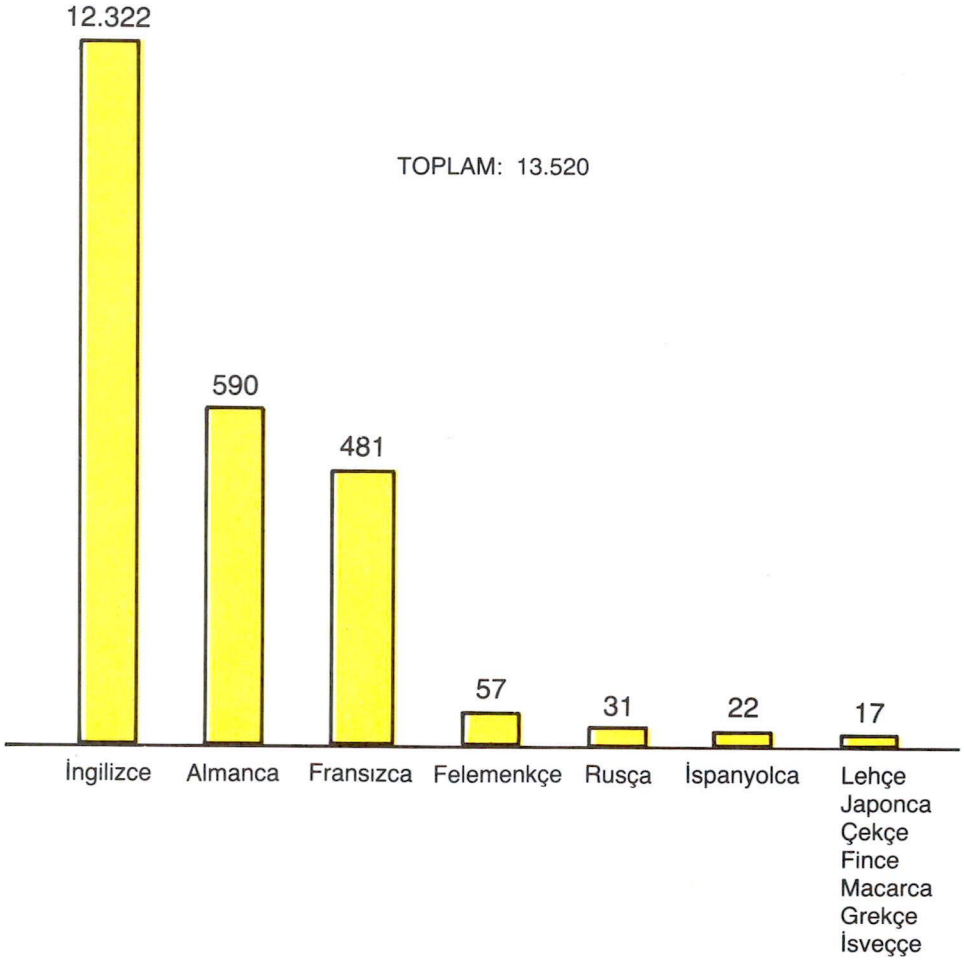
Yükseköğretimdeki yeni düzenlemede, bir yandan yukarıda sözü edilen teşviklerle bilimsel araştırma ve yayın çalışmalarına hız kazandırma yoluna gidilirken, bir yandan da bu alandaki çabaların ürün vermesini sağlayacak kolaylıklar üzerinde durulmuştur. Bilimsel araştırmaya imkân verici, bu tür çalışmaları kolaylaştırıcı ve bu çalışmaların verimini artırıcı hizmetler verilirken, bir yandan Dokümantasyon ve Uluslararası Bilgi Tarama Merkezi kurularak araştırmacıların hizmetine sunulmuş, bir yandan da döner sermaye ve katma bütçeden yapılan tahsislerle araştırma fonu oluşturularak araştırmacılara mali destek sağlanmıştır. Aşağıda, önce yeni düzenleme ile sağlanan yayın, dokümantasyon ve bilgi tarama hizmetleri, sonra araştırma fonları ile ilgili çalışmalar ve daha sonra da bu çabaların ürünü olarak araştırma ve yayın sayılarında görülen gelişmeler üzerinde durulacaktır.

Dokümantasyon ve Uluslararası Bilgi Tarama Merkezi

Araştırmacılara, ilgi duydukları konulardaki bilgi birikimine kaynak sağlanması için, Yükseköğretim Kurulu merkez binasında bir Dokümantasyon ve Uluslararası Bilgi Tarama Merkezi kurulmuştur. Dünyanın her tarafındaki süreli yayınlara abone olan bu merkeze gelen çeşitli dillerdeki yayın sayısı, 1987'de 13 520'ye ulaşmıştır (Şekil 13 ve Şekil 14). Takdir edileceği gibi her üniversitede ayrı dokümantasyon ve bilgi tarama merkezi kurmak büyük masrafı gerektirir ve israfa yol açar. Bu bakımdan merkezi bir kuruluşa ihtiyaç duyulmuştur.

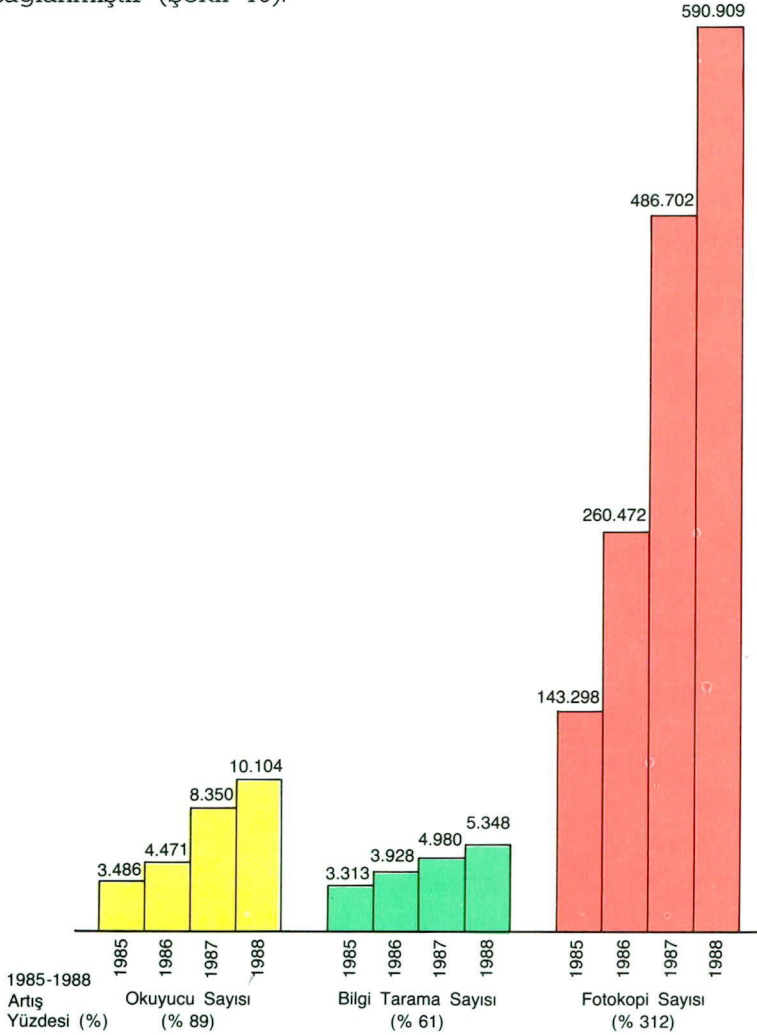

Şekil 13
YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON VE ULUSLARARASI
BİLGİ TARAMA MERKEZİ'NE GELEN
YAYIN SAYILARI
(1982-1987)

Şekil 14
YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON VE ULUSLARARASI
BİLGİ TARAMA MERKEZİ'NE GELEN YAYINLARIN
DİLLERE GÖRE DAĞILIŞI
(1987)

Türkiye'nin her tarafındaki araştırmacılar, ihtiyaç duydukları bilgiyi bu merkezden mektupla, telefonla veya diğer araçlarla isteyebilmektedirler. İstenen bilgiler merkezin kütüphanesinde bulunmadığı takdirde, bilgisayar aracılığı ile diğer ülkelerdeki yüzlerce bilgi bankasından sağlanabilmektedir. Dokümantasyon ve Uluslararası Bilgi Tarama Merkezi'nde 1988 yılının 9 aylık döneminde 5348 bilgi taraması yapılmış ve araştırmacılara 590 909 fotokopi sağlanmıştır (Şekil 15).

Not: 1988 ile ilgili sayılar yılın ilk 9 ayındaki durumu göstermektedir.

Şekil 15

YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON VE ULUSLARARASI
BİLGİ TARAMA MERKEZİ FAALİYETLERİ

Öte yandan, araştırmacıların zaman kaybetmeden araştırma yapabilmeleri için, Merkezin yanına barınma, yeme içme gibi ihtiyaçlarını karşılamak amacı ile sosyal tesisler kurulmaktadır.

Araştırma Fonları

Eskiden araştırma projeleri sadece TÜBİTAK ve diğer bazı kuruluşlarca desteklenebiliyor; ancak buralardan sağlanan destek çok sınırlı oluyordu. Üniversite bütçelerindeki öğretim giderleri ile araç ve gereç için ayrılan ödeneklerden araştırmalara önemli ölçüde bir yardım mümkün olmuyordu. Bütün bu malî destek sınırlılıkları içinde yapılabilen araştırmaların bilimsel yönleri üzerinde de yeterince durulmuyordu.

2547 sayılı kanunun 58-b maddesi ile üniversitelerde araştırma fonlarının kurulması öngörülmüş; devletin her yıl üniversitelere sağladığı malî kaynaklardan araştırma fonlarına ödenek ayrılmasına başlanmıştır. Ayrıca, döner sermayelerden ve bağışlardan da bu fonlara gelir sağlanması imkânı getirilmiştir.

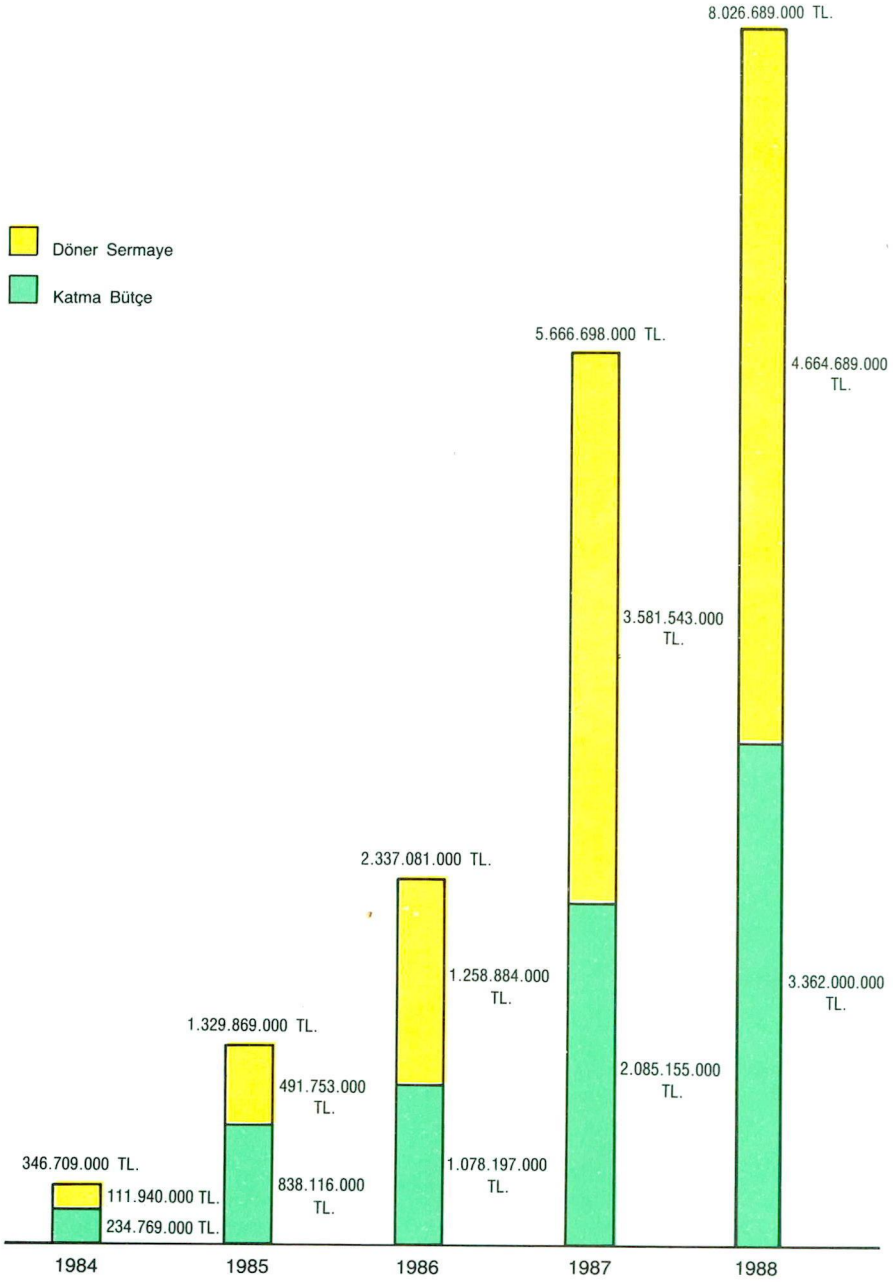
Yukarıda sözü edilen imkânlarla ek olarak, araştırma fonlarından bir malî yıl içinde sarfedilmeyen ödeneklerin ertesi yıla devri de mümkün kılınmıştır. Bu durum, yürürlükte olan malî sistemde üniversiteler lehine önemli bir imtiyaz niteliğindedir.

Yukarıda açıklanan yollarla desteklenen 1308 araştırma projesine, son beş yılda 14 milyar liraya, yakın bir meblâğ tahsis edilmiştir (Şekil 16, Şekil 17 ve Şekil 18).

Araştırma ve Yayın Çalışmalarındaki Gelişmeler

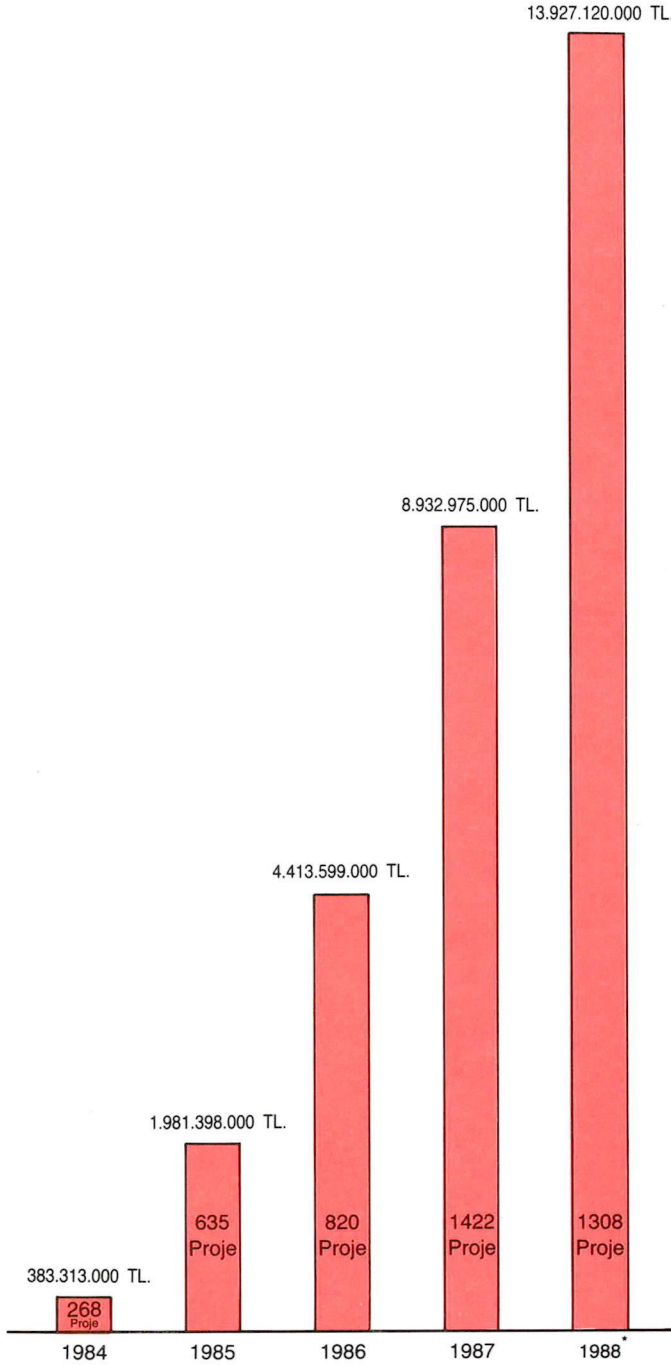
Yükseköğretimdeki yeni düzenleme sayesinde bilimsel araştırma ve yayın çalışmalarını hızlandırma amacıyla yapılan plânlı girişimler kısa sürede ürün vermeye başlamıştır. Bu girişimlerin sonucu olarak, son yıllarda araştırma ve yayın sayılarında büyük artışlar görülmüştür. Nitekim, Yükseköğretim Kurulu'nca yayımlanan ve üniversitelerimizdeki öğretim elemanlarının yaptıkları bilimsel yayınları içeren kataloglarda da görüleceği gibi, 1982 yılında 9005 olan yayın sayısı 1987 yılı sonunda 17 554'e yükselmiştir (Şekil 19).

Üniversitelerin bilimsel araştırma ve yayın faaliyetlerindeki gelişmelerinin güçlü bir kanıtı da, uluslararası düzeydeki yayın sayılarında görülen artıştır.

Not: Bir önceki yıl fon gelirinden devir ve bağışlar bu rakamların dışındadır.
1988 yılı ile ilgili sayılar ilk 9 ayı kapsamaktadır.

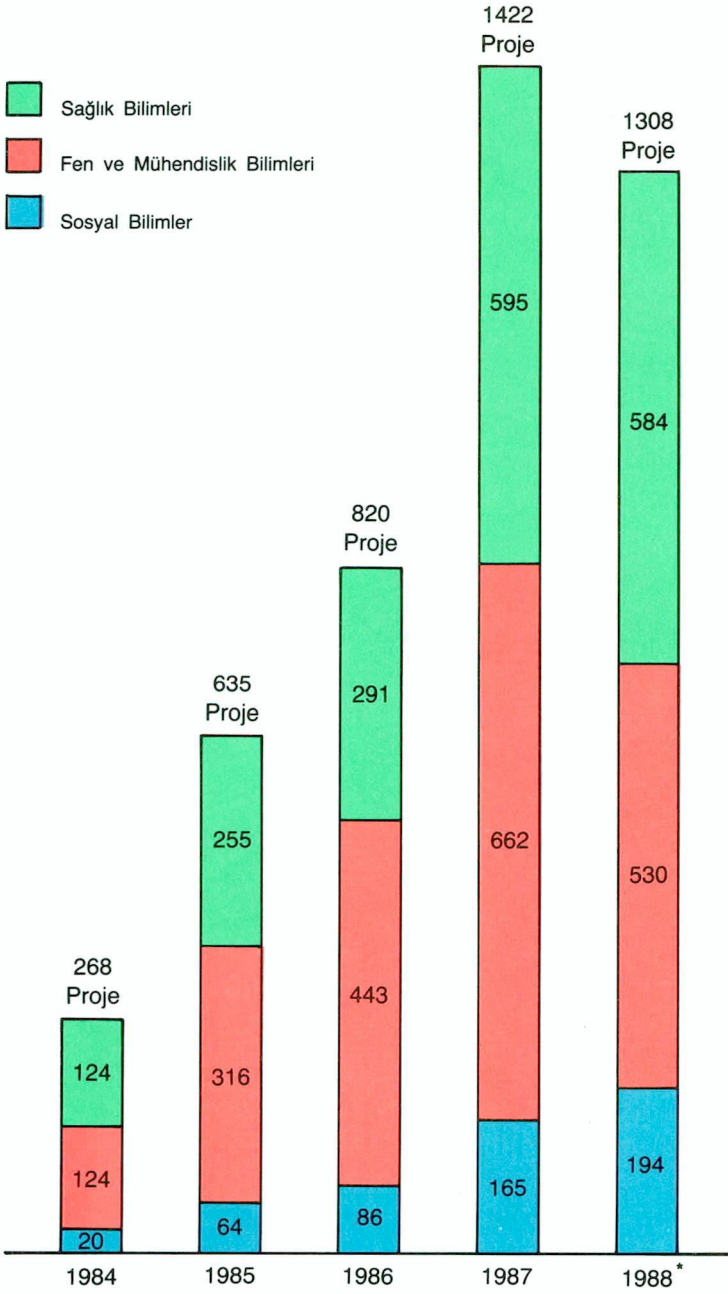
Şekil 16
ARAŞTIRMA FONUNA DÖNER SERMAYELER VE
KATMA BÜTÇEDEN TAHSİS EDİLEN KAYNAK

* 1988 yılının ilk 9 ayını kapsamaktadır.

Şekil 17

**ARAŞTIRMA FONUNDAN DESTEKLENEN
PROJELERE TAHSİS EDİLEN KAYNAK**

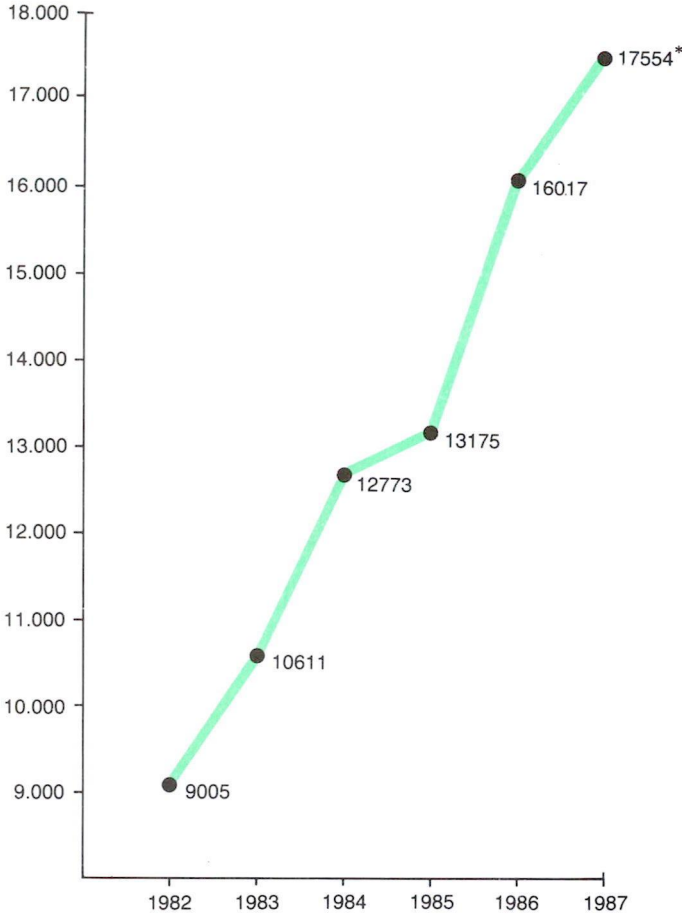

* 1988 yılının ilk 9 ayını kapsamaktadır.

Şekil 18

ARAŞTIRMA FONUNDAN DESTEKLENEN PROJE SAYILARI

Uluslararası düzeyde yayın yapan araştırmacıların adları ve ülkeleri her yıl "International Directory of Scientists and Scholars" adlı yayında yer almaktadır. Bu kaynaktaki bilgilere göre, 1982 yılından itibaren Türk araştırmacıların sayıları giderek artmış, 1987 yılında bu sayı 1 451'i bulmuştur (Şekil 20). 1985 yılında fen bilimleri ve teknik bilimler alanlarında 159 ülke arasında 58'inci sırada olan Türkiye, 1986 yılında 46'ncı, 1987 yılında 42'nci sıraya yükselmiştir. Öte yandan, sosyal bilimlerde 1985 ve 1986 yıllarında 43'üncü sırada olan ülkemiz, 1987'de 40'ıncı sıraya gelmiştir.

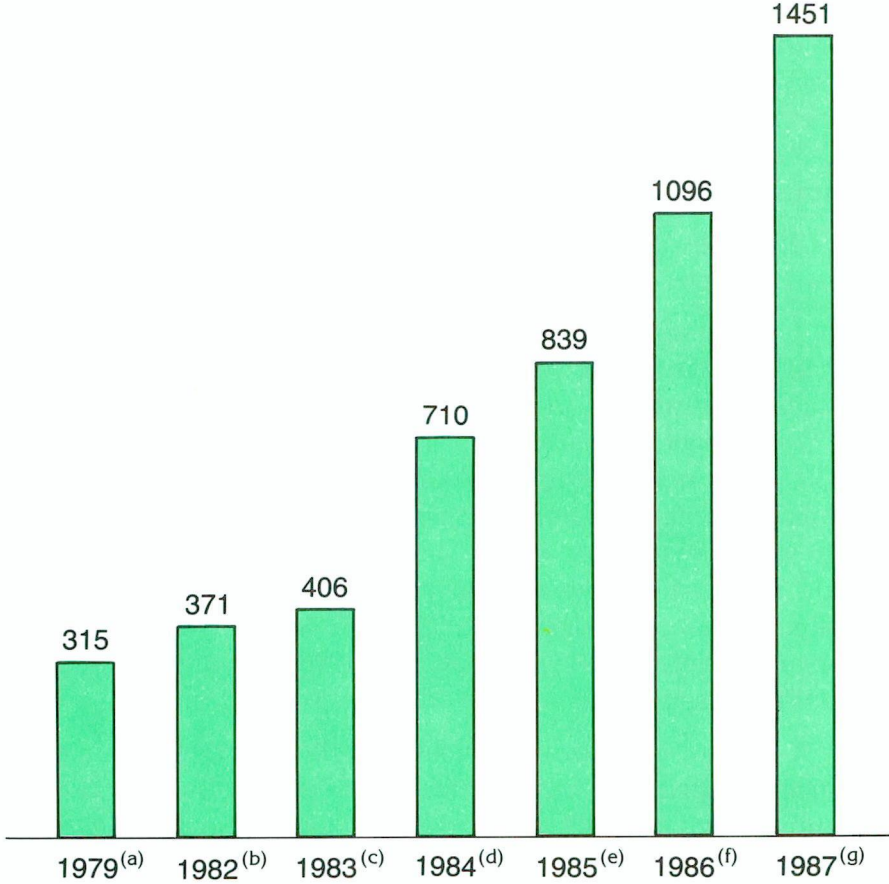
Not: Bilimsel makale, bildiri, yüksek lisans ve doktora tezleri dahildir. 1982-1987 Döneminde teksirler ve ders notları dışında 5162 kitap yayımlanmıştır.

* Geçici sayılar.

Şekil 19

ÜNİVERSİTELERİMİZDE YAPILAN BİLİMSEL YAYIN SAYILARI

Dünyanın her ülkesinde bilimsel araştırma ve yayın faaliyetlerinin hızla ilerlemekte olduğu dikkate alındığında, yukarıda sözü edilen sıralamalarda öne geçmenin yolu, bilimsel araştırma faaliyetlerinde diğer ülkelere nazaran daha hızlı yol alabilmektir. İşte, yükseköğretimdeki yeni düzenlemeyle bu yolda da önemli adımlar atılmış bulunuyor.

- (a) International Directory of Scientists and Scholars, 1979, Institute for Scientific Information Inc. Philadelphia, PA, U.S.A.
(b, c) Current Bibliographic Directory of the Art and Sciences, 1983. Institute for Scientific Information Inc. Philadelphia, PA, U.S.A. p: 12.
(d, e, f, g) Current Contents Address Directory, 1984-87, Institute for Scientific Information Inc. Philadelphia, PA, U.S.A. p: 12.

Şekil 20

**ULUSLARARASI DÜZEYDE YAYIN YAPAN
TÜRK ARAŞTIRICILARIN SAYILARI**

BÖLÜMÜN ÖZETİ

6 Kasım 1981 tarihinde yürürlüğe giren ve Türk yükseköğretimine yeni bir yapı ve işleyiş kazandıran 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu ile, bir ana plân çerçevesinde aşağıdaki hizmetler gerçekleştirilmiştir:

1. Yükseköğrenim çağındaki gençlere daha geniş ölçüde eğitim-öğretim imkânı sağlanmıştır. 1980-1981 öğretim yılında % 5,9 olan okullaşma oranı, çağ nüfusunun 4 049 679'dan 5 368 146'ya çıkmış olmasına rağmen 1988-1989 öğretim yılında % 10,3'e yükseltilmiştir.* Türkiye'den daha az gelişmiş ülkelerde bile bu oranın % 20'nin üzerinde olması erişilen düzeyin dahi arzu edilenin gerisinde kaldığını göstermektedir.

2. Yükseköğretim kurumları yurt sathına yayılmıştır. Bugün, 67 il ve 22 ilçemizde en az bir yükseköğretim kurumu bulunmaktadır.

3. Öğretim üyelerinin nitelik ve nicelik yönünden gelişmeleri için plânlar hazırlanmış ve uygulamaya konmuştur. Öğretim elemanı sayıları artırılmış; yurt içinde ve özellikle yurt dışında yüksek lisans ve doktora imkânları yaratılmıştır. 1 Ocak 1987'den 31 Ekim 1988'e kadar geçen 22 ayda 502 araştırma görevlisi öğretim üyesi olarak yetiştirilmek üzere yurt dışına gönderilmiştir (Bkz. Ek Liste). 1416 sayılı kanuna göre yurt dışına gönderilenler bu sayıya dahil değildir. Öğretim elemanlarının yabancı dil seviyelerini geliştirmek için kurslar düzenlenmiştir. 1980-1981 öğretim yılında öğretim elemanları sayısı 20 917 iken bu sayı 1988-1989 öğretim yılında 28 114'e yükselmiştir.

4. Öğrencilere devam zorunluluğu, ara sınavlar; öğretim elemanlarına asgari ders yükü getirilmesi gibi tedbirlerle öğrencilerin başarı düzeyi yükseltilmiştir. 1970'lerde başarı oranı çok düşük, mezun olma oranı % 17,5 dolayında idi. 1980-1981 öğretim yılında öğrenci başarısı genelde % 55 dolayında iken bu oran 1987-1988 öğretim yılında % 85'e ulaşmıştır.

5. Devlet Plânlama Teşkilâtı ile sıkı bir işbirliği yapılarak ülkenin ihtiyaç duyduğu insan gücünün yetiştirilmesi konusunda çalışmalar yapılmıştır. Bu arada büyük ihtiyaç duyulan ara insan gücü yetiştirilmesine öncelik verilmiş; Dünya Bankası'ndan ek mali

* 1985 nüfus sayımına göre 20-24 yaş nüfusu 4 873 721'dir (Devlet İstatistik Enstitüsü). Bu veriden hareketle elde edilen 1988 yılı ile ilgili 20-24 yaş nüfusu tahmini 5 368 146; 1988-1989 öğretim yılında yükseköğretimdeki öğrenci sayısı 553 508'dir.

kaynaklar sağlanarak bu proje kapsamındaki alanlarda eğitimin niteliğinin çağdaş düzeye çıkarılmasına çalışılmıştır. 1983-1984 öğretim yılında 54 olan meslek yüksekokulu sayısı 1988-1989 öğretim yılında 96'ya, bu okullardaki program sayısı da 229'dan 474'e çıkarılmıştır.

6. Türk yükseköğretiminde ilk kez açıköğretim programlarının uygulanmasına başlanmış; bu suretle özellikle bir işte çalışan öğrencilere yükseköğrenim görme imkânı sağlanmıştır. Ayrıca 129 177 ilkökul öğretmeninin öğrenimlerini önlisans düzeyine çıkarmada da bu yoldan yararlanılmıştır.

7. 1982 yılından itibaren ilk defa üniversitelerde araştırma fonları ihdas edilmiş ve araştırma projeleri malî desteğe kavuşturulmuştur. Son 5 yılda 1 308 araştırma projesine 14 milyar liraya yakın bir meblağ tahsis edilmiştir.

8. İlk defa Yükseköğretim Kurulu bünyesinde, bir Dokümantasyon ve Uluslararası Bilgi Tarama Merkezi kurulmuş; Türkiye'nin her köşesindeki öğretim elemanları ve diğer araştırmacılar bu merkezden yararlanma imkânını elde etmişlerdir. Dokümantasyon ve Uluslararası Bilgi Tarama Merkezi'ne gelen çeşitli dillerden yayın sayısı 1987 yılında 13 520'ye ulaşmıştır. 1988 yılının ilk 9 ayında araştırmacılar için 5 348 bilgi taraması yapılmış ve 590 909 fotokopi sağlanmıştır.

9. Araştırmaya verilen önem ve sağlanan teşviklerin bir sonucu olarak üniversitelerde yayınlar hızla artmıştır. 1982 yılında 9 005 olan bilimsel yayın sayısı 1987 yılında 17 554'e yükselmiştir. Uluslararası düzeydeki yayın yapan Türk araştırmacıların sayısı 1979'da 315 iken 1987'de 1 451'e çıkmıştır.

10. Türkiye'deki bütün yükseköğretim kurumları, bir kısmının üniversiteye dönüştürülmesi ve bir kısmının da yeni kurulan üniversitelere bağlanması yoluyla bir bütün haline getirilmiştir. Bu yolla, yükseköğretim kurumları arasında ahenkli çalışmaya ve kurumlararası işbirliğine elverişli bir ortam sağlanmıştır.

ÖZERKLİK VE ÖZGÜRLÜK

Kitabın ikinci bölümünde, yeni düzenlemedeki üniversite yönetimi tartışılırken kısaca belirtildiği üzere, Türk üniversiteleri, yönetimde ve akademik konularda Batı üniversitelerinde bile çok az görülen ölçüde ve çağdaş anlamda özerkliğe, eğitim, araştırma ve yayın özgürlüğüne sahiptirler. 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu ile getirilen yeni düzenlemede üniversiteler, yönetmeliklerini ve eğitim-öğretim programlarını kendileri yapmaktadırlar. Araştırma ve yayın konusunda da üniversitelerimize tam bir serbestlik tanınmıştır. Yükseköğretim Kurulu, sadece plânlama ve denetimde yetkilidir. Bu bölümde, yönetimde özerklik, eğitim-öğretim, araştırma ve yayın alanlarındaki özgürlük konuları üzerinde durulacaktır.

YÖNETİMDE ÖZERKLİK

Bu kitabın ikinci bölümünde de belirtildiği gibi, üniversite senatoları, üniversite ve birimleri ile ilgili yönetmelikler hazırlama ve bunları rektörün onayından sonra yayımlanmak üzere doğrudan Resmî Gazete'ye gönderme yetkisine sahiptir. Üniversiteler, öğretim üyelerinin seçilme ve atanmalarında da tam bir yetki sahibidir. Ayrıca, üniversitelerin devlet bütçesinden sağlanan ödenekler dışında, döner sermaye ve fon kurma, bağış kabul etme ve harcama yapma yetkileri vardır.

Yukarıda sözü edilen yetkiler, üniversitelerimize yönetim alanında büyük ölçüde özgürlük sağlamıştır. Üniversitelerimizdeki akademik birimlerin teşkilatlanmasında görülen farklılıklar, yönetim alanındaki özgürlüklerin bir göstergesidir. Nitekim, Anadolu, Boğaziçi, Cumhuriyet, Çukurova, Dicle, Fırat, Gazi, İnönü, Karadeniz Teknik, Marmara, Mimar Sinan, Ondokuz Mayıs, Orta Doğu Teknik, Selçuk, Trakya, Uludağ, Yıldız ve Yüzüncü Yıl üniversitelerinde fen-edebiyat fakülteleri içinde yer alan programlar, Ankara, Ege, Hacettepe, İstanbul üniversitelerinde fen fakülteleri ve edebiyat fakülteleri adları altında ayrı kuruluşlar halinde düzenlenmiştir. Akdeniz, Anadolu, Atatürk, Boğaziçi, Cumhuriyet, Çukurova, Dicle, Dokuz Eylül, Ege, Erciyes, Gazi, Gaziantep, Hacettepe, İstanbul, Karadeniz Teknik, Orta Doğu Teknik, Selçuk, Trakya, Uludağ ve

Yıldız üniversitelerinde mühendislik programları bir fakültede toplanmışken, bu programlar Ankara Üniversitesi'nde Fen Fakültesi içinde yer almış; İstanbul Teknik Üniversitesi'nde ise mühendislik alanları, elektrik-elektronik, kimya-metalurji, inşaat, maden, makina, mimarlık, uçak ve uzay bilimlerinden her biri ayrı birer fakülte olmak üzere düzenlenmiştir. Bu organizasyon farklılıklarına iktisadi ve idari bilimlerden de örnekler verilebilir. İktisat, işletme, maliye, kamu yönetimi, uluslararası ilişkiler, çalışma ekonomisi ve endüstri ilişkileri, ekonometri alanlarındaki programlar Ankara Üniversitesi'nde bir fakültede toplanmışken, aynı programlar, İstanbul Üniversitesi'nde İktisat Fakültesi ve İşletme Fakültesi olarak iki fakülteye dağıtılmış; işletme programı ise İstanbul Teknik Üniversitesi'nde bir fakülte olarak yer almıştır. Bu örnekler, üniversitelerimizin aynı biçimde teşkilatlanmadığını açıkça göstermektedir.

Üniversitelerimizde rektörler, Yükseköğretim Kurulu'nun önerisi üzerine Cumhurbaşkanınca atanmaktadır. Bazı çevrelerce üniversite rektörlerinin atanma yoluyla gelmelerinin, üniversitelerin özerkliğini sınırlayıcı bir etken olduğu iddia edilmektedir. Halbuki, bundan sonraki bölümde açıklanacağı üzere ve OECD'nin tespitlerine göre⁽¹⁾, Avrupa ülkelerinin en özerk üniversiteleri olarak kabul edilen İngiliz üniversitelerinde de durum aynıdır. Üniversite üst yöneticilerinin genellikle seçimle gelmekte oldukları kıta Avrupası ülkelerindeki üniversiteler ise, aynı tespitlere göre ancak % 40-60 oranında özerk kabul edilmektedirler. Bu durum da göstermektedir ki, üniversite özerkliğinde temel kıstas, üst yöneticilerin atanma yoluyla veya seçimle gelmeleri değildir. Üniversite özerkliğinin bunlarla ilgisi yoktur. Üniversite özerkliği, bakanlıkların üniversitelere doğrudan müdahale edebilme imkânları ile ilişkilidir. 18 Eylül 1988 günü İtalya'nın Bologna şehri Piazza Maggiore meydanında, İtalya Cumhurbaşkanının huzurunda, dünyanın dört bucağından gelerek toplanan 602 üniversite rektörünün imzaladıkları ortak beyanname⁽²⁾, **“üniversitelerin moral ve entellektüel yönlerden siyasî otoritelerin etkisi ve ekonomik baskısı dışında kalması gerektiğine”** işaret edilmiştir. Üniversiteler, üniversite yöneticilerinin kendileri tarafından seçilmeleri ile değil, bu tür müdahalelerin sınırlanması ölçüsünde özerktirler. Anayasamızın yükseköğretimle

(1) Survey of The State of The Art and Likely Future Trends of University Management in Europe, OECD Centre for Educational Research and Innovation, Programme on Institutional Management in Higher Education, Paris, 1980.

(2) The Magna Charta of European Universities, Bologna, 18 Eylül 1988, CRE-action 1988/2.

ilgili hükümleri ve 2547 sayılı kanun, bu müdahaleleri önleyerek Türk üniversitelerine İngiltere, Amerika ve diğer bazı demokratik ülkelerin üniversitelerine yakın bir özerklik getirmiştir.

EĞİTİM - ÖĞRETİMDE ÖZGÜRLÜK

Yönetim ve teşkilatlanmanın ele alındığı önceki bölümde sözü edilen özerkliğin bir sonucu olarak üniversitelerimiz eğitim-öğretim faaliyetlerinde tam bir özgürlüğe sahiptir. **Üniversitelerimizin aynı öğretim programlarını uygulaması gibi bir durum asla söz konusu değildir** ve olmamıştır. Yeni düzenlemede, üniversitelerin benzer fakülteleri, ilgili alanlardaki öğretim üyelerinden konseyler oluşturmakta; bu konseylerde öğretim programlarındaki bazı ortak konular tespit edilmektedir. **Üniversitelerin kendi ders programlarını kendilerinin düzenlemeleri ve uygulamaları, YÖK sisteminin başlıca ilkesidir.** Amerika ve İngiltere dışında kalan Batı Avrupa ülkeleri üniversitelerinin birçoğunda bu ölçüde serbestliğe pek az rastlanır.

Üniversitelerimizin aynı alanla ilgili programlarında yer alan dersler, bu derslerin kapsamı, süreleri vb. arasındaki farklar, eğitim-öğretim özgürlüğünün bir sonucudur. Dolayısıyla, bu tür farklar, sözü edilen özgürlüğün kanıtı olarak kullanılabilir.

Üniversitelerimizde, öğretim üyeleri, programda yer alan derslerinin kapsamını kendileri belirlerler. Aslında, üniversitelerdeki eğitim-öğretimin ortaöğretimdekinden farkı, derslerin kapsamıyla bağlı bulunmamak şeklinde özetlenebilir. Üniversitedeki derslerde, öğrenciyi çeşitli kaynaklardan bilgi toplamaya, bu bilgilerden sentezler yapmaya sevk etmek ve ders saatlerini daha çok, ders konularıyla ilgili olarak öğretim üyesi-öğrenci tartışmalarına ayırmak esastır. Üniversitelerimiz ve bağlı birimlerindeki öğretim elemanlarının bundan böyle daha çok artırılması ve kütüphanelerin zenginleştirilmesi ile bu ana ilkenin gerçekleşmesi yolunda önemli gelişmeler olması beklenmektedir. Yükseköğretimdeki yeni düzenlemenin başlıca amacı budur. Bu nedenle, ders kapsamlarının aynı olması gerekli de değildir.

Üniversitelerimizdeki akademik programlar içinde verilen dersler incelendiğinde bunlar arasında büyük farklılıklar bulunduğu görülür. Buna Tablo 8, Tablo 9, Tablo 10 ve Tablo 11'de birkaç örnek verilmektedir. **Bu örnekler, tek tip eğitim, tek tip program iddialarının gerçekte bağdaşmadığını açıkça ortaya koymaktadır.** Bununla birlikte, Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi, Türk Dili ve Yabancı Dil dersleri ile Sanat Dalı veya Beden Eğitimi seçmeli dersleri Yükseköğretim kurumlarının ortak dersleridir.

Tablo 8

**BAZI ÜNİVERSİTELERİN TIP FAKÜLTELERİNDEKİ İKİNCİ - ÜÇÜNCÜ SINIF DERSLERİ VE
BU DERSLERE AYRILAN ZAMAN**

Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi				İÜ. Cerrahpaşa Tıp Fakültesi				Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi				Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi				Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi			
Ders:		Saat:		Ders:		Saat:		Ders:		Saat:		Ders:		Saat:		Ders:		Saat:	
2. YIL	Anatomi	270		Anatomi	224		Hücre Biyolojisi	130	Morfoloji	334		Anatomi	270						
	Histoloji-Embriyoloji	150		Histoloji-Embriyoloji	112		Doku Biyolojisi	209	Fizyoloji	192		Histoloji-Embriyoloji	165						
	Fizyoloji	200		Fizyoloji	168		Dolaşım ve Solunum Sistemleri	199	Mikrobiyoloji	80		Fizyoloji	210						
	Temel Mikrobiyoloji ve Parazitoloji	180		Temel Mikrobiyoloji ve Parazitoloji	168		Metabolizma	210	Parazitoloji	80		Temel Mikrobiyoloji ve Parazitoloji	180						
	Biyofizik	60		Biyofizik	112		Nöro-Endokrin ve Üreme Sistemleri	250	Biyofizik	64		Biyofizik	75						
	TOPLAM	860		TOPLAM	784		TOPLAM	998	TOPLAM	750		TOPLAM	900						
3. YIL	Patoloji	210		Patoloji	168		Hücre ve Doku Zedelenmesi, Kimyasal Etkiler	123	Patoloji	192		Patoloji	224						
	Farmakoloji	140		Farmakoloji	126		Enfeksiyon Mekanizmaları ve Kimyasal Etkiler	92	Klinik Biyokimya	64		Farmakoloji	144						
	Klinik Bilimlerine Giriş (İç Hastalıkları, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları, Kadın Hastalıkları, Doğum ve Hastalıkları, Klinik Mikrobiyoloji)	610		Klinik Bilimlerine Giriş (İç Hastalıkları, Cerrahi, Doğum ve Kadın Hastalıkları, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları, Klinik Mikrobiyoloji, Klinik Biyokimya)	570		Dolaşım ve Solunum Sistemleri	118	Farmakoloji	160		Klinik Bilimlere Giriş	608						
							Sindirim ve Hematopoietik Sistemler	102	Cerrahi	70									
							Endokrin-Üreme Sistemleri	102	Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları	140									
							Üriner Sistem	77	İç Hastalıkları	140									
							Snir Sistemleri ve Psikiyatri	102	Klinik Mikrobiyoloji	64									
							Kas-İskelet Sistemi	57	Kadın Hastalıkları ve Doğum	70									
							Halk Sağlığı ve Adli Tıp	98											
	TOPLAM	960		TOPLAM	864		TOPLAM	871	TOPLAM	900		TOPLAM	976						

Tablo 9

**BAZI ÜNİVERSİTELERİN BİLGİSAYAR MÜHENDİSLİĞİ PROGRAMLARINDAKİ DERSLER VE
BU DERSLERİN KREDİLERİ**

Orta Doğu Teknik Üniversitesi			Hacettepe Üniversitesi			İstanbul Teknik Üniversitesi			Yıldız Üniversitesi		
Ders:	Kredi:		Ders:	Kredi:		Ders:	Kredi:		Ders:	Kredi:	
1. YIL											
Genel Fizik I	15		Bilgi Programlama	4		Matematik I	5		Matematik Analiz I	3	
Yüksek Matematik (Calculus) I	15		Matematik I	5		Fizik I	5		Lineer Cebir	2	
İngilizce Okuma Becerileri Geliştirme	9		Fizik I	4		Teknik Resim I	3		Fizik I	5	
Bilgisayar Mühendisliğine Giriş I	9		Uygulamalı İstatistik	3		Lineer Cebir	3		Devre Teorisine Giriş I	3	
Matematiksel Mantık	9		Bilgisayar Programlama II	4		Kıyva	3,5		Teknik Resim	3	
Genel Fizik II	15		Programlama Giriş Laboratuvarı	1		Matematik II	5		Ekonomi	2	
Yüksek Matematik (Calculus) II	15		Matematik II	5		Fizik II	4		Bilgisayar Mühendisliğine Giriş	3	
İngilizce Yazma Becerileri Geliştirme	9		Fizik Laboratuvarı II	1		Malzeme	2		Matematik Analiz	2	
Bilgisayar Mühendisliğine Giriş II	9		Fizik II	4		Statik	2		Analitik Geometri	2	
Bilgisayar Müh. Laboratuvarı	6		Olasılık	3		Olasılık Hesabı	3		Fizik II	3	
Lineer Cebir	9		Fizik Laboratuvarı	1		Bilgisayar ve Programlama	3		Programlama	3	
						Mukavemet	2		Devre Teorisine Giriş II	3	
									Devre Laboratuvarı	2	
									İşleme	3	
2. YIL											
Programlama Dilleri	9		Mesleki İngilizce	3		Matematik III	4		Yüksek Matematik I	3	
Veri Yapıları	9		Bilgi Yayı Giriş	3		Elektrik Devreleri Tem.	4		Devre Teorisi	3	
Programlama Laboratuvarı	6		Veri Yapıları	4		Sayısal Analiz	3		Programlama Dilleri	3	
Olasılık ve İstatistiğe Giriş	9		Programlama Laboratuvarı I	2		Elektronik Etem.	4		Lojik Devreler	3	
Dijital Mantık Sistemleri I	9		Matematik III	5		Ölçme	2		Lojik Devre Laboratuvarı	3	
Elektrik Devreleri	9		Mesleki İngilizce (Devamı)	3		Dinamik	2		Diskrit Matematik	3	
Diferansiyel Denklemler	9		Simgesel Programlama	3		Matematik IV	4		Modern Fizik	3	
İstatistik Analiz	9		Programlama Laboratuvarı II	2		Devre Analizi	5		Yüksek Matematik II	3	
"Discrete Computational" Yapılar	9		Veri Düzen Yöntemi	4		Elektronik Devre	4		Mühendislik Mekaniği	3	
Dijital Mantık Sistemleri II	9		Sayısal Çözümleme	3		Elektromag. Alan Teorisi	4		Nümerik Analiz	3	
Temel Elektronik	9		Genel İktisat	3		Sayısal Olmayan Yazılım	2		Devre Analizi	3	
Elektronik Laboratuvarı	6					Ölçme Laboratuvarı	2		Programlama Laboratuvarı	3	
COBOL'da Veri İşleme	6					Elek. Devre Tem. Laboratuvarı	1		Elektronik Devreler	3	
									Elektronik Devre Laboratuvarı	3	

Tablo 9 Devamı

Orta Doğu Teknik Üniversitesi			Hacettepe Üniversitesi			İstanbul Teknik Üniversitesi			Yıldız Üniversitesi		
Ders:	Kredi:		Ders:	Kredi:		Ders:	Kredi:		Ders:	Kredi:	
3. YIL											
Komputer Organizasyonu	9		İşletim Dizge I	3		Enerji Dön. ve El. Mak. Te.	5		File Organizasyonu	3	
Mikroişlemciler ve Mikrokomputerler	9		Programlama Dilleri	3		Sistem Anal. ve Model.	3		Algoritmalar Data Yap.	3	
Mikroişlemciler Laboratuvarı	6		Yazılım Muh. Laboratuvarı	2		Lojik Devreleri	3		Sayısal İşaret İşleme	3	
Data Yönetimi	9		Elektrik Devreleri	4		Bil. Gir. Simg. Dilde Prog.	4		Mikroişlemciler	3	
Nümerik Analiz I	9		Genel İşletme	3		Elektronik Devre Laboratuvarı	2		İstatistik ve İht. Hes.	3	
İş İdaresine Giriş	9		Matıksal Tasarım I	3		Devre Analiz Laboratuvarı	2		Mikro İşlemci Laboratuvarı	3	
Dönem Uygulaması	-		İşletim Dizge II	2		Elektromag. Dalga Teo.	3		Sistem Analizi-Modelleme	3	
Sistem Kuralları ve Modelleme	9		Yazılım Muh. Laboratuvarı II	3		Otomatik Kontrol	4		Bilgisayar Projesi	3	
Sistem Programlama	9		Dizge Çözümleme	3		Lojik Tas. ve Laboratuvarı	4,5		Assembler	3	
Veri Tabanı Yönetimi Sistemleri	9		Veri Tabanı Dizge.	3		Mikroişlemciler	3		Veri Tabanı Yönetimi	3	
Veri Tabanı Yönetimi Laboratuvarı	6		Elektronik	4		Algoritmalar ve Data Yap.	3		Otomatik Kontrol	3	
Nümerik Analiz II	9					Çiç. Elektro Devreleri	3		Sistem Analiz ve Tasarımı	3	
Ekonomi	9					Elektrik Mak. Laboratuvarı	2		Entegre Devreler	3	
Dönem Uygulaması	-					İşletmeye Giriş	3		Entegre Devre Laboratuvarı	3	
Seçmeli	9										
4. YIL											
İşlem Sistemlerine Giriş	9		Matıksal Tasarım II	3		Dijital Kontrol Sistemi	3		İşletim Sistemleri	3	
Software Mühendisliği	9		Sayısal Diz. Laboratuvarı	1		Gerçek Zamanında Bil. İş.	2		Bilgisayar Donanımı	3	
Enformasyon Sistemleri Analizi	9		Veri İletişimi	3		Elektrik Enerji Sistemi	3		Yöneylem Araştırması	3	
ve Dizaynı	9		Seçmeli I	9		Haberleşme Sistemi	3		Sistem Programlaması	3	
Formal Diller ve Soyut İşlemler	9		Mikroişleyiciler	3		Kontrolde Ölç. Ele.	3		Bilgisayar Semineri	3	
Son Yıl Semineri ve Projesi I	9		Mikroişlem Laboratuvarı	2		Seçim Dersi	11		Seçimlik Ders I	6	
Seçmeli	9		Dizge Yazılım Uygulamaları	2		Tesis Organizasyonu	2		Derleyici Tas. Prensipleri	3	
Veri İletişimi	9		Yöneylem Araştırması	5		İş Hukuku	2		Data Komünikasyonu	3	
"Language" İşleyiciler	9		Seçmeli II	3		Ekonomi	2		Data Komünikasyonu	3	
Yöneylem Araştırması Teknikleri	9					Bitirme Projesi	6		Çiç. Elektronik	10	
Sistem Simülasyonu	9					Seçimlik Ders II	8		Seçimlik Ders II	6	
Son Yıl Semineri ve Projesi II	6										
Seçmeli	9										

Tablo 10

**BAZI ÜNİVERSİTELERİN TARİH PROGRAMLARINDAKİ DERSLER VE
BU DERSLERİN KREDİLERİ**

Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi		Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi	
Ders:	Kredi:	Ders:	Kredi:
1. YIL			
Osmanlı Paleografyası	4	İlkçağ Tarihi	3
İslam Öncesi Türk Tarihi	4	İlkçağ Medeniyeti	3
Büyük Selçuklular	6	Tarih Metodolojisi	3
Seçmeli Dersler	12	Osmanlıca I	3
		Sosyolojiye Giriş I	3
		Psikolojiye Giriş	3
		Ortaçağ Tarihi	3
		Ortaçağ Medeniyeti	3
		Tarih Bibliyografyası	3
		Osmanlıca II	3
		Sosyal Antropoloji	3
2. YIL			
İslam Öncesi Türk Tarihi	4	Yeniçağ Tarihi	3
Osmanlı Devletinin Kuruluşu	4	Yeniçağ Tarihi Prosem.	1
Anadolu Beylikleri	4	Yeniçağ Medeniyeti	3
Anadolu Selçukluları	4	Osmanlı Paleografyası I	2
Metodoloji	4	Ekonomiye Giriş I	3
Eski Yazı Metinler	4	Eğitim Sosyolojisi	3
Seçmeli Dersler	8	Yakınçağ Tarihi	3
		Yakınçağ Tarihi Prosem.	1
		Yakınçağ Medeniyeti	3
		Osmanlı Paleografyası	2
		Ekonomiye Giriş II	3
		Eğitim Psikolojisi	3
3. YIL			
Göktürkler-Uygurlar	4	İslam Dünyası Tarihi	3
Orta Asya Türk Tarihi Kaynakları	4	Türk Tarihi I	3
Osmanlı Tarihi	4	Avrupa Tarihi I	3
Selçuklu Müessesesi ve Kaynakları	4	Türk Tarihi Semineri	2
Seçmeli Dersler	32	Eğitim Felsefesi	3
		İslam Dünyası Tarihi II	3
		Türk Tarihi II	3
		Avrupa Tarihi II	3
		Türk Tarihi Semineri II	2
		Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme	3
		Rehberlik	3
4. YIL			
Ortaasya Türk Tarihi	4	Osmanlı Tarihi I	3
Selçuklu Müessesesi Semineri	4	Osmanlı Sosyoloji ve Ekonomi Tarihi	3
Türk Kültür Tarihi	4	Türk Yenileşme Tarihi	3
Eski Türk Sosy. Teşkilatı	4	Çağdaş Dünya Tarihi I	3
Osmanlı Devleti Teşkilatı	4	Sömürgecilik Tarihi I	3
Seminer (Osmanlı Tarihi)	4	Program Geliştirme	3
Seçmeli Dersler	24	Osmanlı Tarihi II	3
		Osmanlı Tarihi Semineri	2
		Türk Yenileşme Tarihi Semineri	3
		Çağdaş Dünya Tarihi II	3
		Eğitim Programları ve Öğretim Yöntem.	3

Tablo 11

BAZI ÜNİVERSİTELERİN TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI PROGRAMLARINDAKİ DERSLER VE BU DERSLERİN KREDİLERİ

Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi						Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi					
Eski Türk Dili			Yeni Türk Dili			Eski Türk Edebiyatı			Yeni Türk Edebiyatı		
Ders:	Kredi:	Ders:	Ders:	Kredi:	Ders:	Ders:	Kredi:	Ders:	Ders:	Kredi:	Kredi:
1. YIL											
Eski Türkçe	8	Eski Yazı Osmanlıca	8	Edebi Bilgiler	8	Yeni Türk Ed. Tem. B.	8	Osmanlıca I-II			6
Osmanlıca Meinler	6	Türkçe Türkçesi Gr.	6	Eski Türk Ed. Kay.	4	Metin Tahlil Met.	2	Türkçe Türkçesi			2
Türk Dili Tarih	18	Zorunlu Seçmeli	18	Eski Yazı Osmanlıca	8	Eski Yazı Osmanlıca	8	Türkçe Kompozisyon			6
Seçmeli Ders				Zorunlu Seçmeli		Zorunlu Seçmeli	12	Eski Türk Edebiyatı			2
								Türk Halk Ed. Giriş			4
								Türk Halk Ed. Giriş			2
								Yeni Türk Ed. Giriş			4
								Metin Tahlil			4
								Metin Şerhi			4
								Türk Dili Tarihine Giriş			2
								Farsça			6
2. YIL											
Eski Türkçe	8	Türkçe Türkçesi Gr.	6	Eski Yazı Osmanlıca	8	Tanzimat Edebiyatı	8	Osmanlıca			6
Osmanlıca Meinler	8	Türk Lehçeleri	4	Eski Türk Ed. Tarih	4	Tanzimat Ed. Türk.	4	Orhon Türkçesi			2
Türk Dili Tarih	4	Klasik Osmanlı Meinleri	4	Metin Şerhi	2	Tanzimat Ed. Büyük Şah.	2	Eski Anadolu Türkçesi			4
Seçmeli Ders	12	Genel Dilbilim	4	Halk Edebiyatı	4	Eski Yazı Osmanlıca	8	Türkçe Türkçesi III-IV			4
		Zorunlu Seçmeli	14	Zorunlu Seçmeli	8	Zorunlu Seçmeli	8	Eski Türk Edebiyatı			4
								Türk Halk Edebiyatı			4
								Yeni Türk Edebiyatı			4
								Farsça III-IV			6
3. YIL											
Eski Türkçe	6	Türkçe Türkçesi	8	Eski Türk Ed. Tarih	8	Servet-i Fünun Ed.	8	Yeni Türk Yazı Dilleri			4
Orta Türkçe	4	Türk Lehçeleri	6	Metin Şerhi	4	Servet-i Fünun Ed. Tili	4	Orta Türkçe I			2
Çağatayca	4	Türk Lehçeleri	6	Eski Türk Ed. S.	4	Fecri Atı Dönemi Ed.	4	Eski Türk Edebiyatı			4
Türk Dili Tarih	6	Türk Lehçeleri	4	Halk Edebiyatı	8	Servet-i Fünun Fecri Atı	8	Eski Anadolu Türkçesi			2
Osmanlıca Meinler	4	Genel Dilbilim	8	Zorunlu Seçmeli	14	Metin Tahlilleri	4	Yeni Türk Edebiyatı			4
Seçmeli Ders	20	Zorunlu Seçmeli	16			Zorunlu Seçmeli	20	Halk Edebiyatı			4
								Farsça			4
								Türk Halkbilimi			4
								Genel Dilbilim			4
4. YIL											
Eski Türkçe	8	Türkçe Türkçesi Gr.	8	Mensur Eserler	4	Milli Edebiyat	8	Yeni Türk Yazı Dil			4
Türk Dil Tarih	4	Yasayan Türk Lehçeleri	6	Şiir Tezkereleri	4	Cumhuriyet Dönemi Ed.	8	Orta Türkçe II			4
Çağatayca	4	Anadolu ve Rum A.	4	Manzum Metin Ş.	4	Tenkit Tarih	4	Eski Türk Edebiyatı			4
Alayistik	4	Çağatayca	4	Manzum Metin Ş.	4	Mukayeseli Edebiyat	4	Yeni Türk Edebiyatı			4
Seçmeli Ders	24	Zorunlu Seçmeli	26	Manzum Metin Ş.	4	Milli Ed. Dönemi Ş.Y.	4	Türk Halk Bilimi			4
				Seminer	4	Cum. Dönemi Ş.Y.	4	Türk Kültürü			6
				Halk Edebiyatı	8	Zorunlu Seçmeli	16	Türk Dili ve Ed. Sem.			3
				Zorunlu Seçmeli	16			Tez Çalışması			6

ARAŞTIRMA VE YAYINDA ÖZGÜRLÜK

Üniversitelerimizde araştırma ve yayın özgürlüğü Anayasamızca güvence altına alınmıştır (m. 26, 130). Öğretim üyeleri, yardımcıları ve öğrenciler her türlü araştırma ve yayında bulunabilirler.

Anayasanın güvence altına aldığı araştırma ve yayın özgürlüğünün bütün ilgililerce fiilen kullanılabilmesi için, yeni düzenlemelerle araştırmacılara yardımcı olacak hizmetler ve malî destek sağlanmıştır. Daha önce sözü edilen yayın, dokümantasyon ve uluslararası bilgi tarama hizmetleri ile araştırma fonları 2547 sayılı kanundan sonra ve ilk defa sağlanan başlıca kolaylıklardır.

Bugüne kadar üniversitelerimizde, eğitim-öğretim, araştırma ve yayın özgürlüklerinin engellendiği duyulmamıştır. Böyle bir durumla karşılaşılması halinde, üniversitelerimizin bu özgürlüklerini koruyucu ve bunların kullanılmasını kolaylaştırıcı bütün tedbirlerin alınacağından hiç kimsenin şüphesi olmamalıdır.

BÖLÜMÜN ÖZETİ

2547 sayılı kanun, bazı çevrelerce iddia edildiği gibi üniversitelerin teşkilatlanması ve yönetiminde tekdüzeliği getirmemiş aksine üniversitelerdeki eğitim programlarının gerektiğinde birbirinden farklı olabilecek şekilde üniversitelerce hazırlanması ilkesini benimsemiştir. Çeşitli üniversitelerin eğitim programları karşılaştırıldığında aradaki farklılıkları kolayca görmek mümkündür. 57-61'inci sayfalarda yer alan 8, 9, 10 ve 11. tablolarda bu konu ile ilgili örnekler verilmektedir. Eğitimde olduğu gibi araştırmada da tam bir özgürlük tanınmış; araştırmayı teşvik amacı ile üniversitelerce araştırma fonları kurulması sağlanmış; öğretim elemanlarının yanı sıra, öğrencilerin de bütün dünya kaynaklarından yararlanmaları amacıyla bir Dokümantasyon ve Uluslararası Bilgi Tarama Merkezi kurulmuştur. Üniversitelerde bilimsel özerkliği, eğitim, araştırma ve yayın özgürlüklerini sınırlayabilecek her engel ortadan kaldırılmış; gençliğin özgür düşünce ortamında yetişmesi için gerekli bütün şartlar sağlanmıştır.

Beşinci Bölüm

BAZI YABANCI ÜLKELERDE ÜNİVERSİTE YÖNETİMİ

Bu bölümde, sırasıyla İngiltere, İsveç, Belçika, Fransa, İsviçre, Yunanistan, Federal Almanya ve Amerika Birleşik Devletleri'nde üniversite yönetiminden örnekler sunulmaktadır.

İNGİLTERE

İngiltere'de üniversiteler özerk kurumlardır. Üniversitelerden her birinin kuruluşu, kraliyet fermanı veya kanunla gerçekleşmektedir. 29 Temmuz 1988 tarihinde yürürlüğe giren eğitim reformu kanununa göre üniversitelerde devletin malî desteği, "Universities Funding Council" adlı bir kurul aracılığıyla sağlanmaktadır. On beş üyeden oluşan bu kurulun üyelerini hükûmet, yükseköğretimde tecrübeli kişiler, endüstri, finans, ticaretle uğraşanlar ve serbest meslek sahipleri arasından doğrudan atama yoluyla görevlendirmektedir. Bu kurul, kendisine ayrılan kaynaklardan yatırım, eğitim, araştırma masraflarını karşılamak üzere üniversitelere uygun görüldüğü ölçülerde tahsisler yapmakta; çalışmalarını ile ilgili raporlar düzenleyerek hükûmete iletmektedir.

Özerk İngiliz üniversitelerinde devletin denetimi büyük ölçüde onlara sağlanan malî destekle gerçekleşmektedir. Üniversiteler, sağladıkları malî destek ölçüsünde hükûmete karşı sorumlu olmaktadır.

Üniversiteler, devletin malî desteğine ek olarak öğrenci harçları ve diğer bazı malî kaynaklardan da yararlanmaktadırlar. Oxford ve Cambridge gibi Ortaçağ'da kurulmuş üniversitelerin vakfiyeleri üniversiteye büyük maddî destek sağlamaktadır.

İngiltere'deki üniversiteler yönetmelik ve eğitim programlarını kendileri hazırlamaktadır. "**Committee of Vice-Chancellors and Principals of the Universities of the United Kingdom**" bu konularda üniversiteler arasında koordinasyon sağlamaktadır.

İngiltere'de, üniversitelerin yönetim organını "Council" (İskoçya'da "Court") adı verilen kurullar oluşturmaktadır. Bu kurullardaki

üyelerin çoğu üniversite dışından atanan, akademik ünvanı bulunmayan kişilerdir.

İngiltere'de üniversitenin başı şansölye (Chancellor)'dir. Şansölye, yerine göre ya kraliyet ailesinden biri veya toplumda temayüz etmiş bir kişidir. İngiltere üniversitelerinde bütün yetkiler "Vice-Chancellor"da toplanır.⁽¹⁾ Bu ülkedeki 49 üniversitenin 45'inde "Vice-Chancellor" atama yoluyla süresiz olarak görevlendirilir. Sadece geriye kalan 4 üniversitede "Vice-Chancellor"ların göreve gelmeleri değişik yöntemlerle olur. Bu 4 üniversitedeki durum özetle şöyledir:

Wales Üniversitesi: Bu üniversitede, üniversiteyi oluşturan 5 fakültenin dekanlarından her biri, rotasyonla ve iki yıl süre ile "Vice-Chancellor" görevini yapar.⁽²⁾

Londra Üniversitesi: Birçok bağımsız fakülte, enstitü ve kolejden oluşan bu üniversitede "Vice-Chancellor" 4 yıllık bir süre için üniversite senatosu tarafından seçilir. Ancak, bu üniversitedeki yönetim yetkisi, büyük ölçüde üniversiteyi oluşturan birimlerde toplanır.

Oxford ve Cambridge Üniversiteleri: Onsekizinci yüzyılda kurulan bu üniversitelerin "Vice-Chancellor"ları, belirli bir süre için (Oxford'da 4 yıl, Cambridge'de 2 yıl) en kıdemli öğretim üyelerinden oluşan "Regents House" adlı kurul tarafından, üniversitedeki kolejlerin müdürleri ve müdireleri arasından seçilir. Bunlar genellikle akademik kariyere mensup olmayan kişilerdir.

İskoçya Üniversiteleri: Bu üniversitelerde Vice Chancellor'lara Principal adı da verilir. Bunlar, atama yolu ile ve süresiz olarak göreve getirilirler. İskoçya üniversitelerinde bir de öğrencilerce seçilen "rector" vardır. "Rector"ün görevi, genellikle yılda bir defa törenlere katılmaktan ibarettir. İskoçya üniversiteleri "rector"lüklerine seçilen kişiler arasında Peter Ustinov ve bazı Afrika kabile şefleri gibi kişiler de bulunmaktadır.

Yöneticileri büyük ölçüde atama yoluyla göreve getirilen İngiliz Üniversiteleri, dünyanın en özerk üniversiteleri olarak tanınmaktadır.

(1) T. Craig, ed., *Commonwealth Universities Yearbook 1987.*, 4. Cilt (London: Association of Commonwealth Universities, 1987) I, ss. 229-230.

(2) "Statutes of the University", *University of Wales Calendar 1986-1987*, ss. 15 ve 47.

İSVEÇ

İsveç üniversitelerinin yönetimini anlamak için Stockholm Üniversitesi örneği üzerinde durulabilir. Bu üniversitede, rektör, 1970 yılına kadar profesörler, 1974 yılında öğretim üyeleri, öğrenciler ve sendika temsilcilerinden oluşan bir seçici kurul tarafından seçilmiştir. 1978 yılından itibaren rektörün hükûmet tarafından atanması yoluna gidilmiştir.⁽¹⁾ Üniversite yönetiminde rektörün yanı sıra, hükûmet tarafından 6 yıl süre ile atanan bir "Direktör" yer almaktadır. Üniversitedeki akademik çalışmalardan rektör, yönetimden de direktör sorumludur. Üniversite yönetim kurulunun üçte biri politikacılardan oluşmakta; bu oranın artırılması yönünde tasarılar üzerinde çalışılmaktadır.

1 Temmuz 1977'de yürürlüğe giren İsveç Yükseköğretim Kanunu'na konulan bir hükümle (Madde 27), yükseköğretimden sorumlu merkezî bir yönetim organının kurulması öngörülmüş ve buna dayanarak "**Üniversiteler ve Yüksekokullar Milli Kurulu**" (**UHÄ**) (**Universitetsoch Högskoleämbetet**) oluşturulmuştur. Bu kurul, Eğitim ve Kültür İşleri Bakanlığı içinde yer almakla birlikte bağımsız çalışmaktadır.

İsveç'te Yükseköğretim Kurulu Başkanı "şansölye" adını almakta ve hükûmet tarafından atanmaktadır. Kurul sekreteryasında 220 civarında tam gün çalışan personel bulunmaktadır.

İsveç Yükseköğretim Kurulunda asıl karar organı UHÄ'nin plânlama işlerinden sorumlu 5 daire başkanı ile 6 üye ve 2 personel temsilcisinden oluşmaktadır. Bu üyelerin tamamı hükûmet tarafından atanmaktadır.

UHÄ'nin başlıca görevleri, ülke düzeyinde yükseköğretimin ve araştırmanın plânlanması, hükûmet tarafından çıkarılan yönetmelik hükümlerine göre yükseköğretime öğrenci kabulünün düzenlenmesi ve üniversitelerden gelen bütçe önerilerinin Eğitim Bakanlığı'na sunulması şeklinde özetlenebilir.

İsveç'te merkezî yükseköğretim kurulu UHÄ dışında, bölgesel yükseköğretim kurulları da vardır. Bölgelerinde yükseköğretimden bu kurullar sorumludur. Bunların görev ve yetkileri hükûmetçe belirlenmektedir.

(1) Helmfrid, Staffan, "The External Relations of the University", **CRE-Information**, No. 63 (1983), s. 31-39.

İsveç üniversitelerine alınacak öğrenciler için lise diploması şarttır. Ancak, hükûmetin alacağı kararla bu kuralın dışına da çıkılabilmektedir.

İsveç'te araştırmacılar konularını seçmekte serbesttirler. Araştırmalarla ilgili esaslar hükûmetçe belirlenmektedir.⁽¹⁾

BELÇİKA

Belçika devlet üniversitelerinde rektör, kürsü profesörleri arasından seçilir. Rektörü "**Üniversite Akademik Konseyi**" (**Akademische Raad** veya **Conseil scientifique**) seçer. Seçilen rektörün görev süresi dört yıldır.

Akademik Konsey, 3 rektör adayını belirleyerek Kral'a sunar. Nihai atamayı Kral yapar. Eğitim programları, yönetmelikler, öğrencilerle ilgili konular hükûmetin onayı ile kesinleşir. Üniversitelerde görev almak isteyen profesör adayları, Akademik Konsey tarafından Millî Eğitim Bakanı'na önerilir. Bakan önerilenler arasından birini seçerek atamasını yapar.

Üniversite yönetiminde rektörün yanısıra, idarî konularda hükûmet tarafından atanan Hükûmet Komiseri (Regieringscommissaris veya Administrateur), malî konularda da Maliye Müfettişi (Inspecteur des finances) geniş yetkiye sahiptir. Hükûmet temsilcileri olarak bu 2 yöneticiye, hükûmet adına üniversiteyi denetleme yetkisi de verilmiştir.⁽²⁾

FRANSA

1968'de yürürlüğe giren Yükseköğretim Kanunu (Loi d'orientation de l'enseignement supérieur) ile bir "Yükseköğretim ve Araştırma Millî Kurulu" (Conseil national de l'enseignement supérieur et de la recherche) kurulmuştur. Bu Kurul, Fransız Yükseköğretim Kanunu'nu değiştiren 26 Ocak 1984 tarihli Yükseköğretim Kanunu'nda da yerini korumuştur.⁽³⁾ Kurulun başkanı Millî Eğitim Bakanı'dır. Kurul, ilgili kuruluşların gizli oyla seçtikleri kişiler ile Millî Eğitim Bakanı'nın doğrudan atadığı üyelerden oluşur.

(1) Swedish Higher Education Act (1.7.1977), mm. 8 v.d.

(2) "Belgique", CRE-Information, No. 77 (1977), s. 23-29.

(3) Loi sur l'enseignement supérieur, No. 84.52 (26.1.1984), m. 64.

Yükseköğretim ve Araştırma Millî Kurulu, yükseköğretim kurumları arasında koordinasyon sağlar, bu kurumların verimli çalışmaları ve gelişmelerini sağlayıcı önlemler alır. Kurul ayrıca, akademik unvan ve dereceler, açılacak yükseköğretim kurumları ve üniversitelerin genel donatımı ile ilgili konularda da karar verir. Millî Eğitim Bakanı, bu Kurul'un görüşünü dikkate alarak, üniversitenin yönetimi ile ilgili ilkeleri tespit eder; gerekli kararları alır ve yönetmelikleri hazırlar.

Yükseköğretim ve Araştırma Millî Kurulu'ndan ayrı olarak Fransa'da bir de "Değerlendirme Millî Kurulu"⁽¹⁾ (Comité national d'évaluation) vardır. Değerlendirme Millî Kurulu'nda Danıştay, Sayıştay gibi kurumlar ve diğer kamu kuruluşlarının temsilcileri yer alır. 15 üyeden oluşan bu Değerlendirme Millî Kurulu, başkanını kendi seçer. Bu kurul, yükseköğretim kurumlarını denetler; görüşlerini ve hazırladığı raporları Millî Eğitim Bakanlığı'na sunar.

Fransız üniversiteleri, bulundukları bölgeye göre bir Akademi'ye bağlıdır. Akademileri rektörler yönetir. Rektörlere bölgedeki üniversitelerin "chancellor"si unvanı da verilir. Rektörler doğrudan Millî Eğitim Bakanı tarafından atanırlar ve bulundukları bölgenin her düzeydeki eğitim-öğretim faaliyetlerini Millî Eğitim Bakanı adına yönetirler. Rektörler Millî Eğitim Bakanı'na karşı sorumludurlar.⁽²⁾ Akademi rektörlüğüne bağlı her üniversitede, seçimle göreve getirilen bir Başkan (président) bulunur. Başkan, üniversitenin genel yönetiminden sorumludur.⁽³⁾ Üniversitenin genel sekreteri, üniversite başkanının önerisi üzerine, Millî Eğitim Bakanı tarafından atanır.

Fransa'da üniversitelere ait akademik ve idarî kadrolar Millî Eğitim Bakanlığı'nın bünyesindedir. Ancak, tıp fakültelerinin öğretim üyeleri, biri Millî Eğitim Bakanlığı, biri de Sağlık Bakanlığı'nda olmak üzere 2 kadroya birden atanırlar; 2 bakanlıktan da aylık alırlar.

Profesörlerin seçimi amacı ile oluşturulan jürilerin başkanlarını, Millî Eğitim Bakanı tayin eder. Profesörlerin atanmaları, Cumhurbaşkanlığı kararnamesi ile sonuçlanır. Profesörler, izinlerini Millî Eğitim Bakanı'ndan alırlar.

(1) Loi sur l'enseignement supérieur, No. 84.52 (26.1.1984), m. 65

(2) Loi sur l'enseignement supérieur, m. 23

(3) Loi sur l'enseignement supérieur, m. 27

Fransa'da lisans ve lisansüstü eğitimiyle ilgili esaslar, Fransız Yükseköğretim ve Araştırma Millî Kurulu'nun görüş ve önerileri üzerine, Millî Eğitim Bakanlığı'nca belirlenir.

Yükseköğretim kurumlarına alınacak öğrenci sayıları ile giriş ve kayıtlarla ilgili esaslar, Yükseköğretim ve Araştırma Millî Kurulu, Değerlendirme Millî Kurulu ve Üniversitenin ilgili kurullarının önerileri üzerine, Millî Eğitim Bakanlığı'nca belirlenir.

İSVİÇRE

İsviçre'de 2 ayrı yükseköğretim sistemi vardır. Bunlardan biri federal devlete bağlıdır ve 2 teknik üniversite ile çeşitli enstitü ve araştırma kurumlarından oluşur. Diğeri ise çeşitli kantonlarda bulunan, kanton hükûmetlerinin denetimindeki kurumlardan oluşmaktadır.

Federal Yükseköğretim Kurumları: Zürih'deki "Eidgenössische Technische Hochschule Zürich" ve Lozan'daki "Ecole polytechnique fédérale de Lausanne", İsviçre'nin federal devlete bağlı olan 2 üniversitesidir. Bu üniversiteler, 1970 yılında kurulan "Schulrat" veya "C.E.P.F." adlı Yükseköğretim Kurulu'nun denetimindedir. Yükseköğretim Kurulu, 1 başkan, 2 başkan yardımcısı ile 8 üyeden oluşur. Başkan yardımcılarının her biri, aynı zamanda, bu 2 yükseköğretim kurumundan birinin başkanıdır.⁽¹⁾

Yükseköğretim Kurulu'nun başkan ve üyeleri federal hükûmet tarafından doğrudan atanırlar. Kurulun görev ve yetkileri özetle şöyledir: 2 teknik üniversiteyle ilgili plânlamaları yapmak, Federal Maliye Bakanlığı'nın onayını da alarak akademik ve idarî personel ile ilgili konuları karara bağlamak, araştırmaları koordine etmek, ilgili yükseköğretim kurumlarının önerileri üzerine lisans ve lisansüstü eğitim-öğretim programlarını belirlemek, yükseköğretim kurumlarına giriş şartları ile bunlar arasındaki yatay ve dikey geçiş ilkelerini saptamak, öğrenci harçlarına karar vermek, disiplin yönetmeliklerini hazırlamak, açılması ve kapatılması gerekli bölüm, laboratuvar ve araştırma merkezleri hakkında karar vermek.

Federal yükseköğretim kurumlarına bağış ve yardım kabul edilmesi, İsviçre YÖK'ü demek olan "Schulrat"ın önerisi ve federal hükûmetin onayı ile mümkündür.

(1) Arrêté fédéral sur les écoles polytechniques fédérales, (24.6.1970), mm. 9 v.d.

Kanton Üniversiteleri: İsviçre'de 8 kanton üniversitesi bulunmaktadır. Bu üniversiteler arasında yönetim sistemi bakımından farklılıklar vardır. Bu üniversiteler, genel olarak Kanton eğitim müdürlüğü'ne bağlıdır. Cenevre ve Basel Üniversiteleri bu türdendir.

Cenevre Üniversitesi: Üniversitedeki eğitim-öğretim ve diğer faaliyetler ile ilgili yönetmelikler, üniversitenin önerisi üzerine kanton hükûmeti tarafından karara bağlanarak yayımlanır. Kanton hükûmeti üniversiteye malî kaynak sağlar. Üniversiteye yapılacak her türlü bağış ve yardım hükûmetin iznine bağlıdır.

Hükûmetçe tespit edilen öğrenci harçları ile ilgili uygulamalar, Kanton eğitim müdürü'nün onayı alınmak şartı ile fakültelerce belirlenen biçimde yapılır. Üniversite dışı kurumlarla ilişkiler, yerine göre Kanton hükûmeti veya eğitim müdürü'nün iznine bağlıdır.

Kanton üniversitelerinde rektör, üniversite senatosunun göstereceği adaylar arasından, üniversite konseyince 4 yıl için seçilir ve hükûmetçe atanır. Rektörün yetkileri çok sınırlıdır. Üniversite yönetiminde hükûmetçe atanan direktöre geniş yetki tanınmıştır.⁽¹⁾

Basel Üniversitesi: Üniversite, kanton hükûmetinin denetimi altındadır. Üniversite ile ilgili yönetmelikler kanton hükûmeti tarafından çıkarılır. Üniversite senatosu üyelerinden, bir yıl için seçilen rektörün yetkileri son derece sınırlıdır. Üniversitede, her düzeyde öğretim elemanlarının seçimi, doçentlerin profesörlüğe yükseltilerek atanmaları, kürsü başkanlarının atanmaları, bağışların kabulü, idarî memurların atanmaları, profesörlere bir aydan daha uzun süreyle izin verilmesi gibi konularda nihai karar mercii kanton hükûmetidir. Hükûmet, yetersizliği tespit edilen her düzeydeki öğretim elemanını doğrudan görevden alma yetkisine de sahiptir.⁽²⁾

Kanton hükûmeti, "kuratel" adı verilen ve üniversiteyi doğrudan yöneten ve denetleyen 5 kişiden oluşan bir kurul tayin eder. Kuratel; eğitim-öğretim programlarının onaylanması, doçentlerin seçimi ve atanmaları ve rektör dahil öğretim elemanlarına bir aya kadar izin verilmesi gibi konularda yetkilidir.

(1) Loi sur l'université, (1.10.1973), mm. 9 v.d.

(2) Universitätsgesetz des Kantons Basel-Stadt (14.1.1973) mm. 2, 7, 8 ve 12.

YUNANİSTAN

Yunanistan'da, 16 Temmuz 1982 tarihinde "Yükseköğretim Kuruluş ve İşleyişi Hakkında 1268 Sayılı Kanun" çıkarılmıştır. Bu kanunla, Yunanca adı "Ethniko Symboulío Anotates Paideias" olan "Yükseköğretim Millî Kurulu" adlı bir kurul oluşturulmuştur. Bu kurulun üyelerinin çoğu, Millî Eğitim, Plânlama, Maliye Bakanlıklarının temsilcilerinden oluşur. Üyeler arasında, siyasi partiler, barolar, sanayi ve ticaret odaları, millî tıp derneği, çeşitli bilim ve meslek kuruluşları, öğrenci-öğretmen kuruluşları temsilcileri ve rektörler de vardır. Millî Eğitim Bakanı'nın temsilcisi bu kurulun başkanıdır.

Yükseköğretim Millî Kurulu, eğitim-öğretimin planlanması, üniversite ve fakültelerde yeni birimler açılması, yükseköğretime alınacak öğrenci sayısı dahil çeşitli konularda hükûmete önerilerde bulunur; üniversitelere malî kaynak sağlanması konusunda hükûmete görüş bildirir. Bu kurul aynı zamanda, hangi alanlardaki araştırmalara öncelik verileceğine de karar verir.

Yunanistan'da, Yükseköğretim Millî Kurulu'nda yer alan çeşitli grupların temsilcileri ile Millî Eğitim Bakanı veya onun temsilcisinden oluşan 5 kişilik bir Yürütme Kurulu vardır. Bu son kurulun görevi, Millî Eğitim Bakanı aracılığı ile yükseköğretim kurumlarının hükûmetle olan ilişkilerini düzenlemektir.⁽¹⁾

FEDERAL ALMANYA

Federal Almanya, eyaletlerden oluşmaktadır. Federal devletin yürürlüğe koyduğu bir çerçeve kanunu "Hochschulrahmengesetz" (HRG) vardır. Bu kanunda belirlenen esaslara uygun olmak şartıyla her eyalete kendi yükseköğretimi ile ilgili kanunlar çıkarma yetkisi tanınmıştır.⁽²⁾

Federal Almanya üniversitelerinde, akademik yönetimin başında, önceleri rektörler yer almaktaydı. Şimdi birçok üniversitede bu görevi başkanlar (Präsident) yapmaktadır.

Federal Almanya'da rektör veya başkan, çoğunluğu profesörlerden oluşan merkezî bir seçici kurulca belirlenir. Bu kurul üniversite senatosunca belirlenen rektör veya Präsident adaylarını

(1) Yükseköğretim Kuruluş ve İşleyişi Hakkında 1268 Sayılı Kanun (16.7.1982).

(2) Hochschulrahmengesetz (29.1.1976) ve 4.9.1987'de değiştirilmiş şekli.

atanmak üzere eyaletin yetkili bakanlığına sunar. Yetkili bakanlık, yerine göre devlet bakanı, kültür bakanı veya eğitim bakanıdır. Üniversite başkanı'nın görev süresi genellikle 6 yıldır.⁽¹⁾

Federal Almanya üniversitelerinde rektör veya başkan'ın yanında idarî örgütün başı olarak ilgili bakanlıkça atanmış bir "Kanzler" bulunur. Rektör veya başkan, dışarda üniversiteyi temsil eder ve akademik konularla ilgilenir. Üniversitenin idarî ve malî işlerinden Kanzler sorumludur.

Federal Almanya'da açık bulunan bir profesörlük kadrosu ilân edildikten sonra, ilgili üniversite en az üç adayı içeren bir listeyi, atama yapılmak üzere ilgili eyalet bakanına sunar. Her eyalet, profesör atanması ile ilgili usulleri kendisi belirler.⁽²⁾ Müracaat etmemiş adayların profesör olarak atanması önceleri ancak istisnâî durumlarda mümkündü. Yükseköğretim Çerçeve Kanunu'nda (HRG) 7 Nisan 1987 tarihinde yapılan değişiklikle eyaletlerdeki ilgili bakanların doğrudan profesör atama konusundaki yetkileri artırılmıştır. Federal Almanya'da profesörlerin görev süreleri konusunda bir birlik yoktur. Örneğin Hessen Eyaleti'nde profesörler, süresiz olarak ya da 6 yıllık sürelerle atanırlar. Süresi bitmiş olanların aynı eyalet içinde başka bir üniversiteye yeniden atanması mümkün değildir.⁽³⁾ Bavyera'da durum farklıdır. Açık profesörlük kadrosu ilân edilince, ilgili üniversite, başvuran adaylardan 3 tanesini seçer ve atama yapılmak üzere eğitim işlerinden sorumlu Eyalet Devlet Bakanı'na sunar.⁽⁴⁾ Bakana sunulacak adaylar, profesörlerin çoğunlukta olduğu bir seçici kurulca tespit edilir. Müracaat etmeyen adaylar da önerilebilir. İlgili bakan, 3 adaydan daha azını da kabul edebilir. Atama, bakan'ın onayıyla kesinlik kazanır.

Federal Almanya üniversitelerinin giderlerini çoğunlukla eyalet hükûmetleri karşılar. Hükûmetin giderleri karşılama oranı eyaletten eyalete değişmekle birlikte genellikle % 80 civarındadır. Federal hükûmet ise giderlerin % 10-15 arasında bir kısmını karşılayacak kadar yardım yapmaktadır. Federal hükûmetin yardımı daha çok üniversitelerin yurt dışı ilişki ve projeleri için harcanmaktadır. Harcamaların geriye kalan kısmı ise üniversitelerin özel gelirleriyle (vakıflar, harçlar vb.) karşılanmaktadır. Üniversitelerin bütçeleri yıllık olarak eyalet parlamentosunca tespit edilmekte ve genel eyalet bütçesi içinde yer almaktadır.

(1) Hochschulrahmengesetz (29.1.1976), m. 62 (2).

(2) Hochschulrahmengesetz (29.1.1976), m. 44 (2).

(3) Gesetz über die Universitäten des Landes Hessen (6.6.1978), m. 39 (2).

(4) Bayerisches Hochschulgesetz (7.11.1978), m. 46.

AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ

Amerika Birleşik Devletleri'nde üniversiteler devlet üniversiteleri veya özel üniversitelerdir. Washington, D.C.'deki bir üniversite dışında bütün devlet üniversiteleri eyalet (state) hükûmetlerine bağlıdır. İster eyalet üniversitesi, isterse özel üniversite olsun, bütün üniversiteler mütevelli heyetler tarafından yönetilir; üniversite yöneticileri mütevelli heyetçe atanır. Mütevelli heyet yetkilerini büyük ölçüde üniversite yöneticisine devreder; üniversiteyi her yönden destekler, çalışmaları izler ve denetler. Her eyalette, eyalet hükûmetine bağlı olan birden fazla, bazı eyaletlerde 15-20 üniversite vardır ve bunlar bir tek mütevelli heyete bağlıdırlar. Özel üniversitelerde mütevelli heyetlerin oluşma şeklini ve yetkilerini, üniversiteyi kuranlar belirlerler.

Amerika Birleşik Devletleri'nde üniversitenin üst düzey yöneticileri hiçbir zaman üniversite mensupları tarafından seçilmez; mütevelli heyet tarafından, genellikle dışardan atanırlar. Bu üniversitelerin çalışmalarına dışardan müdahale olmadığı için bunlar, kıta Avrupası üniversitelerine göre daha özerk sayılırlar.

BÖLÜMÜN ÖZETİ

Örnekleri verilen Batı ülkelerindeki üniversitelerin düzeni incelendiğinde görülür ki, rektörleri seçimle gelen bazı kıta Avrupası üniversitelerinde siyasî otoritelerin atadıkları Komiserler, Kanzlerler v.b. yöneticiler aracılığı ile üniversite idaresinde söz sahibi olmaktadır. Bu ülkelerde profesörler üniversitenin gösterdiği adaylar arasından hükûmet tarafından seçilerek atanmaktadır. Dördüncü bölümde de işaret edildiği gibi, bu üniversiteler ancak % 40-60 oranında özerk kabul edilmektedir.* Öte yandan, A.B.D'de ve İngiltere'de olduğu gibi yöneticileri (president, chancellor, vice-chancellor v.b.) dışardan atanan üniversitelere siyasî otorite müdahale etmediğinden bu kurumlar tam özerk kabul edilmektedir. 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu ile getirilen yeni düzenlemeye göre, üniversitemizde yönetim sistemi daha çok bu ikinci kategoride sözü edilen sisteme benzemektedir.

* Survey of The State of The Art and Likely Future Trends of University Management in Europe, OECD Centre for Educational Research and Innovation, Programme on Institutional Management in Higher Education, Paris, 1980.

SONUÇ

Yedi yıldır YÖK, kamuoyunda büyük ölçüde tartışmalara konu olmuştur. YÖK'e karşı olanların ileri sürdükleri başlıca iddialar şunlardır:

1. YÖK döneminde eğitim-öğretim düzeyi gerilemiştir.
2. YÖK döneminde bilimsel araştırmalar durmuştur.
3. YÖK, 5 000'e yakın öğretim üyesini görevden almış veya bunların ayrılmalarna sebep olmuştur.
4. YÖK, üniversite özerkliğini ve bilimsel çalışma özgürlüğünü ortadan kaldırmıştır.
5. YÖK, yükseköğretime merkeziyetçiliği getirmiş, eğitim programları ve dersler bir merkezden yönetilmeye başlanmış, eğitim programları YÖK'ün emri ile tek tip olarak düzenlenir olmuştur.
6. YÖK düzeni anarşiden sonra disiplini sağlamak üzere kurulmuştur. Bu kuruluşun varlığı, olsa olsa geçici bir dönem için söz konusudur; kaldırılması veya ıslahı gerekir.

Bu iddialar acaba gerçeği ne dereceye kadar yansıtıyor? Şimdi bunları ele alalım:

1. YÖK döneminde eğitim-öğretim düzeyi gerilemiş midir?

Eğitim-öğretim düzeyinin gerilediği iddiası gerçekte bağdaşmaz. Aksine, bu dönemde eğitim-öğretim düzeyi yükselmiştir. 1981 öncesi başarının ne ölçüde düşük olduğu ve alınan önlemlerle bunun nasıl % 85'lere yükseldiği kitabın 3. bölümünde ayrıntılı olarak ve delilleriyle açıklanmıştır. Bunun dışında, aşağıdaki açıklamalar, tanınmış yabancı öğretim kurumlarınca da mezunlarımızın yüksek niteliğinin kabul edildiğini göstermektedir. Şöyle ki:

a) 1981 öncesi dönemde, yükseköğretim kurumlarımızın bir kısmı yurt dışında tanındığı halde, bir kısmının, özellikle yeni kurulanların tanınmadığı bir gerçektir. Yabancı ülkelere burslu olarak Türkiye'ye yükseköğrenim için gelen öğrencilerin ancak birkaç yükseköğretim kurumumuzda öğretim görmelerinin istendiği hatırlardadır. 1971-1981 döneminde Millî Eğitim Bakanlığı'nca

doktora için gönderilenler dışında, üniversitelerin kendi malî destekleriyle lisans üstü eğitim için yurt dışına gönderilenlerin sayısı 28'i geçmiyordu.

b) 1981 yılından sonra devam zorunluluğu, ara sınavlar, öğretim üyeleri için asgarî ders yükü gibi çağdaş üniversitelerde uygulanmakta olan yöntemler, Türkiye'de de yürürlüğe konmuş; böylece eğitim düzeyi yükselmiş; başarı oranı artmış ve Batı'daki üniversiteler, üniversitelerimiz arasında fark gözetmeden mezunlarına yüksek lisans ve doktora için kapılarını açmışlardır. Gerçekten, 1 Ocak 1987'den günümüze kadar geçen sürede İngiltere 224, ABD 192, Kanada 31, Federal Almanya 22, Fransa 16, İsviçre 7, Hollanda 4, Avusturya 3, Belçika 2, Norveç 1 olmak üzere toplam 502 araştırma görevlimize lisans üstü öğrenim imkânı tanımışlardır. Üniversiteleri tarafından malî destekle yurt dışına gönderilmiş olanların isimlerini ve gittikleri ülkeleri gösteren liste ektedir. Bu sayıya, Millî Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı'nca 1416 sayılı kanunla yurt dışına gönderilenler dahil değildir.

Bir üniversitenin başarısı, eğitim-öğretiminin, araştırmalarının ve yayınlarının sayısı ve niteliğiyle ölçülür. Üniversitelerimizde son 7 yılda araştırma ve yayın konusunda büyük mesafeler katedildiğini biraz sonra göreceğiz. Araştırma ve yayının bu ölçüde yükseldiği bir dönemde eğitim-öğretim düzeyinin gerilemesi düşünülemez.

2. YÖK döneminde araştırmalar durmuş mudur?

YÖK döneminde bilimsel araştırmalar durmamış; aksine hızlı bir artış göstermiştir. "International Directory of Scientists and Scholars" adlı uluslararası bir yayında, her yıl, bilimselliği kanıtlanmış yayınların yazarları ve ülkeleri yer alır. Bu yayına göre 1980 öncesi 315 olan Türk araştırmacılarının sayısı 1984'te 710'a, 1987'de 1 451'e ulaşmıştır. Bu başarıda, bir taraftan YÖK döneminde ihdas edilen araştırma fonlarının sağladığı malî destek, bir taraftan da YÖK'te kurulmuş olan "Dokümantasyon ve Uluslararası Bilgi Tarama Merkezi" nin araştırmacılara sunduğu her tür literatürün etkisi büyük olmuştur. Araştırma için gerekli olan akademik özgürlük de bu çalışmaları kolaylaştırmıştır.

3. YÖK döneminde öğretim üyesi erozyonu olmuş mudur?

YÖK döneminde yapılan uygulamalar sonunda, 2 000-5 000 arasında öğretim üyesi veya elemanının üniversitelerden ayrıldığı

veya ayrılmaya zorlandığı iddiaları ortaya atılmıştır. Acaba gerçek durum nedir?

Bu konuda öncelikle profesör ve doçentler ile diğer öğretim elemanlarını birbirinden ayırmak gerekir. Dünya üniversitelerinde, profesörler genellikle daimî kadrolara atanırlar. Hattâ Almanya ve Belçika'da görüldüğü üzere, diğer bazı Batı ülkelerinin üniversitelerinde de profesörlerin bir kısmı daimî, bir kısmı da geçici kadrolara atanmaktadır. Ülkemizde devamlı statüdeki profesör ve doçentlerin görevlerinde süreklilik vardır ve bunlar emekli olunca ya kadar görevlerinde kalırlar. Bu bakımdan, öğretim üyelerinin görevlerine YÖK'çe son verilmesi söz konusu olamaz ve olmamıştır. Nitekim, son 7 yıl içinde, ceza kanununda suç teşkil edecek fiillerinin sabit olması nedeniyle mensup oldukları üniversiteler tarafından "öğretim üyeliğinden çıkarma" cezası ile cezalandırılmaları istenen öğretim üyelerinden sadece 4'ü hakkındaki önerileri YÖK'çe onaylanmış ve kesinlik kazanmıştır. O halde, bu iddialar herhangi bir dayanaktan yoksundur.

2547 sayılı kanun hükümleriyle ilgisi olmayan sebeplerle ayrılanlar konusuna gelince:

a) 1402 sayılı yasa gereğince, Sıkıyönetim makamlarınca 67 öğretim üyesinin görevine son verilmiş; daha sonra bunlardan 10'u görevlerine dönmüşlerdir. Yükseköğretim Kurulu, emekli olanlar da dahil olmak üzere diğerlerinin de üniversiteye dönmelerini yararlı görmekte ve bu yöndeki girişimleri desteklemektedir.

b) Politik hayata atılma, devletin diğer sektörlerinde görev alma, özel sektördeki veya yurt dışındaki maddî imkânlar ve başka sebepler, bazı öğretim üyelerinin her dönemde üniversiteden ayrılmalarına yol açmış; 1980'lerde bu nedenlerle ayrılanların sayısında daha önceki yıllara oranla bir artış olmamıştır. YÖK döneminde ayrılanlardan 48 profesör, 8 doçent, 7 yardımcı doçent ve 24 diğer öğretim elemanı yeniden üniversitedeki görevlerine dönme talebinde bulunmuşlar ve hepsinin de isteği yerine getirilmiştir.

c) Üniversitelerdeki araştırma görevlilerinin büyük çoğunluğunu tıp doktorları teşkil etmektedir. Bu araştırma görevlileri uzmanlık sınavlarını verip tıpta uzmanlık yetkilerini alır almaz, mecburî hizmet zorunluluğunu yerine getirmek üzere üniversiteler-

den ayrılarak, Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı'na intisap etmektedirler. Üniversiteden ayrılma konusunda büyük sayılardan söz edenler, bu durumu daha çok kendi amaçları çerçevesinde kullanma yoluna gidenlerdir.

d) Çağdaş üniversitelerin tümünde, profesör ve doçentler dışında, birer veya ikişer yıl süreyle atanan yardımcı doçentler ve asistan profesörler kuralı mevcuttur. Mevzuatımıza göre, yardımcı doçentlerin, her seferinde 3 yıl süre ile olmak üzere en çok toplam 12 yıl bir üniversitede görev yapmaları öngörülmüştür. Bunlar, bu sürenin sonunda doçent olarak bir göreve atandıkları takdirde sürekli statüye kavuşmaktadırlar. Atanma süreleri sona erenlerden doçent olarak atanamayanlar ile geçici öğretim görevlisi statüsünde bulunanların üniversiteden ayrılmalarını "üniversiteden atıldılar" şeklinde göstermek gerçeğe bağdaşmaz.

Bütün bunlar, üniversitelerden öğretim üyesi tasfiyesi iddiasının temelden yoksun olduğunu gösterir.

4. YÖK, üniversite özerkliğini ve bilimsel çalışma özgürlüğünü ortadan kaldırmış mıdır?

Değişik üniversitelerin benzeri eğitim programlarının birbirinden farklı olması ve her üniversitenin kendi programını kendisinin yapması, YÖK sisteminin ana ilkesidir. Uygulamalar da bu yöndedir. Bunun böyle olduğu 4. bölümdeki örneklerden kolayca anlaşılabilir. Üniversite yöneticisinin, üniversite dışından atama ile göreve gelme ilkesinin, üniversite özerkliği ile ilişkili bulunmadığı hususu da 2. ve 4. bölümlerde ayrıntılı olarak açıklanmıştır. Bugün kabul edilen ilkeye göre, **üniversite özerkliğini kısıtlayan temel etken, üniversite yöneticisinin göreve ne suretle geldiği veya getirildiği değil, çalışmalarında üniversiteye siyasî müdahalenin var olup olmadığıdır.**

Üniversitelerimizde özgürlüğü sınırlayan mevzuat hükümlerinin bir kısmı Anayasa'da, bir kısmı da 2547 sayılı kanunda yer almaktadır.

Anayasa'nın 130'uncu maddesiyle, "Devletin varlığı ve bağımsızlığı ve milletin ve ülkenin bütünlüğü ve bölünmezliği aleyhinde faaliyette bulunmak" yasaklanmıştır. Bunun dışında her çeşit çalışma, araştırma veya yayın faaliyetine herhangi bir sınır getirilmiş değildir.

2547 sayılı kanunla öğretim elemanları ve öğrencilere bazı yasaklar getirilmiştir. Demokratik Batı ülkelerinde genellikle rastlanmayan bu yasaklar şunlardır:

a) "Öğretim elemanları ile her düzeydeki öğrenciler siyasi partilere ve bunların her türlü yan kuruluşlarına üye olamazlar ve bir parti hesabına siyasi faaliyet gösteremezler".

b) Öğretim elemanları ile öğrencilerin kamu yararına olan dernekler dışında, herhangi bir derneğe üye olmaları izne bağlıdır.

5. YÖK, yükseköğretime merkezî yönetim getirmiş midir? Üniversitelerde eğitim-öğretim tek tip midir?

YÖK bir plânlama, koordinasyon ve denet organıdır. Kanun, üniversite yönetimini tamamen üniversiteye bırakmıştır. Şöyle ki:

a) Her düzeyde atamalar üniversite içinde başlar ve üniversite içinde sonuçlanır. YÖK'ün ne atamalarla ilgili önerilerde bulunmak ne de atamaları onaylamak yetkisi vardır. Profesörlerin seçilmesi ile ilgili işler de üniversitede başlar. Üniversite yönetim kurulunun görüşü alınır ve üniversite tercihini, YÖK'e bildirir. YÖK, atanacak profesörlerle ilgili işlemlerin sadece kanuna uygunluğunu inceler ve onaylar. 1981'den önce bu prosedür değişti. Üniversite, adayını Millî Eğitim Bakanlığı'na gönderir, atama üçlü kararname ile sonuçlanırdı. Merkezî bir yönetimin en doğal yetkisi atamalarla ilgilidir ki, bu yetki YÖK'te mevcut değildir.

b) Üniversitelerde harcama ile ilgili yetki, birinci derecede ita âmiri olarak rektör ve rektörün yetkili kıldığı idarecilerdedir. Merkezî bir idarede malî konularda birinci derecede yetki, merkezin olur.

c) Akademik konularda yetki tamamen üniversitenindir ve üniversite senatosunundur. Şöyle ki, 2547 sayılı kanunun 14'üncü maddesinin b (3) fıkrasına göre, üniversite ve üniversiteye bağlı birimlerle ilgili yönetmelikleri, üniversite senatosu hazırlar ve yayımlanmak üzere doğrudan Resmî Gazete'ye gönderir. YÖK, çıkarılan yönetmelikleri Resmî Gazete aracılığıyla öğrenir. Merkezî bir yönetim olsa, YÖK kendi izni olmadan veya görüşü alınmadan üniversiteye yönetmelik hazırlama yetkisi verir mi?

d) Üniversitelerde eğitim programları tek tip değildir; aksine, birbirinden büyük ayrılık gösterir ve bunun örnekleri kitabın 4. bölümünde verilmiştir. Merkezî yönetim olsa, YÖK bizzat

hazırladığı programları üniversitelerin uygulamalarına sunardı. Bu, asla söz konusu olmamıştır, olamaz da.

YÖK merkezi bir yönetim organı olsa, yukarıda sıralanan konularda müdahale yetkilerini kendisinde toplaması gerekmez mi? YÖK'ün üniversiteler arasında işbirliğini sağlama, plânlama ve denetleme fonksiyonu, her halde merkezi bir yönetim anlamına gelmez.

6. YÖK düzeni geçici midir?

Yükseköğretim Kanunu'nun 1970'lerde yoğunlaşan anarşi döneminden sonra, 1981 sonlarında yürürlüğe girmiş olması nedeniyle, bu yeni düzenin üniversiteleri zapturapt altına alma amacını güttüğü ve geçici bir dönemin gereği olduğunu sananlar olmuştur. Gerçek şudur ki, 2547 sayılı kanun, Türk yükseköğretimine ihtiyaç duyulan bir dinamizmi getirmek için çıkarılmıştır. Yükseköğretim çağında bulunan gençlerimize daha geniş okuma fırsatı yaratılmış; 1980'de yükseköğrenim düzeyinde okullaşma oranı % 5,9 iken bu oran YÖK düzenlemesi ile 1988'de –geçen 7 yılda nüfusumuz artmış olmasına rağmen– % 10,3'e yükselmiştir. Bizden daha az gelişmiş olan ülkelerde bu oranın % 20'nin üzerinde olduğu düşünülecek olursa, ülkemizde okullaşma oranının daha da yükselmesi gerektiği açıklık kazanacaktır.

Yükseköğretim Kurulu düzeni, ülkemizde ilk defa 1973 yılında kanunla kurulmuş; ancak, o dönemdeki Anayasa hükmü ile bağdaşmadığı için ilgili yasa hükmü iptâl edilmiştir. Bugün, bu kitabın 5. bölümünde de açıklandığı gibi, çeşitli Batı ülkelerinde yükseköğretim kurulu adını taşıyan kuruluşlar mevcuttur ve bu ülkelerde bu kuruluşlara geçici değil, sürekli olarak yükseköğretimi plânlayıcı, yönlendirici, geliştirici, denetleyici zarurî organlar gözü ile bakılmaktadır.

Görülüyor ki, YÖK hakkında zaman zaman ortaya atılan iddiaların gerçeğe uzaktan yakından bir ilgisi yoktur.

YÖK'ün en büyük eksiği, son 7 yılda yükseköğretim kurumlarımızda gerçekleşen önemli gelişmeleri kamuoyuna yeterince aksettirememiş olmasıdır. Bu kitap, bu boşluğu doldurmak amacıyla yayımlanmıştır.

Umarız ki, kitapta yer alan konular, dikkatle incelenir; YÖK ve dolayısıyla yükseköğretimin bugünkü durumu hakkında sağlıklı bilgiler edinilir.

1.1.1987 Tarihinden 31.10.1988 Tarihine Kadar

**ÜNİVERSİTELERCE YÜKSEK LİSANS, DOKTORA VE UZMANLIK ÇALIŞMALARI İÇİN
YURT DIŞINA GÖNDERİLEN ARAŞTIRMA GÖREVLİLERİNİN LİSTESİ**

S. No.	Soyadı, Adı	Üniversitesi	Fakültesi	Gittiği Ülke
1.	Abacı, Ramazan	Ondokuzmayıs	Eğitim Fakültesi	İngiltere
2.	Acar, Altay	Çukurova	Mühendislik-Mimarlık Fakültesi	İngiltere
3.	Açık, Leyla	Gazi	Fen-Edebiyat Fakültesi	İngiltere
4.	Adanalı, Hadi	Ankara	İlahiyat Fakültesi	ABD
5.	Adar, Nihat	Anadolu	Mühendislik-Mimarlık Fakültesi	ABD
6.	Adaş, Cenk	İstanbul	Sosyal Bilimler Enstitüsü	İngiltere
7.	Afşin, Beytullah	Ondokuzmayıs	Fen-Edebiyat Fakültesi	İngiltere
8.	Akata, Fikret	Gazi	Tıp Fakültesi	ABD
9.	Akbostancı, Elif	ODTÜ	İkt. ve İda. Bil. Fakültesi	ABD
10.	Akbulut, Mustafa	İTÜ	Fen-Edebiyat Fakültesi	ABD
11.	Akçiçek, Fehmi	Ege	Tıp Fakültesi	ABD
12.	Akdeniz, Ali Ruza	KTÜ	Eğitim Fakültesi	Kanada
13.	Aksakal, Bünyamin	Atatürk	Mühendislik Fakültesi	İngiltere
14.	Aksoy, Şafak	Trakya	Ziraat Fakültesi	İngiltere
15.	Aksu, İbrahim	Atatürk	Ziraat Fakültesi	İngiltere
16.	Aktan, Coşkun Can	Dokuz Eylül	İkt. ve İda. Bil. Fakültesi	ABD
17.	Aktaş, Hürriyet	Anadolu	Mühendislik-Mimarlık Fakültesi	ABD
18.	Aktulum, Kubilay	Atatürk	Fen-Edebiyat Fakültesi	Fransa
19.	Akunal, Zühhal	Çukurova	Eğitim Fakültesi	İngiltere
20.	Akyol, Yaşar	İstanbul	Tıp Fakültesi	ABD
21.	Akyüz, Bünyamin	Ondokuzmayıs	Eğitim Fakültesi	Kanada
22.	Alaca, Ayşe	KTÜ	Fen-Edebiyat Fakültesi	Kanada
23.	Alaca, Şaban	KTÜ	Fen-Edebiyat Fakültesi	Kanada
24.	Alkan, Sencer	KTÜ	Orman Fakültesi	Kanada
25.	Alpaslan, Fadime	Anadolu	Eğitim Fakültesi	Fransa
26.	Altan, Şenol	Gazi	İkt. ve İda. Bil. Fakültesi	İngiltere
27.	Altaş, İsmail Hakkı	KTÜ	Mühendislik-Mimarlık Fakültesi	İngiltere
28.	Altıparmak, Duran	Gazi	Teknik Eğitim Fakültesi	İngiltere
29.	Angın, Zühhal	KTÜ	Mühendislik-Mimarlık Fakültesi	ABD
30.	Antalya, Gökhan	Marmara	Hukuk Fakültesi	F. Almanya
31.	Ardaman, Emel	Mimar Sinan	Mimarlık Fakültesi	İngiltere
32.	Argun, Ziya	Gazi	Eğitim Fakültesi	İngiltere
33.	Ancı, M. Emin	KTÜ	Mühendislik-Mimarlık Fakültesi	ABD
34.	Arslan, Abdulsamet	Fırat	Mühendislik Fakültesi	İngiltere
35.	Arslan, Kadriye	Uludağ	Fen-Edebiyat Fakültesi	İngiltere
36.	Arslan, Olcay	Çukurova	Fen-Edebiyat Fakültesi	İngiltere
37.	Arslanboğa, Nazire	Çukurova	Eğitim Fakültesi	F. Almanya
38.	Arslandoğlu, Ruhi	Anadolu	Mühendislik-Mimarlık Fakültesi	ABD
39.	Arsu, Nergiz	Yıldız	Fen-Edebiyat Fakültesi	İngiltere
40.	Asukman, Gülден	Boğaziçi	İşletme Fakültesi	ABD
41.	Aşçı, Güler	Marmara	İkt. ve İda. Bil. Fakültesi	Fransa
42.	Aşçıoğlu, Gamze	Hacettepe	İkt. ve İda. Bil. Fakültesi	İngiltere
43.	Aşkın, Muzaffer	Dicle	Fen-Edebiyat Fakültesi	F. Almanya
44.	Aşmer, Hikmet	KTÜ	Mühendislik-Mimarlık Fakültesi	ABD

1.1.1987 Tarihinden 31.10.1988 Tarihine Kadar

ÜNİVERSİTELERCE YÜKSEK LİSANS, DOKTORA VE UZMANLIK ÇALIŞMALARINI İÇİN
YURT DIŞINA GÖNDERİLEN ARAŞTIRMA GÖREVLİLERİNİN LİSTESİ

S. No.	Soyadı, Adı	Üniversitesi	Fakültesi	Citiği Ülke
45.	Atabaş, A. Nurhan	Anadolu	Açıköğretim Fakültesi	ABD
46.	Atay, A. Tayfun	Hacettepe	Edebiyat Fakültesi	İngiltere
47.	Atay, Meral	Ege	Hemşirelik Yüksekokulu	İngiltere
48.	Atıcı, Mustafa	Ege	Fen-Edebiyat Fakültesi	ABD
49.	Ayar, Kenan	Ondokuzmayıs	İlahiyat Fakültesi	F. Almanya
50.	Ayaz, Ali Paşa	KTÜ.	Eğitim Fakültesi	Kanada
51.	Ayazlı, Pervin	Marmara	Hukuk Fakültesi	F. Almanya
52.	Aybar, Cemil	İstanbul	İşletme Fakültesi	ABD
53.	Aydın, Hüseyin	Atatürk	Fen-Edebiyat Fakültesi	İngiltere
54.	Aydın, Kadir	Çukurova	Mühendislik-Mimarlık Fakültesi	İngiltere
55.	Aydın, Nazan	Ankara	Ziraat Fakültesi	İngiltere
56.	Aytekin, Mustafa	KTÜ	Mühendislik-Mimarlık Fakültesi	ABD
57.	Ayvaz, Yusuf	KTÜ	Mühendislik-Mimarlık Fakültesi	ABD
58.	Ayyıldız, Talay	Ondokuzmayıs	Fen-Edebiyat Fakültesi	İngiltere
59.	Babuna, Aydın	Boğaziçi	Atatürk İlk. İnk. Tar. Enst.	Avusturya
60.	Bahar, Çiçek Abdulkadir	İnönü	İkt. ve İda. Bil. Fakültesi	İngiltere
61.	Bakan, Selahattin	İnönü	İkt. ve İda. Bil. Fakültesi	İngiltere
62.	Bakır, Sadık Bahadır	ODTÜ.	Mühendislik Fakültesi	ABD
63.	Bakırer, Halide	Hacettepe	Edebiyat Fakültesi	İngiltere
64.	Bakioğlu, Ayşen	Marmara	Eğitim Fakültesi	İngiltere
65.	Baki, Adnan	KTÜ	Fen-Edebiyat Fakültesi	Kanada
66.	Bal, Güngör	Gazi	Teknik Eğitim Fakültesi	İngiltere
67.	Balcı, Yakup	İnönü	Fen-Edebiyat Fakültesi	İngiltere
68.	Balcı, Yusuf	İstanbul	İktisat Fakültesi	ABD
69.	Balkır, İrem	Boğaziçi	Yabancı Diller Yüksekokulu	ABD
70.	Balkır, Sina	Boğaziçi	Mühendislik Fakültesi	ABD
71.	Balıca, Rabia	Ankara	Fen Fakültesi	ABD
72.	Baltacı, Ramazan	Hacettepe	Fen Fakültesi	Fransa
73.	Banar, Kerim	Anadolu	Mühendislik-Mimarlık Fakültesi	ABD
74.	Barlas Nami	İstanbul	Hukuk Fakültesi	F. Almanya
75.	Barlas, N. Adnan	ODTÜ.	Mimarlık Fakültesi	ABD
76.	Başkent, Emin Ziya	KTÜ.	Mühendislik-Mimarlık Fakültesi	Kanada
77.	Batgün, A. Gül	Ankara	Fen Fakültesi	ABD
78.	Baykul, Celalettin	Anadolu	Fen-Edebiyat Fakültesi	ABD
79.	Bayrak, Coşkun	KTÜ	Fen-Edebiyat Fakültesi	ABD
80.	Bayram, Mustafa	Atatürk	Fen-Edebiyat Fakültesi	İngiltere
81.	Bayramoğlu, Melih	Çukurova	Mühendislik Fakültesi	İngiltere
82.	Baytan, Şükrücan Hasan	KTÜ	Tıp Fakültesi	ABD
83.	Beldüz, A. Osman	KTÜ	Fen-Edebiyat Fakültesi	ABD
84.	Belibağlı, Bülent	Gaziantep	Mühendislik Fakültesi	Kanada
85.	Beşler, Serpil	Anadolu	Mühendislik Fakültesi	İngiltere
86.	Beten, Bilge	Ankara	Eczacılık Fakültesi	Belçika
87.	Beykant, Z. Fatma	Boğaziçi	Eğitim Fakültesi	ABD
88.	Biçerli, Kemal	Anadolu	İkt. ve İda. Bil. Fakültesi	ABD

1.1.1987 Tarihinden 31.10.1988 Tarihine Kadar

**ÜNİVERSİTELERCE YÜKSEK LİSANS, DOKTORA VE UZMANLIK ÇALIŞMALARINI İÇİN
YURT DIŞINA GÖNDERİLEN ARAŞTIRMA GÖREVLİLERİNİN LİSTESİ**

S. No.	Soyadı, Adı	Üniversitesi	Fakültesi	Gittiği Ülke
89.	Bilen, Osman	Dokuz Eylül	İlahiyat Fakültesi	ABD
90.	Bilge, Aykut	Gazi	Tıp Fakültesi	ABD
91.	Bilgen, Sedat	ODTÜ	Mühendislik Fakültesi	İngiltere
92.	Bilgili, Ertuğrul	KTÜ	Mühendislik-Mimarlık Fakültesi	Kanada
93.	Bilişik, Abdülkadir	Ege	Mühendislik Fakültesi	İngiltere
94.	Billur, Nedret	Çukurova	Fen-Edebiyat Fakültesi	İngiltere
95.	Binokay, Seçil	Çukurova	Tıp Fakültesi	Norveç
96.	Bir, Atıf Ali	Anadolu	Açıköğretim Fakültesi	ABD
97.	Birkon, Sedef	Ege	Ziraat Fakültesi	ABD
98.	Boyacıoğlu, Dilek	Ege	Mühendislik Fakültesi	ABD
99.	Boyacıoğlu, Hikmet	Ege	Mühendislik Fakültesi	ABD
100.	Boybeyi, Zafer	İTÜ	Uçak ve Uzay Bil. Fakültesi	ABD
101.	Börklu, H. Ruza	Gazi	Teknik Eğitim Fakültesi	İngiltere
102.	Bulucu, Can	Marmara	Tıp Fakültesi	ABD
103.	Bülbül, H. İbrahim	Gazi	Mesleki Eğitim Fakültesi	ABD
104.	Canikoğlu, Nurşen	Marmara	Hukuk Fakültesi	F. Almanya
105.	Cepni, Salih	KTÜ	Eğitim Fakültesi	Kanada
106.	Cesur, Serap	Ege	Mühendislik Fakültesi	İngiltere
107.	Cındık, Hicabi	KTÜ	Orman Fakültesi	Kanada
108.	Cinemre, Haskız	KTÜ	Fen-Edebiyat Fakültesi	ABD
109.	Civelek, Kayhan	İstanbul	Diş Hekimliği Fakültesi	ABD
110.	Coşkun, Erhan	KTÜ	Fen-Edebiyat Fakültesi	ABD
111.	Coşkun, Naif	KTÜ	Mühendislik-Mimarlık Fakültesi	İngiltere
112.	Coşkun, Nezahat	Gazi	Eğitim Fakültesi	ABD
113.	Cömert, Çetin	KTÜ	Mühendislik-Mimarlık Fakültesi	Kanada
114.	Çağlar, T. Nur	Gazi	Mühendislik-Mimarlık Fakültesi	Hollanda
115.	Çakıgil, Avni	Atatürk	Mühendislik Fakültesi	İngiltere
116.	Çakır, Mustafa	Anadolu	Eğitim Fakültesi	Avusturya
117.	Çakır, Özcan	KTÜ	Mühendislik-Mimarlık Fakültesi	ABD
118.	Çakmak, Erol	Atatürk	İkt. ve İda. Bil. Fakültesi	ABD
119.	Çakmak, Fatma Gül	Hacettepe	Fen Fakültesi	İngiltere
120.	Çalışkan, Funda	Marmara	Sağlık Bilimleri Enstitüsü	ABD
121.	Çaplı, Bülent Mehmet	Ankara	Basın-Yayın Yüksekokulu	ABD
122.	Çataloluk, Osman	Selçuk	Veteriner Fakültesi	Kanada
123.	Çavuşoğlu, Abdullah	Gazi	Teknik Eğitim Fakültesi	İngiltere
124.	Çay, Atıf	Anadolu	Mühendislik-Mimarlık Fakültesi	ABD
125.	Çebi, Sadullah Murat	Gazi	Basın-Yayın Yüksekokulu	İngiltere
126.	Çelebi, Kudret	Ankara	Siyasal Bilgiler Fakültesi	ABD
127.	Çelebi, Selahattin	KTÜ	Fen-Edebiyat Fakültesi	Kanada
128.	Çelik, Ümit	Marmara	Eğitim Fakültesi	İngiltere
129.	Çelikkcan, Peyami	Gazi	Basın-Yayın Yüksekokulu	ABD
130.	Çeliker, Ayşe	Hacettepe	Eczacılık Fakültesi	ABD
131.	Çelikten, İsmet	Gazi	Teknik Eğitim Fakültesi	İngiltere
132.	Çetinkaya, Gökhan	Hacettepe	İkt. ve İda. Bil. Fakültesi	İngiltere

1.1.1987 Tarihinden 31.10.1988 Tarihine Kadar

**ÜNİVERSİTELERCE YÜKSEK LİSANS, DOKTORA VE UZMANLIK ÇALIŞMALARI İÇİN
YURT DIŞINA GÖNDERİLEN ARAŞTIRMA GÖREVLİLERİNİN LİSTESİ**

S. No.	Soyadı, Adı	Üniversitesi	Fakültesi	Gittiği Ülke
133.	Çınar, Halil	Gaziantep	Mühendislik Fakültesi	İngiltere
134.	Çiçek, Burhanettin	Ankara	Fen Fakültesi	ABD
135.	Çinici, Can	ODTÜ	Mimarlık Fakültesi	İngiltere
136.	Çolak, İhami	Gazi	Teknik Eğitim Fakültesi	İngiltere
137.	Çökmüş, Cumhur	Ankara	Fen Fakültesi	İngiltere
138.	Çukurova, Bülent	Ankara	Türk İnk. Tar. Enst.	Hollanda
139.	Çuvalcı, Olkan	KTÜ	Mühendislik-Mimarlık Fakültesi	ABD
140.	Dağ, M. Üner	İstanbul	Hukuk Fakültesi	F. Almanya
141.	Dalbaş, Tayfun	Ege	Tıp Fakültesi	ABD
142.	Dalçık, Hakkı	Hacettepe	Tıp Fakültesi	ABD
143.	Daloğlu, Alican	KTÜ	Mühendislik-Mimarlık Fakültesi	ABD
144.	Dedeoğlu, Özhan	Marmara	Tıp Fakültesi	ABD
145.	Demir, Yavuz	Ondokuzmayıs	Eğitim Fakültesi	İngiltere
146.	Demirbağ, Zihni	KTÜ	Fen-Edebiyat Fakültesi	ABD
147.	Demirci, Ali	Gaziantep	Mühendislik Fakültesi	ABD
148.	Demirci, Sevtap	Boğaziçi	Türk İnk. Tar. Enst.	İngiltere
149.	Demirkan, Murat	Ankara	Dil ve Tar. Coğ. Fakültesi	Fransa
150.	Demirli, Kudret	Ondokuzmayıs	Mühendislik Fakültesi	ABD
151.	Demiryürek, Tuncay	Gazi	Eczacılık Fakültesi	İngiltere
152.	Deniz, Tülin	Marmara	Eğitim Fakültesi	Fransa
153.	Derdimek, Zekeriya	Yıldız	Mühendislik Fakültesi	ABD
154.	Diboğlu, Selahattin	Ankara	Siyasal Bilgiler Fakültesi	ABD
155.	Diñçer, Cemal	KTÜ	Sürmene Deniz Bil. Enst.	İngiltere
156.	Diñçer, Murat	Marmara	Tıp Fakültesi	ABD
157.	Doğan, Çetin	İnönü	İkt. ve İda. Bil. Fakültesi	İngiltere
158.	Doğan, Gürkan	Hacettepe	Edebiyat Fakültesi	İngiltere
159.	Doğru, Mahmut	Marmara	Eğitim Fakültesi	İngiltere
160.	Durakbaşı, Ayşe	Mimar Sinan	Fen-Edebiyat Fakültesi	İngiltere
161.	Durdu, Kamil	İnönü	İkt. ve İda. Bil. Fakültesi	İngiltere
162.	Edis, İ. Gökay	Anadolu	Mühendislik-Mimarlık Fakültesi	İngiltere
163.	Efelioğlu, Mustafa	Dokuz Eylül	Deniz Bilimleri Enstitüsü	ABD
164.	Efeoğlu, Hasan	Atatürk	Fen-Edebiyat Fakültesi	İngiltere
165.	Ege, Ufuk	Ankara	Dil ve Tar. Coğ. Fakültesi	İngiltere
166.	Ekin, Bülent	Ondokuzmayıs	Fen-Edebiyat Fakültesi	İngiltere
167.	Ekmekçi, Esra	İstanbul	Hukuk Fakültesi	Fransa
168.	Ekrem, Alaattin	Yıldız	Mühendislik Fakültesi	İngiltere
169.	Elmas, Çetin	Gazi	Teknik Eğitim Fakültesi	İngiltere
170.	Engin, Şefika	Boğaziçi	İkt. ve İda. Bil. Fakültesi	ABD
171.	Ercan, M. Kamil	Gazi	İkt. ve İda. Bil. Fakültesi	ABD
172.	Erdoğan, Ali	Hacettepe	Fen-Edebiyat Fakültesi	İngiltere
173.	Erdoğan, Köksan	Marmara	İkt. ve İda. Bil. Fakültesi	İngiltere
174.	Erdoğan, Mestun	İTÜ	Maden Fakültesi	ABD
175.	Erdoğan, Şakir	KTÜ	Mühendislik-Mimarlık Fakültesi	ABD
176.	Eren, Muhsin	KTÜ	Mühendislik-Mimarlık Fakültesi	ABD

1.1.1987 Tarihinden 31.10.1988 Tarihine Kadar

**ÜNİVERSİTELERCE YÜKSEK LİSANS, DOKTORA VE UZMANLIK ÇALIŞMALARİ İÇİN
YURT DIŞINA GÖNDERİLEN ARAŞTIRMA GÖREVLİLERİNİN LİSTESİ**

S. No.	Soyadı, Adı	Üniversitesi	Fakültesi	Gittiği Ülke
177.	Eren, Nermin	Marmara	Sosyal Bilimler Enstitüsü	ABD
178.	Eren, Recep	Uludağ	Mühendislik Fakültesi	İngiltere
179.	Ergene, Erhan	Marmara	Tıp Fakültesi	ABD
180.	Ergin, Ahmet	İTÜ	Gemi İnş. ve Den. Bil. Enst.	İngiltere
181.	Erkekoğlu, Fazilet	Gazi	Fen-Edebiyat Fakültesi	İngiltere
182.	Erkılıç, Mualla	ODTÜ	Mimarlık Fakültesi	İngiltere
183.	Erkut, Celal	İstanbul	Hukuk Fakültesi	İsviçre
184.	Eroğlu, Mehmet	Gazi	Mühendislik-Mimarlık Fakültesi	İngiltere
185.	Ersan, Engin	KTÜ	Eğitim Fakültesi	İngiltere
186.	Ersan, Kemal	Gazi	Teknik Eğitim Fakültesi	İngiltere
187.	Ersoy, Ayhan	Ankara	Dil ve Tar. Coğ. Fakültesi	ABD
188.	Ertaş, Tuncay	Dokuz Eylül	Mühendislik Fakültesi	İngiltere
189.	Ertok, Nigar	Ege	Fen Fakültesi	İngiltere
190.	Eser, Dursun	Anadolu	Fen-Edebiyat Fakültesi	ABD
191.	Eyigün, Sabri	Dicle	Yabancı Diller Yüksekokulu	F. Almanya
192.	Fadil, Salih	Anadolu	Mühendislik-Mimarlık Fakültesi	ABD
193.	Fındık, Fehim	İTÜ	Mühendislik Fakültesi	İngiltere
194.	Fındık, Gülşebnem	Hacettepe	Sosyal Bilimler Enstitüsü	ABD
195.	Fındıkcıoğlu, Gündüz	İstanbul	Sosyal Bilimler Enstitüsü	ABD
196.	Fırat, M. Ziya	Çukurova	Ziraat Fakültesi	İngiltere
197.	Fidan, Melahat	Anadolu	Eczacılık Fakültesi	ABD
198.	Fidi, Naşide	Ege	Mühendislik Fakültesi	İsviçre
199.	Gence, Nermin	Anadolu	Metalurji Enstitüsü	ABD
200.	Gencer, Ali	Ankara	Fen Fakültesi	İngiltere
201.	Gençten, Azmi	Ondokuzmayıs	Eğitim Fakültesi	İngiltere
202.	Gökarp, Ersan	KTÜ	Mühendislik-Mimarlık Fakültesi	Kanada
203.	Göker, Mehmet	Boğaziçi	Mühendislik Fakültesi	ABD
204.	Göksal, Türkan	Anadolu	Mühendislik-Mimarlık Fakültesi	F. Almanya
205.	Gökten, Raşit	Gazi	Eğitim Fakültesi	ABD
206.	Gönüllü, Erkut	Gazi	İkt. ve İda. Bil. Fakültesi	ABD
207.	Güç, M. Oğuz	Hacettepe	Tıp Fakültesi	İngiltere
208.	Güçlü, Rahmi	Yıldız	Mühendislik Fakültesi	ABD
209.	Gül, Şermin	Çukurova	Fen-Edebiyat Fakültesi	Avusturya
210.	Güldür, Tayfun	Ankara	Veteriner Fakültesi	İngiltere
211.	Gülen, Dımrul	Marmara	Sağlık Bilimleri Enstitüsü	F. Almanya
212.	Gülşen, Sevilay	Ankara	Fen Fakültesi	ABD
213.	Günay, Emine Nur	Boğaziçi	İkt. ve İda. Bil. Fakültesi	ABD
214.	Günday, Fatma	Yıldız	Mimarlık Fakültesi	İngiltere
215.	Gündüz, Kadir	Gazi	Eğitim Fakültesi	ABD
216.	Gündüz, Şınası	Ondokuzmayıs	İlahiyat Fakültesi	İngiltere
217.	Güner, Sadettin	KTÜ	Fen-Edebiyat Fakültesi	Kanada
218.	Güneş, Gülsen	İstanbul	Hukuk Fakültesi	F. Almanya
219.	Güngör, Faruk	İTÜ	Fen-Edebiyat Fakültesi	İngiltere
220.	Güngöroğlu, Gonca	Hacettepe	Eğitim Fakültesi	F. Almanya

1.1.1987 Tarihinden 31.10.1988 Tarihine Kadar

**ÜNİVERSİTELERCE YÜKSEK LİSANS, DOKTORA VE UZMANLIK ÇALIŞMALARI İÇİN
YURT DIŞINA GÖNDERİLEN ARAŞTIRMA GÖREVLİLERİNİN LİSTESİ**

S. No.	Soyadı, Adı	Üniversitesi	Fakültesi	Gittiği Ülke
221.	Gür, Mehtap	Hacettepe	Sağlık Bilimleri Enstitüsü	İngiltere
222.	Gündüz, Musa	Ankara	Türk. İnk. Tar. Enst.	Fransa
223.	Gürel, Yasemin	Anadolu	Fen Bilimleri Enstitüsü	ABD
224.	Gürsu, Bilge	Marmara	İkt. ve İda. Bil. Fakültesi	İngiltere
225.	Güven, Alaattin	Anadolu	Fen-Edebiyat Fakültesi	İngiltere
226.	Güven, Kıymet	Anadolu	Fen-Edebiyat Fakültesi	İngiltere
227.	Güzel, A. Cem	Gazi	Basın-Yayın Yüksekokulu	ABD
228.	Güzelbey, H. İbrahim	Gaziantep	Mühendislik Fakültesi	İngiltere
229.	Haloğlu, Sait	Ankara	Fen Fakültesi	İngiltere
230.	Hanınoğlu, Atilla	Hacettepe	Nüfus Etüdleri Enstitüsü	İngiltere
231.	Harsa, Şebnem	Ege	Mühendislik Fakültesi	İngiltere
232.	Hasan, Habib	KTÜ	Mühendislik-Mimarlık Fakültesi	ABD
233.	Helvacı, Mehmet	Marmara	Hukuk Fakültesi	İsviçre
234.	Helvacı, Serap	Marmara	Hukuk Fakültesi	İsviçre
235.	Hotamışgil, Selen	Gazi	Tıp Fakültesi	ABD
236.	İşık, İskender	Anadolu	Mühendislik-Mimarlık Fakültesi	ABD
237.	İslatince, Hasan	Anadolu	İkt. ve İda. Bil. Fakültesi	ABD
238.	İlbeyi, Gonca	Anadolu	Açıköğretim Fakültesi	ABD
239.	İleri, Zühal	İTÜ	Elektrik-Elektronik Fakültesi	İngiltere
240.	İlhan, Serap	Dokuz Eylül	Güzel Sanatlar Fakültesi	F. Almanya
241.	İnem, Burhanettin	Gazi	Teknik Eğitim Fakültesi	İngiltere
242.	İrvan, Süleyman	Gazi	Basın-Yayın Yüksekokulu	ABD
243.	İsagiller, Alpaslan	İstanbul	Sosyal Bilimler Enstitüsü	ABD
244.	Kalkan, Mine	Boğaziçi	Mühendislik Fakültesi	İngiltere
245.	Kalkavan, Aslan	KTÜ	Eğitim Fakültesi	İngiltere
246.	Kalpakkı, Mehmet	Mimar Sinan	Fen-Edebiyat Fakültesi	ABD
247.	Kanlıdere, Ahmet	Marmara	Fen-Edebiyat Fakültesi	ABD
248.	Kantar, Faik	Atatürk	Ziraat Fakültesi	İngiltere
249.	Kapanoğlu, Muzaffer	Anadolu	Mühendislik-Mimarlık Fakültesi	ABD
250.	Kaplan, Muammer	Marmara	Eğitim Fakültesi	İngiltere
251.	Kara, Ali	Çukurova	İkt. ve İda. Bil. Fakültesi	ABD
252.	Kara, Murat	KTÜ	İkt. ve İda. Bil. Fakültesi	ABD
253.	Kara, Serdar	Ege	Ziraat Fakültesi	F. Almanya
254.	Karabatı, Selçuk	KTÜ	Mühendislik Fakültesi	ABD
255.	Karabulut, Halit	KTÜ	Teknik Eğitim Fakültesi	İngiltere
256.	Karaçoban, Aytekin	Dicle	Yabancı Diller Yüksekokulu	Fransa
257.	Karadayı, Ayhan	KTÜ	Mühendislik-Mimarlık Fakültesi	ABD
258.	Karagöz, İrfan	Uludağ	Mühendislik Fakültesi	İngiltere
259.	Karagöz, Murat	İnönü	İkt. ve İda. Bil. Fakültesi	İngiltere
260.	Karahasan, Nebiye	KTÜ	İkt. ve İda. Bil. Fakültesi	ABD
261.	Kardeş, Bülent	KTÜ	Tıp Fakültesi	ABD
262.	Kardeş, Seval	Anadolu	Afyon İkt. ve İda. Bil. Fakültesi	ABD
263.	Karslı, Selami	KTÜ	Fen-Edebiyat Fakültesi	Kanada
264.	Kartal, Ali	Anadolu	Kütahya İkt. ve İda. Bil. Fakültesi	ABD

1.1.1987 Tarihinden 31.10.1988 Tarihine Kadar

**ÜNİVERSİTELERCE YÜKSEK LİSANS, DOKTORA VE UZMANLIK ÇALIŞMALARİ İÇİN
YURT DIŞINA GÖNDERİLEN ARAŞTIRMA GÖREVLİLERİNİN LİSTESİ**

S. No.	Soyadı, Adı	Üniversitesi	Fakültesi	Gittiği Ülke
265.	Kartallı, F. Yeşim	İstanbul	İktisat Fakültesi	İngiltere
266.	Kaya, Fikret	KTÜ	Orman Fakültesi	Kanada
267.	Kaygı, Hulusi	KTÜ	Mühendislik-Mimarlık Fakültesi	ABD
268.	Kayıkciöğlu, Temel	KTÜ	Mühendislik-Mimarlık Fakültesi	ABD
269.	Kaymaz, Hamit	Dicle	Yabancı Diller Yüksekokulu	Fransa
270.	Kaymaz, Zereşen	İTÜ	Uçak ve Uzak Bil. Fakültesi	ABD
271.	Kenç, Turalay	Gazi	Sosyal Bilimler Enstitüsü	İngiltere
272.	Keresteciöğlu, Feyza	Boğaziçi	Mühendislik Fakültesi	İngiltere
273.	Keskinol, Mehmet	KTÜ	Orman Fakültesi	Kanada
274.	Keskintepe, Levent	Ankara	Veteriner Fakültesi	ABD
275.	Kıdeys, Ahmet Erkan	ODTÜ	Deniz Bilimleri Enstitüsü	İngiltere
276.	Kılıç, Füsün	Marmara	Sağlık Bilimleri Enstitüsü	Kanada
277.	Kn, Belma	Yıldız	Mühendislik Fakültesi	İngiltere
278.	Kırcalı, Gönül	Anadolu	Eğitim Fakültesi	ABD
279.	Kısaç, İbrahim	Gazi	Mesleki Eğitim Fakültesi	ABD
280.	Kocatepe, Kadir	Gazi	Teknik Eğitim Fakültesi	İngiltere
281.	Konuklugil, Belma	Ankara	Eczacılık Fakültesi	İngiltere
282.	Konur, Özcan	Gazi	Teknik Eğitim Fakültesi	İngiltere
285.	Kopkallı, Handan	Anadolu	Eğitim Fakültesi	ABD
284.	Koyuncu, Demet	Ege	Fen Fakültesi	İngiltere
285.	Köksal, Kemal	Gazi	Eğitim Fakültesi	ABD
286.	Köksal, Mehmet	Gazi	İkt. ve İda. Bil. Fakültesi	F. Almanya
287.	Köksal, Semen	ODTÜ	Fen-Edebiyat Fakültesi	ABD
288.	Köse, Ercan	KTÜ	Sürmene Deniz Bil. Enstitüsü	İngiltere
289.	Köse, Sevim	KTÜ	Sürmene Deniz Bil. Enstitüsü	İngiltere
290.	Köseöğlu, Mustafa	KTÜ	İkt. ve İda. Bil. Fakültesi	İngiltere
291.	Kula, Perihan	Anadolu	Kütahya Meslek Yüksekokulu	İngiltere
292.	Kurbanoğlu, Sabriye	Hacettepe	Edebiyat Fakültesi	İngiltere
293.	Kuşpınar, Bilal	Selçuk	İlahiyat Fakültesi	Kanada
294.	Kutay, Selçuk	İnönü	Fen-Edebiyat Fakültesi	İngiltere
295.	Kutlaş, İhsan	Gaziantep	Mühendislik Fakültesi	İngiltere
296.	Kutluk, Hatice	Anadolu	Mühendislik-Mimarlık Fakültesi	Kanada
297.	Kuzucu, Ayşe	Çukurova	Fen-Edebiyat Fakültesi	İsviçre
298.	Levent, Menderes	Atatürk	Mühendislik Fakültesi	İngiltere
299.	Mahir, Necati	Anadolu	Mühendislik-Mimarlık Fakültesi	ABD
300.	Mahmutoğlu, F. Selami	İstanbul	Basın-Yayın Yüksekokulu	F. Almanya
301.	Maktavlı, Serpil	ODTÜ	İkt. ve İda. Bil. Fakültesi	ABD
302.	Mavi, Hayriye	Çukurova	Ziraat Fakültesi	ABD
303.	Menteş, Ali Recai	Marmara	Diş Hekimliği Fakültesi	ABD
304.	Metin Kivılcım	Gazi	İkt. ve İda. Bil. Fakültesi	İngiltere
305.	Moğol, Tayfun	Anadolu	İkt. ve İda. Bil. Fakültesi	ABD
306.	Mollamahmutoğlu, Murat	Gazi	Mühendislik-Mimarlık Fakültesi	İngiltere
307.	Mollaoğlu, Ali	KTÜ	Tıp Fakültesi	İngiltere
308.	Mutlu, Gülbahar	İstanbul	Diş Hekimliği Fakültesi	İngiltere

1.1.1987 Tarihinden 31.10.1988 Tarihine Kadar

**ÜNİVERSİTELERCE YÜKSEK LİSANS, DOKTORA VE UZMANLIK ÇALIŞMALARI İÇİN
YURT DIŞINA GÖNDERİLEN ARAŞTIRMA GÖREVLİLERİNİN LİSTESİ**

S. No.	Soyadı, Adı	Üniversitesi	Fakültesi	Gittiği Ülke
309.	Mürtezaoğlu, Krali	Gazi	Mühendislik-Mimarlık Fakültesi	İngiltere
310.	Nakipoğlu, Kamil Cem	Gazi	Mühendislik-Mimarlık Fakültesi	İngiltere
311.	Nalbantoğlu, Barboros	Atatürk	Fen-Edebiyat Fakültesi	ABD
312.	Narlı, Fatma	İstanbul	Deniz Bil. Coğ. Enstitüsü	Fransa
313.	Nebigil, Canan	Ankara	Eczacılık Fakültesi	ABD
314.	Ocun, Ramazan	Hacettepe	Edebiyat Fakültesi	İngiltere
315.	Oktay, Derya	Yıldız	Mimarlık Fakültesi	İngiltere
316.	Okucu, Metin	Marmara	Tıp Fakültesi	İngiltere
317.	Okumuş, İbrahim	KTÜ	Sürmene Deniz Bil. Enstitüsü	İngiltere
318.	Olanca, Kayhan	Hacettepe	Mühendislik Fakültesi	Fransa
319.	Organer, Yavuz	Atatürk	Fen-Edebiyat Fakültesi	ABD
320.	Orcan, Serpil	İTÜ	Kimya-Metalurji Enstitüsü	İngiltere
321.	Ölçüm, Münevver	Marmara	Eğitim Fakültesi	İngiltere
322.	Önce, Saime	Anadolu	İkt. ve İda. Bil. Fakültesi	ABD
323.	Öncel, Murat	İstanbul	Tıp Fakültesi	ABD
324.	Önder, H. Hüseyin	Gazi	Mühendislik-Mimarlık Fakültesi	İngiltere
325.	Önder, Nebi	İTÜ	Fen-Edebiyat Fakültesi	İngiltere
326.	Önen, Pırl	ODTÜ	Mühendislik Fakültesi	İngiltere
327.	Öner, Sema Tülay	Gazi	Eğitim Fakültesi	İngiltere
328.	Ötekaya, Bahri	Anadolu	Mühendislik-Mimarlık Fakültesi	Kanada
329.	Özarslan, Ersin	Gazi	Basın-Yayın Yüksekokulu	ABD
330.	Özbay, Yaşar	KTÜ	Eğitim Fakültesi	Kanada
331.	Özcan, Hülya	Anadolu	Sosyal Bilimler Enstitüsü	İngiltere
332.	Özcan, Mustafa	Ankara	Eğitim Bilimleri Enstitüsü	ABD
333.	Özcan, Nihal Misket	Gazi	Eğitim Fakültesi	ABD
334.	Özcan, Oğuzhan	Mimar Sinan	Mimarlık Fakültesi	İngiltere
335.	Özcan, Sabahattin	Ankara	Ziraat Fakültesi	İngiltere
336.	Özçağ, Ermin	Hacettepe	Fen Fakültesi	İngiltere
337.	Özçelik, Bekir	Çukurova	Fen-Edebiyat Fakültesi	Hollanda
338.	Özden, Neşe	Ankara	Dil ve Tar. Coğ. Fakültesi	ABD
339.	Özdeş, Nazife	Çukurova	Fen-Edebiyat Fakültesi	İsviçre
340.	Özen, Hamiyet	KTÜ	Mühendislik-Mimarlık Fakültesi	ABD
341.	Özenşahin, Nazife	İstanbul	Eczacılık Fakültesi	ABD
342.	Özer, Pembe	KTÜ	Sürmene Deniz Bil. Enstitüsü	İngiltere
343.	Özkan, Semra	Çukurova	Mühendislik Fakültesi	İngiltere
344.	Özkan, Sevinç	ODTÜ	Mühendislik Fakültesi	İngiltere
345.	Özkardeş, Azmi	Marmara	Eğitim Fakültesi	İngiltere
346.	Özli, Yusuf	Ankara	Fen Fakültesi	İngiltere
347.	Özmen, Güner	KTÜ	Sürmene Deniz Bil. Enstitüsü	İngiltere
348.	Özsoy, Vedat	Gazi	Eğitim Fakültesi	İngiltere
349.	Öztemel, Özcan	İTÜ	Sakarya Mühendislik Fakültesi	İngiltere
350.	Öztürk, Ayşe	Yıldız	Mühendislik Fakültesi	İngiltere
351.	Öztürk, Ömer	Atatürk	Ziraat Fakültesi	ABD
352.	Öztürk, Turan	İTÜ	Fen-Edebiyat Fakültesi	İngiltere

1.1.1987 Tarihinden 31.10.1988 Tarihine Kadar

**ÜNİVERSİTELERCE YÜKSEK LİSANS, DOKTORA VE UZMANLIK ÇALIŞMALARI İÇİN
YURT DIŞINA GÖNDERİLEN ARAŞTIRMA GÖREVLİLERİNİN LİSTESİ**

S. No.	Soyadı, Adı	Üniversitesi	Fakültesi	Gittiği Ülke
353.	Pakdemir, Turgay	Atatürk	Mühendislik Fakültesi	İngiltere
354.	Pala, Yaşar	Uludağ	Mühendislik Fakültesi	İngiltere
355.	Pamir, Ayşe	Ankara	Dil ve Tar. Coğ. Fakültesi	ABD
356.	Papazyan, Tali	Boğaziçi	Fen-Edebiyat Fakültesi	İngiltere
357.	Parlaktuna, Osman	Anadolu	Mühendislik-Mimarlık Fakültesi	ABD
358.	Parlatan, Yüksel	Hacettepe	Mühendislik Fakültesi	ABD
359.	Pekcan, Hakan	Boğaziçi	Mühendislik Fakültesi	İngiltere
360.	Pekman, Cem	Marmara	İkt. ve İda. Bil. Fakültesi	Hollanda
361.	Pirim, İbrahim	Atatürk	Sağlık Bilimleri Enstitüsü	İngiltere
362.	Saatçi, Nilgün	Ege	Ziraat Fakültesi	F. Almanya
363.	Sağmanlıgil, Vedat	Ankara	Veteriner Fakültesi	İngiltere
364.	Sancak, Yılmaz	Gazi	Basın-Yayın Yüksekokulu	ABD
365.	Saraç, Cem	Hacettepe	Mühendislik Fakültesi	İngiltere
366.	Saraç, Hanifi	Atatürk	Mühendislik Fakültesi	İngiltere
367.	Sarnel, Haldun	Dokuz Eylül	Mühendislik Fakültesi	İngiltere
368.	Savaş, Ayşen	ODTÜ	Mimarlık Fakültesi	ABD
369.	Saydam, Serpil	Ege	Fen Fakültesi	ABD
370.	Seçim, Filiz	Anadolu	Açıköğretim Fakültesi	ABD
371.	Seyhan, Kadir	KTÜ	Sürmene Deniz Bil. Enstitüsü	İngiltere
372.	Seyrek, Deniz	Uludağ	Veteriner Fakültesi	F. Almanya
373.	Seyrek, Kamil	Uludağ	Veteriner Fakültesi	F. Almanya
374.	Sezer, Özcan	Ankara	Siyasal Bilgiler Fakültesi	ABD
375.	Sezginer, Yurdanur	İTÜ	Uçak ve Uzay Bil. Enstitüsü	ABD
376.	Sipahioğlu, Uğur	Boğaziçi	Atatürk İik. İnk. Tarihi	İngiltere
377.	Sivritepe, H. Özkan	Uludağ	Ziraat Fakültesi	İngiltere
378.	Sızkek, Devlet	Yıldız	Mühendislik Fakültesi	Kanada
379.	Sofuoğlu, Hasan	KTÜ	Mühendislik-Mimarlık Fakültesi	ABD
380.	Sofuoğlu, Hikmet	Anadolu	Açıköğretim Fakültesi	ABD
381.	Sofuoğlu, Mehmet	Hacettepe	Tıp Fakültesi	ABD
382.	Söylemez, Orhan	Marmara	Sosyal Bilimler Enstitüsü	ABD
383.	Suiçmez, Halit	KTÜ	Eğitim Fakültesi	İngiltere
384.	Sümer, Aykut	Boğaziçi	Biyomedikal Müh. Enstitüsü	ABD
385.	Şahingöz, Recep	Gazi	Eğitim Fakültesi	İngiltere
386.	Şakar, Ünal Seyit	Anadolu	Açıköğretim Fakültesi	ABD
387.	Şanlıoğlu, İ. Hakan	Anadolu	Sosyal Bilimler Enstitüsü	ABD
388.	Şarnel, Haldun	Dokuz Eylül	Mühendislik-Mimarlık Fakültesi	İngiltere
389.	Şen, Cüneyt	KTÜ	Mühendislik-Mimarlık Fakültesi	Kanada
390.	Şenocak, Nuran	KTÜ	İkt. ve İda. Bil. Fakültesi	İngiltere
391.	Şenol, Yavuz	Dokuz Eylül	Mühendislik Fakültesi	İngiltere
392.	Şentürk, Çiğdem	Marmara	Güzel Sanatlar Fakültesi	İngiltere
393.	Şentürk, Yaşar	Marmara	Eğitim Fakültesi	İngiltere
394.	Şerbetçioğlu, Serpil	Ege	Mühendislik Fakültesi	İngiltere
395.	Şıklar, İlyas	Anadolu	İkt. ve İda. Bil. Fakültesi	ABD
396.	Şirin, Ahmet	Marmara	Eğitim Fakültesi	İngiltere

1.1.1987 Tarihinden 31.10.1988 Tarihine Kadar

ÜNİVERSİTELERCE YÜKSEK LİSANS, DOKTORA VE UZMANLIK ÇALIŞMALARI İÇİN
YURT DIŞINA GÖNDERİLEN ARAŞTIRMA GÖREVLİLERİNİN LİSTESİ

S. No.	Soyadı, Adı	Üniversitesi	Fakültesi	Gittiği Ülke
397.	Talu, Yasemin	Hacettepe	Fen-Edebiyat Fakültesi	İngiltere
398.	Tanaydın, Suat	Hacettepe	Fen Fakültesi	ABD
399.	Tablamacıoğlu, M. Cengiz	Gazi	Mühendislik-Mimarlık Fakültesi	İngiltere
400.	Tatar, Fahrettin	Hacettepe	Sağlık İdaresi Yüksekokulu	İngiltere
401.	Tatar, Orhan	Cumhuriyet	Mühendislik Fakültesi	İngiltere
402.	Tatlıoğlu, İsmail	Uludağ	İkt. ve İda. Bil. Fakültesi	İngiltere
403.	Taş, Cüneyt	ODTÜ	Mühendislik Fakültesi	ABD
404.	Taşkın, Tülin	ODTÜ	Fen-Edebiyat Fakültesi	ABD
405.	Taşlıca, Osman Ali	Anadolu	Açıköğretim Fakültesi	Fransa
406.	Taştan, Osman	Ankara	İlahiyat Fakültesi	İngiltere
407.	Tavman, Biret	Marmara	Güzel Sanatlar Fakültesi	İngiltere
408.	Tavşanoğlu, Solmaz	Yıldız	Mimarlık Fakültesi	İngiltere
409.	Tekinsoy, Bülent	Cumhuriyet	Tıp Fakültesi	F. Almanya
410.	Telatar, Erdinç	Ankara	Fen Fakültesi	İngiltere
411.	Temeltaş, Hakan	İTÜ	Elektrik-Elektronik Fakültesi	İngiltere
412.	Tenekeci, Nesrin	Boğaziçi	Fen-Edebiyat Fakültesi	İngiltere
413.	Tercan, Abdullah Ercan	Hacettepe	Mühendislik Fakültesi	İngiltere
414.	Tercan, Adnan	Hacettepe	Fen Fakültesi	İngiltere
415.	Terzi, Harun	KTÜ	İkt. ve İda. Bil. Fakültesi	ABD
416.	Tıraş, Yücel	Hacettepe	Fen Fakültesi	İngiltere
417.	Toklu, Bilal	Gazi	Mühendislik-Mimarlık Fakültesi	İngiltere
418.	Tokuz, Lalecan	Gaziantep	Mühendislik Fakültesi	İngiltere
419.	Topaloğlu, Işıl	Ege	Fen Fakültesi	İngiltere
420.	Topbaş, Saim Seyhan	Anadolu	Sosyal Bilimler Enstitüsü	İngiltere
421.	Topçu, Nazmiye	Hacettepe	Edebiyat Fakültesi	Fransa
422.	Tosun, Necip	Ege	Ziraat Fakültesi	ABD
423.	Tufan, Yüksel	Gazi	Eğitim Fakültesi	İngiltere
424.	Tulgar, Koray	Boğaziçi	İşletme Fakültesi	İngiltere
425.	Tulgar, Metin	İnönü	Malatya Mimarlık Yüksekokulu	İngiltere
426.	Tuncalı, Timur	Ankara	Tıp Fakültesi	ABD
427.	Tuncan, Ahmet	Anadolu	Mühendislik-Mimarlık Fakültesi	ABD
428.	Tuncan, Mustafa	Anadolu	Mühendislik-Mimarlık Fakültesi	ABD
429.	Tuncay, Salim	Ankara	Fen Fakültesi	İngiltere
430.	Tuncel, Handan	Yıldız	Fen Bilimleri Enstitüsü	Kanada
431.	Turan, Ömer	Ankara	Türk İnk. Tar. Enstitüsü	Belçika
432.	Turan, Ümit Deniz	Anadolu	Eğitim Fakültesi	ABD
433.	Turhan, Ayşe	KTÜ	Mühendislik-Mimarlık Fakültesi	ABD
434.	Turgut, Kenan	Akdeniz	Ziraat Fakültesi	İngiltere
435.	Türe, Murat	Uludağ	Mühendislik Fakültesi	İngiltere
436.	Türedi, Ayşegül	Anadolu	Uyg. Güzel Sanatlar Fakültesi	ABD
437.	Türkbeyler, Erdal	Gaziantep	Mühendislik Fakültesi	İngiltere
438.	Türkel, Naciye	Uludağ	Fen-Edebiyat Fakültesi	ABD
439.	Tütüniş, Birsan	Boğaziçi	Eğitim Fakültesi	İngiltere
440.	Tüysüzöğlu, Sadettin	Anadolu	Eczacılık Fakültesi	ABD

1.1.1987 Tarihinden 31.10.1988 Tarihine Kadar

ÜNİVERSİTELERCE YÜKSEK LİSANS, DOKTORA VE UZMANLIK ÇALIŞMALARI İÇİN
YURT DIŞINA GÖNDERİLEN ARAŞTIRMA GÖREVLİLERİNİN LİSTESİ

S. No.	Soyadı, Adı	Üniversitesi	Fakültesi	Gittiği Ülke
441.	Tüzümen, Sebahattin	Atatürk	Fen-Edebiyat Fakültesi	İngiltere
442.	Ufuktepe, Yüksel	Çukurova	Fen-Edebiyat Fakültesi	ABD
443.	Ulaş, İbrahim	Yıldız	Mühendislik-Mimarlık Fakültesi	İngiltere
444.	Ulucan, Mehmet	Boğaziçi	Atatürk İkt. ve İnk. Tar. Enst.	Fransa
445.	Ulupınar, Nerrnin	Anadolu	Eğitim Fakültesi	ABD
446.	Ulutak, Nazim	Anadolu	Basın-Yayın Yüksekokulu	ABD
447.	Ulutaş, Mustafa	KTÜ	Mühendislik-Mimarlık Fakültesi	ABD
448.	Unuğenç, Ulvi Can	Çukurova	Mühendislik-Mimarlık Fakültesi	İngiltere
449.	Usta, Ömer	İTÜ	Elektrik-Elektronik Fakültesi	İngiltere
450.	Usta, Songül	Marmara	Eğitim Fakültesi	İngiltere
451.	Uzuner, Kubilay	Anadolu	Tıp Fakültesi	ABD
452.	Uzuner, Yıldız	Anadolu	Eğitim Fakültesi	ABD
453.	Ülgen, Mert	Marmara	Eczacılık Fakültesi	İngiltere
454.	Ünal, Ahmet	KTÜ	Mühendislik-Mimarlık Fakültesi	ABD
455.	Ünal, Ali Tamer	Boğaziçi	Mühendislik Fakültesi	ABD
456.	Ünal, Elçin	Mimar Sinan	Fen-Edebiyat Fakültesi	İngiltere
457.	Ünal, Pervin	Anadolu	Fen-Edebiyat Fakültesi	İngiltere
458.	Ünalın, Turgay	Hacettepe	Nüfus Etüd. Enstitüsü	İngiltere
459.	Üner, Mithat	Gazi	İkt. ve İda. Bil. Fakültesi	ABD
460.	Ünüsın, Çağatay	Selçuk	İkt. ve İda. Bil. Fakültesi	İngiltere
461.	Vatansever, Bilal	Çukurova	Fen-Edebiyat Fakültesi	İngiltere
462.	Varçın, Recep	Ankara	Siyasal Bilgiler Fakültesi	ABD
463.	Yakıncı, M. Eyüphan	İnönü	Fen-Edebiyat Fakültesi	İngiltere
464.	Yaktıl, Gürsel	Anadolu	Açıköğretim Fakültesi	ABD
465.	Yaktubay, Kemal	İTÜ	Makina Fakültesi	İngiltere
466.	Yakut, Cengiz	Marmara	Eğitim Fakültesi	ABD
467.	Yalçınkaya, Sermet	Gaziantep	Mühendislik Fakültesi	Kanada
468.	Yalınkıran, Sibel	Boğaziçi	Biyomedikal Mühendisliği	İngiltere
469.	Yamak, Rahmi	KTÜ	İkt. ve İda. Bil. Fakültesi	ABD
470.	Yanmaz, Ekrem	KTÜ	Fen-Edebiyat Fakültesi	İngiltere
471.	Yaprak, Şahnur	Ankara	Fen Fakültesi	İngiltere
472.	Yardımcı, Yasemin	Boğaziçi	Biyomedikal Mühendisliği	ABD
473.	Yatmaz, Cengiz	İTÜ	Kimya-Metalurji Enstitüsü	İngiltere
474.	Yavaş, Yalçın	Ankara	Veteriner Fakültesi	ABD
475.	Yavuz, Vural	İTÜ	Maden Fakültesi	İsviçre
476.	Yayla, Nihal	KTÜ	İkt. ve İda. Bil. Fakültesi	ABD
477.	Yayla, Paşa	Yıldız	Kocaeli Mühendislik Fakültesi	İngiltere
478.	Yaylı, Nurettin	KTÜ	Fen-Edebiyat Fakültesi	Kanada
479.	Yazıcıoğlu, Zekeriya Ali	KTÜ	Mühendislik-Mimarlık Fakültesi	ABD
480.	Yeles, Selçuk	Anadolu	Açıköğretim Fakültesi	ABD
481.	Yeşilyurt, Serhat	Hacettepe	Mühendislik Fakültesi	ABD
482.	Yıldırım, Kemal	Anadolu	İkt. ve İda. Bil. Fakültesi	ABD
483.	Yıldırım, Nihat	Gaziantep	Mühendislik Fakültesi	İngiltere
484.	Yılmaz, Abdullah	KTÜ	Mühendislik-Mimarlık Fakültesi	ABD

1.1.1987 Tarihinden 31.10.1988 Tarihine Kadar
ÜNİVERSİTELERCE YÜKSEK LİSANS, DOKTORA VE UZMANLIK ÇALIŞMALARI İÇİN
YURT DIŞINA GÖNDERİLEN ARAŞTIRMA GÖREVLİLERİNİN LİSTESİ

S. No.	Soyadı, Adı	Üniversitesi	Fakültesi	Cittığı Ülke
485.	Yılmaz, Bayram	Selçuk	Fen-Edebiyat Fakültesi	F. Almanya
486.	Yılmaz, A. Hakan	KTÜ	Fen-Edebiyat Fakültesi	Kanada
487.	Yılmaz, Hüseyin	İstanbul	Veteriner Fakültesi	ABD
488.	Yılmaz, Mustafa	Hacettepe	Atatürk İlk ve İnk. Tar. Enst.	İngiltere
489.	Yılmaz, Ömer Faruk	Marmara	Eğitim Fakültesi	İngiltere
490.	Yılmaz, Reyat	Dokuz Eylül	Mühendislik-Mimarlık Fakültesi	İngiltere
491.	Yılmaz, Turgut	İTÜ	Makina Fakültesi	İngiltere
492.	Yılmaz, Veysel Turan	Ondokuz Mayıs	Fen-Edebiyat Fakültesi	İngiltere
493.	Yılmaztürk, Ahmet	KTÜ	Mühendislik-Mimarlık Fakültesi	İngiltere
494.	Yiğit, Faruk	Yıldız	Mühendislik Fakültesi	ABD
495.	Yomralıoğlu, Tahsin	KTÜ	Mühendislik-Mimarlık Fakültesi	ABD
496.	Yunak, Mehmet	KTÜ	Fen-Edebiyat Fakültesi	ABD
497.	Yüksek, Doğan	Ege	Mühendislik Fakültesi	İngiltere
498.	Yüksekbaş, Çetin	Yıldız	Mühendislik Fakültesi	Fransa
499.	Yüksel, İbrahim	İstanbul	Sosyal Bilimler Enstitüsü	ABD
500.	Zekiner, Can	Ankara	Eczacılık Fakültesi	İngiltere
501.	Zeytinolu, Hülya	Anadolu	Fen-Edebiyat Fakültesi	ABD
502.	Zeytinolu, Melih	Anadolu	Fen-Edebiyat Fakültesi	ABD

Bu kitapta sergilenen gerçekler, son yedi yıl içinde, yükseköğretim kurumlarımızda eğitimin niteliğinin yükseldiğini ve bu seviyedeki eğitimin yaygınlaşarak eskinin iki katı öğrenciye hitabeder hale geldiğini; gelişmelerin hem nitelik hem nicelik yönlerinden ileriye doğru büyük hamleler şeklinde olduğunu; bunların bir sonucu olarak öğrenci başarısında ve araştırma ve yayın faaliyetlerinde büyük gelişmeler gerçekleştiğini; üniversitelerde bunlar yapılırken bu kurumların teşkilâtlarının ve özellikle bu kurumlarda uygulanmakta olan eğitim-öğretim programlarının aynı biçime sokulmadığını; bazı çevrelerce iddia edilen aksine, Yükseköğretim Kurulu'nun üniversitelerdeki yönetim ve uygulamaya müdahale etmeyip eskiden büyük çapta ihtiyaç duyulan plânlama, koordinasyon ve denetleme görevlerini yerine getirdiğini hiçbir tereddüde yer bırakmayacak şekilde ortaya koymaktadır.